

శ్రీకృష్ణ దేవరాయల ప్రథమ భాషా... అనుబంధం
సుల్తాన్ బజార్, హైదరాబాద్. 1.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీ మహాగణేశాయ నమః

శ్రీ సిద్ధేశ్వరీయము.

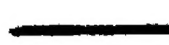
పూర్వము చంద్రగిరితాలుకా పాకాలపేట వాస్తవ్యునిను
నిపుడు వేలూరు మిషన్ కాలేజి ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులును నగు
ఆలూరు. వాసుదేవయ్యగారిచే

రచితము.

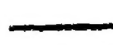
894-8131
V A S - S

తం. తేవప్పెరుమాళ్లయ్యగారిచే

బరిశోధితము.

THE PROGRESSIVE PRESS,
M A D R A S .

విజ్ఞాపనము.

మిత్రులారా?

పూర్వము “కాంభోజపురం” బనంబడి, పిదప “సురఘటపురం” బంచుఁబేరొంది తర్వాత “కల్లుకడవపాళి” లని పిలువంబడి యిపుడు “కల్కడ” యనునామంబున నెకపురంబు కడపజిల్లావాయల్ పాడు తాలూకాలోఁ బ్రసిద్ధి నొంది యున్నది.

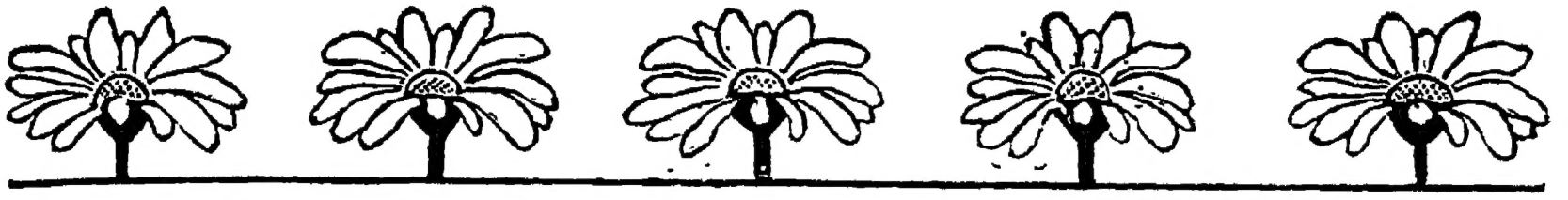
ఆ కల్కడయనుపురంబునకు నుత్తరభాగంబునందుండు భాస్కర నదిగట్టిన మరధదేశాధిపతి యగుచంద్రగుప్తమహారాజు సిద్ధవట పురంబును దనకు రాజధానిఁ జేసికొని రాజ్యమేలుచుండి పుత్రులు లేకుండుటంజేసి శివయోగీంద్రుం డనుమహామునివలనఁ బంచాక్షరీమంత్ర రాజోపదేశంబు నొంది తత్ప్రభావంబుచేఁ గొన్నాళ్లకు నొకపుత్రికను గాంచి సత్యవతియని దానికి నామకరణం బొనరించె.

అంత నాసత్యవతికిఁ గొన్ని దినంబులు గడచినపిదప నా శివయోగీంద్రుం డొకసమయంబున “సౌరమంత్రం” బుపదేశింపఁ దన్నహిమ వలన నాకన్నియ గర్భంబుదాల్చె. అది తండ్రియెఱింగి దానికి హేతువడుగ నాసత్యవతి యేమియుఁజెప్పక పోవుటంజేసి దానిసత్యంబుఁ బరిశీలింపఁ దలంచి యా నిండు చూలాలిని గొల్వకూటంబునకుం బిలిపించి యొకసర్పంబును దెప్పించి దానిని శిరంబునఁ గుమరుదట్టినతఁ జేసి పెట్టుకొమ్మనిచెప్పి యొకపచ్చికుండను దానిపై నిడుకొనఁజేసి యందు సంపూర్ణంబుగఁ గల్లుదెప్పించి పోయించి “యాకుండ నెచ్చోటఁ గాని దింపక యిందుండి కాంభోజపురిమార్గంబునం బోయి సూర్యుడస్తమింపకమును పే యాపురిసమీపముననుండు భాస్కరనదిగట్టునడించి తివేని సీసత్యంబునిజంబు, లేకున్న నిన్ను వధింతు”నని చెప్పి యట్లు సే

యింప, నాసత్యవతి యమ్మెయింజేయ నంగీకరించి తనమనమ్మన నాసి
 ధవటపురంబునం బ్రసిద్ధి గనియుండు సిద్ధేశ్వరుని వేడుచు నాకల్లుకుండ
 నెందేని దింపక జనకునానతిచొప్పున నాభాస్కరనదిగట్టిన దించె. దాని
 భక్తికి నాసిద్ధేశ్వరుం డా కల్లుకుండలో నుద్భవించి యాసత్యవతికిఁ బ్రస
 న్నుండై యాకన్యకామణి కభీష్టసిద్ధి గావించె ఆ కారణంబునఁ గల్లు
 కడవప్రపోలని. కాంభోజపురంబునకు నామంబుగల్గె ఇపుడు కల్కడయం
 చుం జెప్పటయేకాక కొందఱుజనులు “కల్కడకాంభోజపురం” బనియే
 వాడుచున్నారు. తక్కినకథ నీ చరిత్రముచదువ నెఱుంగఁబడును గదా!
 మఱియు నేసేవఱిలో—జనయిత్రీయము, చంద్రసేనవిజయము, చంద్ర
 రేఖ, మఱికొన్ని చిన్నపుస్తకములను వచనకావ్యంబులుగ రచించితిని
 గాని పద్యకావ్యములను రచింపకుండుటంజేసి యిపు డీసిద్ధేశ్వరీయమను
 గ్రంథంబును కాశీపాకపురీమహాత్మ్య మనుగ్రంథంబును రచించితి.
 నాకుఁ బద్యకావ్యంబులందు నిది మొట్టమొదటి రచనయగుటంజేసి
 చదువు వారలు దమకుఁ దప్పులెందేని చోఁచిన పక్షమునఁ గృపతో నా
 కెఱింగింతురేని రెండవకూర్పున సవరించు కొనుచున్నాను.

ఇట్లు, విధేయఁడు.

అలూరు-వాసుదేవయ్య.

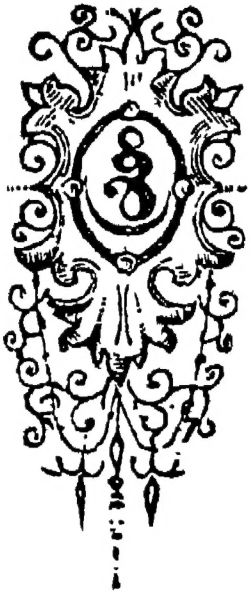
శ్రీ ర. స్తు.

24/11/2020

శ్రీ గణేశాయనమః.

శ్రీ సిద్ధేశ్వరీయము.

ప్రథమాశ్వాసము.

సురగణసంసేవ్యుడు

శ్రీ సురఘటపురవరుండు శ్రీమత్కామా

క్షీసహితుడు సిద్ధేశుడు

శ్రీసమధికుః జేయుఁగాతః శ గృహ నన్నెపుడున్.

1

మ. ప్రతిరోధించి దశాస్యుఁ డద్రుని గదశల్పకవాని శిక్షింప కా
తత కారుణ్యముతోడఁ బ్రోచితివి శాంతస్వాంతుఁడౌనీకు నే
గతి రుద్రుం డని యుగ్రుండుం బిరుదుల్ శగల్గై భళా యంచుఁదాఁ
బతితో మేలము లాడుశైలసుత నన్ శ బాలించి రక్షించుతన్. 2

ఉ. శ్రీయుతకల్పసాల మని శ చెప్పఁగ లోకులు చూచినారొ లే
దో యని యెంచి కోరికల శ నోజ నొసంగుచుఁ దద్ద్రుమంబు దా
నే యన వేంకటాద్రిపయి శ నిమ్మల నిల్చె ననంగ నొప్పుశ్వ
శ్రేయసదాయకుండు హరి శ సేయుత నన్నుఁ గడుం గృతార్థుఁగాన్.

చ. నలువుగ మాయ వన్నిమఱి శ నన్ను మొఱిగి మొఱుంగుబోండ్ల లా
తులవలలందుఁ జిక్కి ననుఁ శ దోయరుహాక్షుఁ డుపేక్ష సేయ నా
వల నెటు లోర్తు నంచుఁ బతి శ వక్షముఁ బాయక నిల్చెనో యనం
జైలఁగురమావధూటి దయ శ సేయుత నా కనిశంబు సంపదల్. 4

మ. అలశైలాత్మజ యాత్మవల్లభుని సర్ధాంగీకృతుం జేసె దాఁ
జెలు వౌనాథునిఁజూమ్ముఁ ద్రొక్కి నిలిచెన్ శ్రీకాంత నాకాంతయి
మ్ముల నామాటనె యుండుఁగాత మని యారఘాబోడి నెమ్మొములం
దెలమిం దాల్చెనొ నాఁ దనర్చునలవాణీశుండు నన్ బ్రోచుతన్.

ఉ. సంచితరాగమాధురి పొరసంగదు నీ కిటు నాకు నీడుగా
నం నొకచేత నంకమున ర కల్లన తాటిచి యొందుచేతితో
నించినవేడ్క- నంటుచును ర నేర్పెడినో యన వీణఁ బట్టి వా
యించెడువాణి నాకు నలరరించుత మంజుకవిత్వవై ఖరుల్. 6

శా. శ్రీలాలిత్యగుణాతిగణ్య యగునొ ర రీదేవి చ నిచ్చుచో
నోలిం దా నొకచన్నుఁ ద్రావుచును వేర తొక్కంటఁ దుండ్రగమున్
లీలన్ రాయుచుఁ దల్లి ముద్దిడుచు లారలింపంగ నింపారునా
బాలాగ్రేసరుఁ డావినాయకుఁడు నన్ బాలించు నశ్రాంతమున్.

చ. అలర మదిష్టదేవతల ర నార్తశరణ్యలఁ జారుపుణ్యరూ
పల భవరోగహరిపద ర పద్మమహాపాదభాసమానలన్
సలలితసౌఖ్యదాయినులఁ ర జండవిపత్ఫణిబృందబర్హి కాం
తల నలస ప్తమాతల నెరదం దలపోయుదు నిష్టసిద్ధికిన్. 8

చ. సకలకళాప్రవీణుఁడు ప్రశస్తగుణాధ్యుఁడు తత్త్వమార్గభో
ధకుఁడు యశోవిశాలుఁడు నురదారమనస్కుఁడు వేదమార్గదీ
పకుఁడు మదీయచిత్తవర ర పద్మదివాకరుఁ డైనయాత్మదే
శికునిపదారవిదములఁ ర జిత్తమునన్ భజియింతు నెంతయున్. 9

—●—◆— పురాతనకవీంద్రగుణకీర్తనము. —◆—●—

మ. తగ వైకుంఠమునందు నుండి యెలమిం ర దా మున్ను రామాహ్వాయం
బగుదివ్యామృతబిందు వైండు రహిమై ర నానారదుం డీయ నిం
పుగ దానిం గొని దివ్యరామచరితాంభోరాశిఁ గావించియున్
మిగులన్ మించుగుణాతిరేకి యగువారల్చీకిం బ్రశంసిం చెదన్. 10

తే. ఎలమి వేదార్థముఁ బురాణములు జగానఁ
దనరఁజేసి మహావిష్ణు శ్రవనఁగ నెవఁడు
భూరివిఖ్యాతిఁ గాంచె నశమ్మునివరేణ్యుఁ
గోర్కి నిండార నాత్మలోఁ శ్రీ గొలుతు నెపుడు.

11

సీ. ప్రకటకవీంద్ర కైరవరాజరాకాసు
ధాభాసుఁ డగుకాళిదాసు నెంచి
ప్రథితసుదృఙ్గాల శ్రీ పద్మాకరోదార
రవి యై రహించుభా శ్రీ రవి నుతించి
ప్రతివాదిజనచిత్త శ్రీ బాధైక శ్రీ శాత
బాణుఁ డై రాణించు శ్రీ బాణుఁ దలంచి
కుకవికాలోరగ శ్రీ కుటిలతాహారిమ
యూరుఁ డై మించుమరయూరుఁ గొలిచి
పండితకలాసముద్దండి శ్రీ దండి కెఱిగి
భూరివాగ్భూతి యగుభవభూతిఁ బొగడి
మహితకావ్యార్థపేటి యశా శ్రీ మాఘుఁ దలంచి
ప్రౌఢరచనానిబంధు సురబంధు నెంచి.

12

తే. శ్రీమహాభారతంబు నాం శ్రీ ధీకరించి
యనుపమానకపితృవిఖ్యాతిఁ గాంచి
నట్టినన్నయఁ దిక్కన శ్రీ యజ్ఞ శంభు
దాసకవిపుంగవుని నాత్మఁ శ్రీ దనరఁ దలంచి.

13

—●●—◆— కుకవినిరాకరణము. —◆—●●—

చ. శుకములు మంచిపండ్లు దిని శ్రీ సాం పగుపల్కులఁ గుల్కునట్లుగా
సుకవులు నాప్రబంధమునఁ శ్రీ జూచిననొప్పుల మెచ్చి పల్కరే
బకములు మీలగుంపు దిని శ్రీ పల్కవె కర్ణకరోరభంగిగాఁ
గుకవులు నట్ల తప్పు లని శ్రీ కూయరె దాన గుణంబు వ్రావునే. 14

తే. సకలశాస్త్రంబు లెల్లెనఁ శ్రీ జదువ వచ్చుఁ
గాని కవితాచమత్కృతిగల్గు టరుదు

కలిగి కావ్యము రచియించు శకవికి ఘనత
తనరకుండునె కుకవు లేమనినఁ గాని.

15

వ. అని యిష్టదేవతాప్రార్థనంబును బురాతనకవీంద్రగుణ కీర్తనం
బును గుకవినిరాకరణంబునుంజేసి మద్వంశావతారం బభివర్ణించెద.

—●—◆— వంశానుక్రమణిక. —◆—●—

సీ. శ్రీమదాలూరువంశశామలాంభోరాశి
పూర్ణిమాచంద్రుండు శబుధనుతుండు
కాశ్యపగోత్రసంశ్కలతుఁ డాపస్తంబ
సూత్రుఁడు సుగుణసంశోభితుండు
వెంకయాయునకు సారధ్వమణి సుబ్బమాం
బకు దత్తపుత్రుఁ డాత్మజనయుతుఁడు
ప్రథితజ్యోతిశ్శాస్త్ర సారంగతుండు పం
చాక్షరీమంత్రరహస్యవిదుఁడు
మహితకీర్తివిహారుండు శమానధనుఁడు
సత్యసంధుండు నయచిత్రకుఁడు ధర్మ
వర్ధనుఁడు రామకృష్ణదైవజ్ఞుఁ డవనిఁ
బరిఢవిల్లెడుపాకాల శ్రీపురమునందు.

[శుఁడు

సీ. వఱలుకంభమువంశశ్రవారాశిచంద్రుఁడు, కౌండిన్యగోత్రసంశ్కలితయ
సంగీతవిద్యావిశారదుం డుత్తమ, చరితుండు సజ్జన శ్రీసన్నతుండు
ప్రవిమలాత్మఁడగుశ్రీబ్రహ్మణ్యవిబుధుండు, పార్వతీకై వడిరేబరఁగునట్టి
సుబ్బమయన్ప్రియశుదతిలలామగ, ర్భంబునఁ గాంచినరేబడఁతిఁగృష్ణ
మాంబఁ గడుప్రీతిఁ దాఁబెండ్లీరయాడి యామె
యందుఁ బుత్రుల నేవురఁ శ్రీబొంది కలిమి
కిరవుగా నుండుపొల్కలశ్రీపురమునందుఁ
దనరుచుండెను నంత నారదంపతులకు.

18

తే. ధర్మనిష్ఠితచితులురదారకీర్తు
లాత్మజన్ములు గలిగి రాయలఘుసుగుణ

భాసమానుల కనుజుండరవాసుదేవ
నామకుండను విబుధజనప్రియుండ.

19

తే. ఏ నెకదినంబు నాత్మలోనిద్ధరిత్రి
నేది శాశ్వతమగుకార్య శ్రమేదిహితము
కల్మషంబుల దేనిచేత గ్రాచగల్గు
దలఁపఁగా నాకు నని యిట్లు శ్రదలఁచు చుండ.

20

వ. సప్తసంతానంబులయందుఁ గృతి శాశ్వతం బంచు నార్యులు వక్కా
ణించినవచనం బాత్మకుం దోప నంత సురాఘటపురీశ్వరుం డగు
శ్రీసిద్ధేశ్వరస్వామిచారిత్రం బంతయుం బద్యకావ్యంబుగ వ్రాయం
బూని యాత్మగతంబున.

21

క. శ్రీసురఘటపురవరుఁ డగు, శ్రీసిద్ధేశ్వరుఁడు దప్పఁబృథ్వి మతెవ్వాఁ
డీసుకృతికన్యకుం బతి, భాసురముగ నని తలంచి శ్రప్రమదంబారన్.

—●●◆ ప ష్యం త ము లు. ◆●●—

క. శ్రీసర్వజ్ఞునకుం గరు, ణాసాగరపూర్ణ చంద్రునకుఁ బ్రణవగృహఁ
వాసునకుఁ శ్రీకామా, క్షీసహితున కనఘునకును శ్రసిద్ధేశునకున్.

క. శ్రీసుభగచరిత్రునకుఁ, భాసురధవళాంబుజునకును శ్రభవ్యాత్తునకుఁ
శ్రీసురఘటపురవరునకు, శ్రీసర్పవిభూషణునకు శ్రసిద్ధేశునకున్. 24

వ. సమర్పణంబుగా నాయొనర్పం బూనినసిద్ధేశ్వరీయ మనుమహాప్రబం
ధంబునకుఁ గథాక్రమం బెట్టి దనిన.

25

—●●◆ వైమికారణ్యనర్ణనము. ◆●●—

సీ. సత్యలోకమువ్రోలె శ్ర శారదాశాండిల్య
కపిలగాలవకౌశి శ్ర కవరు లెసఁగ
వై కుంఠమునుబోలె శ్ర వైజయంతీశుక
మాధవీనారద శ్ర మదను లెసఁగఁ

గైలాసమునుబోలె శ్రీ ఘనవృషకుంభచం
 ద్రాంకశైవమవతీ గురహాదు లెసఁగ
 నింద్రలోకమువూలె శ్రీ నింద్రదాణిసుమనోవ
 రైరావతసురభి శ్రీకాదు లెసఁగ
 భూరివిఖ్యాతిఁ గాంచును శ్రీ భూతలమున
 మునివరేణ్యులవరతపో శ్రీ ధనగృహముగఁ
 గలుపనారాశితరణము శ్రీ గా విశాల
 పుణ్యదేశము నైమిశా శ్రీ రణ్య మరయ.

26

వ. అష్టాణ్యారణ్యంబునఁ బరిశుభ్రతరంగగంగాప్రపూర్ణం బగుగోమతీ
 తరంగిణీకూలంబున ద్వాదశవార్షికసత్రయాగంబు ప్రవర్తిల్లుచు
 నుండ శ్రీ శౌనకాదిమహామునులు రోమహర్షణపుత్తు బాదరా
 యణిప్రియశిష్యుఁ బౌరాణికు సూత్యాహసంభవు సూతు నర్చించి
 యిట్లనిరి నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవిఖ్యాతుండ వైనయోసూతా!
 పంచాశత్తండమండితంబును బహుసంహితాసమాకీర్ణంబును నగు
 స్కాందపురాణరత్నంబునందలియగస్త్యసంహితయందుఁ జెప్పం
 బడినహాలాస్యనాథునిచతుష్పత్తివిలాసంబు లన్నియు సీవలన నాక
 ర్ణించి పరమానందంబు నొందితిమికావున నిపు డెద్దియేని యొక
 పుణ్యచరిత్రంబు గర్ణరసాయనంబుగ నుడువు మని ప్రార్థింప నప్ప
 రాణికుం డాదరాయ త్తచిత్తుం డై సావధాను లై వినుం డని యి
 ట్లనియె.

27

క. మునులారా! శ్రీశైలంబునకుఁ దక్షిణముగాను శ్రీ ముక్తిపద మై
 ఘనకల్పపహర మై ధరఁ,దనరారుఁ బినాకినియనఁదనరెడునది దాన్.

వ. ఆనదీతీరంబున.

29

—●●◆ సిద్ధవటపురవర్ణనము. ◆●●—

సీ. దేవతాజనవిహారావసభాసుర, బహువిధప్రాకారపరివృతంబు
 గోపురవిలసితగోపురసంకాశ, రమణీయగోపుర శ్రీ భ్రాజితంబు

రాజతాపఃర్యరాశరాజితశృంగోప, మానమానితసుధామహితసౌధ
మజితాతపత్రసరద్ధ్వజసముత్తుంగశ, తాంగమాతంగశసమంచితంబు

ఆజి భార్గవు గెల్చుభరటాళిపట్టు
సకలధనధాన్యసంచయశసమధికంబు
ఖ్యాత మాజయలక్ష్మికిర గాఢపురంబు
పరమసుఖదంబు శ్రీసిద్ధి వటపురంబు.

30

తే. మఱియు భూదేవి శనవరత్నమయవిభూష
ణావళిం దాల్చి తనచెలు శవారఁ జూచు
కొనఁగఁ జేఁ గొన్నదర్పణం శబనఁగఁ బుడమిఁ
దనరు నాపురి శృంగార శమునకు నిధిగఁ.

31

సీ. ఆపట్టణంబునం శదమరేజ్యనకునై న
శంక దీర్చెడువిప్ర శసంఘ మలరు
నమరేంద్రునకునై న శనాజి దోడ్పడి శత్రు
జయ మొనర్చెడురాజ శసంఘ మలరు
ధనధాన్యసంపన్న శత వహించి ధనదుని
సరకు సేయనివై శ్య శసంఘ మలరుఁ
బాఁడిపంటలకు మా శపాటి లే రని సంత
సంపడువరశూద్ర శసంఘ మలరు
నృత్తగీతంబులందును శనేర్పు మీఱి
భేదరాంగనలను బిల్చి శగేలి సల్పు
సరసగుణయుతగణికాని శకరము నలరు
దాని వర్ణింప నేరికి శదరమె జగతి.

32

సీ. క్షితి నాపురీశుఁ డా శ్రుతికోటిమందారుఁ
డభియాతికోటికాశ లాంతకుండు
కుజనబలాహక శ్రవజసమీరుండు స
జ్జనపుష్పసంచయశపట్టదుండు

సస్మితకోట్యంబు శ జవనై కమ్మితుండు
 బాంధవకుముదక్షు శ పాకరుండు
 బుధలోకచాతకాంఠబుధరుండు మానిత
 మహితవిద్యాధన శ మందిరుండు
 ప్రమదభటకోటిపరివృత శ ప్రాభవుండు
 నై నచంద్రాన్వయాబ్ధిసు శ ధాకరుండు
 శమదమాది గుణోపేతుః శ డమలయశుః
 చంద్రగుప్తమహీపాలశ చంద్రముండు.

33

సీ. అతనిపాలనమునం శ దవనీసురేంద్రులఁ
 గూర్చులై దూషించు శ వారులేరు
 తాటుమాటుగఁ దల్లి శ దండ్రుల నిందించి
 కొట్టెడువారు కశ్యపాన్న లేరు
 విత్తంబుఁ గొని కుల శ వృత్తిని విడి తొత్తు
 వృత్తికిఁ జనెడుదుఃశస్త్రీలు లేరు
 జారచోరులు దురాశచారాన్వితులు లేరు
 వంచనతో బాంకు శ వారు లేరు
 ధనముఁ గొని కూతు నొసఁగుపాతకులు లేరు
 జనులబ్రదుకులు చెఱుచుదుర్జనులు లేరు
 దైవవిత్తాపహారులు శ దలఁప లేరు
 గురుజనంబుల దూతెడు శ నరులు లేరు.

34

తే. చంద్రగుప్తనరేంద్రుఁ డీశచాడ్పున మహి
 సకలసామ్రాజ్య విభవాతి శ శయము నొంది
 జనులు మనరాజు శ్రీరాముఁ శ డనుచుఁ బొగడ
 నెలమి ధర్మంబుగా రాజ్య శ మేలుచుండె.

35

వ. ఇట్లుండి యొకనాఁ డారాజేంద్రుండు సుబుద్ధి యనుమంత్రిశేఖరుం
 జూచి “రేపరుణోదయంబున నాభేటవిహారార్థముగ నరణ్యంబునకుం
 బోనలయుఁ దగుప్రయత్నంబు సేయింపు మనవుడు నాయమాత్యుండు
 మహాప్రసాదం బని మృగయుల రావించి తేనియానతి నెఱింగించె.

తే. అంత నవ్వార లరుణోదరయంబు గాఁగఁ
బ్రమద మారంగఁ దగునాయు శధములు వట్టి
వెంట జాగిలములు రాఁగ శ వెడలి నృపుని
నగరిముంగిట నిల్చిరాశనతి యెలర్ప.

37

—●—◆— చంద్రగుప్తుఁడు వేటకుఁ బోవుట. —◆—●—

సీ. అప్పు డాచంద్రగురప్తావసీశుఁ డలంకృ
తిం గలమహితశ్రతాంగమునను
మంత్రియుం దాను సరమ్మదలీలమై నెక్కి
పురజనంబులు వేడ్కఁబొంది నూడఁ
బరిజనంబులు వెంటఁబలుతెఱిగులు వల్కు
కలకలారావముల్ శగడలుకొనఁగ
మృగయులెల్లరుఁ దమశ్రమగతనంబులు సెప్పు
కొంచు ముందట గుంపురగూడినడవ
నిశితశరఖడ్గకాంతులు శ దిశల వెలుఁగ
నమదగజబృంహితాశ్వహేత పలు సెలంగ
వివిధవాద్యంబు లొగి వియశద్వీధి నొలయ
వెడలి రఱిముఱి వేటాడ శ విపినమునకు.

38

వ. ఇ ట్లరిగి యడవినమీపంబున నుక్కెడ నరదంబు డిగ్గి తురగంబు
లనుఁ గొందఱిఁ బరిజనంబుల నచ్చొ నిల్చి మృగయులతోఁ గూడి
వనాంతంబునం బ్రవేశించి.

39

సీ. కొందఱు మృగయులు శ కొండలకొనలఁ
జేరి మెకంబులఁ శ జెదరి పాఱు
నట్లు భయప్రదం శ బగువాద్యములు సేయఁ
బొదలందు గవులందు శ నిదురఁబోవు
శార్దూలభల్లూక శ సమదవగాహఖ
డ్గులూయసంఘము శ నలువలంకు

లకుఁ బాఱఁ గ్గాంచి తరలంపార భూపాలుఁ
 డతివిక్రమము మెఱయంగ నిశిత
 ఖడ్గమును బూని పుండరీకముల నఱకి
 మహిషభల్లూకముల యాపురమాపి క్రోడ
 ఖడ్గమృగములఁ జెండాడి రకరుల గిరుల
 కరణి నేలకుఁ బడఁగొట్టి రకను మొఱంగి.

39

క. నలుదెసలఁ బాటుపెఱమెక
 ముల వలలం జిక్కువడఁగ ర మోదుచు నిటు భూ
 తలనాధుఁడు వేటాడుచు
 నలసి జలంబులను గ్రోల ర నాగహనములోన్.

40

వ. తా నొక్కండ పినాకినీనదికిం జని నీ రాని వచ్చుచు నుత్తరభాగం
 బునుం జూడ నయ్యెడ.

41

—●●◆ చంద్రగుప్తుఁడు సిద్ధగణమును గనుట. ◆●●—

క. ఉరుతరశాఖాగ్రము లం
 బర మంటుచు మూలచయము ర పాతాళమునం
 బరఁగుచు సహస్రశిరముల
 నరయఁగ నయ్యాదిపురుషుఁ ర డన నొకవటమున్.

42

క. తనరెడు నవ్వటవృక్షం
 బును జూడఁ దలంచి యటకు ర ముదమునఁ జని దాఁ
 గనుఁగొనియె దానిక్రిందను
 ఘనకల్మషవిజితసిద్ధ ర గణమును సరవిన్.

43

వ. పరమభక్తి నాసిద్ధగణంబునకు సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరిం
 చి యొక్కెడ నిలువంబడి ముకుళితహస్తం దై తనమనంబున.

44

క. ఇన్మునిపుంగవు లుండువ, నమ్మున కే నేల పరిజనంబులతో మో
 దమ్మున వేటకు రావలె, నిమ్మహాసీయులును మనల ర నేమెంతురొక్కో.

వ. మఱియుఁ దొల్లి విశ్వామిత్రునియాశ్రమంబునకు హరిశ్చంద్రుండు
మృగయావిహారార్థంబుగఁ జని యమ్మునివర్యవలనఁ గడుంగడగండ్లు
వడియెఁ దద్విధంబున నా కెట్టియిడుములు గల్గింతురో యిఁ కేమి
సేయువాఁడ నని భయాకులితచిత్తుం డై నిలువంబడి యుండ నాచంద్ర
గుప్తుం గని సిద్ధగణంబులందు శివయోగీంద్రుఁ డిట్లనియె. 46

క. ఈలీల విచారంపడ, నేలా రాజేంద్ర ! రాజు శ్రీ లెవ్వరికై నక
మే లొందెడుకార్యం బను, కూలంబొనరింప దానఁ శ్రీ గోపము గలదే.

చ. అని నరనాథచంద్రునిఁ బ్రీతి యంబున డగ్గఱఁ బిల్చి యివ్విధం
బునఁ దగఁ బల్కె నోమనుజు శ్రీ పుంగవ ! సీవు భయంబు మాని న
న్గనుఁగొన వచ్చుచుండు భవ శ్రీ కల్తషవార్ధిఁ దరించుమంత్ర మిం
పొనరఁగ నీకుఁ జెప్పెదను శ్రీ బుణ్యాదినంబున నద్ది నీ కొగిన్. 48

తే. సమరకేళి జయం బిచ్చు శ్రీ సఖులఁ గూర్పు
సకలసంపద లొడఁగూర్పు శ్రీ శాంతి నిచ్చుఁ
బుణ్యానిధిఁ జేర్చు సత్కీర్తి శ్రీ పొసఁగఁదెచ్చు
దానిమహిమను గొనియాడఁ శ్రీ దరమె జగతి. 49

వ. కాపున నీనిజచిత్తవృత్తి నెఱింగితి నష్టంత్రరాజం బొకతఱి నుప
దేశింతు నిపు డొకపుష్కాకార్యంబు సేయుము తొల్లి మహాసిద్ధులు
నిర్మించిన సిద్ధేశ్వరదేవాగారం బీషినాకిసినదీకూలంబున నున్నది.
అయ్యది శిథిలం బగుటంజేసి పునరుద్ధారణంబు సేయు మనుడుఁ
జంద్రగుప్తునరేంద్రుఁ డమ్మెయిం జేయింతు నని భక్తిమై నాయో
గివరుస కిట్లనియె. 50

క. సద్ధర్మనిలయ ! యీపురి, కిద్ధాతీతలమునందు శ్రీ నేహేతువుచే
సిద్ధవటం బను బేరు ప్ర, సిద్ధంబయ్యెను ముదమున శ్రీ జెప్పుమ నాకున్.

తే. అనిన నాయోగివర్యుఁ డిట్లనియెఁ బ్రీతి
వటతరువుక్రింద శ్రీసిద్ధ శ్రీ వరగణంబు
తపముచేసెడుకతన నిశ్చిత్తయందు
సిద్ధవటపుర మనఁగఁ బ్రసాద మయ్యె.

మ. అని యాయోగివరుండు సెప్ప నరనాథాగ్రేసరుం డమ్మహా [నే
మునివర్యుం గొనియాడి మొక్కులిడి యామోదంబుమై బోదు
యనుచు వీడ్కొనఁ బ్రీతి నాతఁడును భూపాధీశుఁ బొమ్మించు దీ
వెన లియ్యుం గొని వచ్చి వేటయెడకురస్వే మంత్రిశార్దూలుతోన్.

వ. సిద్ధులం గాంచినసంగతి నుడివి యిచ్చో వేటాడఁ దగ దంచుఁ దా
నందఱు దోడ్కొనిపురంబుం జేరి మృగయులకుం బసదనం బొసంగి
వీడ్కొలిపి యంతిపురంబునకుం జని మజ్జనభోజనాదికృత్యంబులు
దీర్చికొని సుఖంబుండునమయంబున భార్యాలలామం బగుప్యూవతీ
దేవికిఁ దాఁ జూచినమునులవృత్తాంతం బంతయు నెఱింగింప నాకర్ణించి
విస్మయపరీతచిత్తయై యాపడఁతి ప్రియవల్లభునకు నిట్లనియె. 54

తే. నాకు నాయోగిజనదర్శనంబు సేయు
భాగ్య మెప్పుడు గల్గును శ బ్రాణనాథ
మనకు వారిసుదర్శనంబును లభించు
టరుదు గద యంచుఁ బల్కినఁ శ దరుణిఁ గాంచి. 55

క. వనితా ! యాయోగిగణం
బును జూడఁగ వచ్చు వారి శ ముదలం గొనినాఁ
డను నెకదినమున నచటికిఁ
జని వారిసుదర్శనంబు శ సల్పుద మెసఁగన్. 56

తే. అని ముదం బారఁ జెప్పి తానంత మదిని
సిద్ధవర్యుండు సంప్రీతిఁ శ జెప్పినట్టి
సిద్ధలింగేశ్వరాలయ శ మిద్ధరిత్రి
వెలయఁ గట్టింపవలె నంచుఁ శ దలఁచి యపుడు. 57

వ. సుబుద్ధి యనుమంత్రివర్యుని రావించి యాలయనిర్మాణంబునకు శిల్పి
సత్తముల రావింపు మనుషు నతం డట్లు రావించి తేని కెఱింగింప
నతం డాశిల్పులను శిథిలం బైయుండుదేవాగారంబునకుం దోడ్కొని
పోయి యత్యంతమనోజ్ఞంబుగ దీని నిర్మింపుఁ డని యానతియ్య వార
లు మహాప్రసాదం బని. 58

ఆ. పటుతరోజ్జ్వలోరుర ప్రాకారపంక్తులు
బహువిచిత్రమండరపములు వివిధ
రత్నరచితకలశర రాజిరాజితగోపు
రములు గర్భమందిర రములగములు.

59

క. విరచించిరి కైలాసము, కరణిం జెలువార భూమికాంతుం డంత
ధరణీనిర్జరవరులను, సరగున రావించి మౌక్తికీ సవినయమతితోన్.

వ. ప్రశస్తం బగునొకశుభముహూర్తంబు చూడుఁ డందు శ్రీసిద్ధలింగే
శ్వరుం బ్రతిష్ఠింపవలయు ననిన వా రొకలగ్నంబును బరిశోధించి
చెప్ప నాలగ్నంబునందు రాజేంద్రుండు సకలవస్తుసముదాయంబు
దెప్పించి తాను బుణ్యవతీసమేతుం డై నిత్యకృత్యంబులు నిర్వర్తించి
కొని భూసురనారీరత్నంబులను సకలవేదశాస్త్రపారంగతు లగు
విప్రేంద్రులను దోడ్కొని తదాలయంబునకు మంగళవాద్యవిశే
షంబులతోఁ జని యర్చించుటకు నిర్ణయించినధరణీసుపర్వుల ము
న్నిడుకొని నాసిద్ధలింగంబును నమకచమకమహాన్యాసాదిమంత్రంబు
లచే నభిషేకంబు గావించి వేదమంత్రఘోషంబులు సెలంగ వివిధ
వాద్యాభిరవంబులు మిన్నుముట్ట నాసిద్ధలింగంబును బ్రతిష్ఠించి భూ
సురబృందంబునకుం గనకవస్తువాహనాంబరాదులచే సన్మానింపఁ
బంచి శిలోత్పత్తములకు వలసినపసదనంబు లొసంగి నాటంగోలె నా
స్వామికి నృత్యగీతవాద్యములతో నిత్యోత్సవంబులు సేయించుచుఁ
దద్భక్తి మనంబున నెలకొల్పి రాజ్యంబు పాలించుచునుండ నొక్క
నాడు భార్యాలలామం బగుపుణ్యవతీదేవి డగ్గఱకు నేతెంచి
కడుఁ జింత నిట్లనియె.

61

—●—●—●— పుణ్యవతీదేవి సంతానహీనతకు భర్తతోఁ జింతించుట. —●—●—●—

సీ. వల్లభా! వినుము భూర వలయంబునందుఁ బు
త్రేణ లోకాజయరతి యనుశ్రుతిని
బుధులు వక్కాణింపఁ ర బానఁగ వింటిని గొంత
పుత్తులు లేనట్టి భోగ మేల?

గజతురంగము లేల శ కనకసాధము లేల ?

రథము లేల?మఱియీ శ రాజ్య మేల ?

పుత్తభాగ్యం బుండి శ భూరిసంపద లున్న

దానికంటె సుఖంబు శ ధరణిఁ గలదె ?

కాన ననఁత్యదోషంబు శ కంటె జగతి

పాప మొక్కండు గలదె? భూపాలచంద్ర !

మోక్షధన మెట్లు లభియించు? శ మొనసి దీని

కిపుడు పెద్దల రావించి శ యెఱుంగఁ జేయు.

62

క. ధన మెంత నీకుఁ గల దని

జను లడుగరు నీకుఁ బుత్త శ సంపద గలదే

యని యడుగుదు రాత్మేశ్వర

ధన ముండిన నేమి పుత్త శ ధనసదృశంబే.

63

క. తనయులు గలపుణ్యాత్ములు

ధనికులు గా కున్న శ ధనము తనయులు గారే!

ధన మున్నఁ గులము పెరుఁగునె ?

తనయులు గల రేని కులము శ ధాత్రిం బెరుఁగున్.

64

వ. మఱియుం దగినసుందరాలంకారంబులఁ బుత్తుల నలంకరించి వా

రాడుముచ్చటలం గన్నులపండువుగఁ జూచి సంతసంపడుపుణ్యాంగ

నలకన్నులు కన్నులు వారిం గన్నదేహమే దేహము నా కట్టిపున్నె

ము లభించునే యంచు వెండియు ని ట్లనియె.

65

సీ. వాసరేశుఁడు లేని శ వాసరంబుసరణి

రేదొర లేనట్టి శ రేయిపగిదిఁ

గవిపుంగవులు లేని శ ఘనరాజసభవోలె

దీపంబులేనిమంత్రి దిరమురీతి

ఫలపుష్పములు లేని శ పాదపంబుగతిని

వధపికంబులు లేని శ వనముభంగి

హంసలు లేనిపక్షాద్యకరంబునక్రియఁ
బ్రణవంబు లేనిమంత్రతంబుభాతి
నలిలములు లేనిమఱిపెద్దపక్షసరసిమాడ్కి
నెఱి ప్హిరణ్యము లేనిమాపక్షనికములీల
సత్సంగంధంబు లేనివాపక్షసంతికరణి
నెంతయుండిన నేమి భూతకాంత మనకు.

66

మ. అకటా! పుత్తులు లేక యుండుఁ డనుచర్యంభోజగద్భుండు వే
ఱొకకార్యం బొనరింపకుండ నొసటకక్షయోచించి యీరీతి నిం
చుక కారుణ్యము లేక వ్రాసెఁ దగ నంతచుం బల్కుచున్నట్టిభా
ర్యకుఁ జింతింపకు మంచు నిట్లనియె నారాజేంద్రుఁ డొప్పారగన్.

క. మును చేసికొన్నకర్మం
బనుభోగింపంగవలయు పక్ష నది బ్రహ్మకు నై
నను వదలదు దీనికి యో
చన సేయఁగఁ బుత్త్రఫలము పక్ష సమకొనఁ గలదే.

68

తే. జలధిఁ గలశంబు ముంచి యారజలధి నుండు
జలము నంతయుఁ గొంపోవఁ పక్ష దలఁచితేని
కలశమును బట్టినంతకు పక్ష జలము వచ్చు
గాన మనభాగ్య మధికంబు పక్షగల్గఁ గలదె.

69

తే. అయిన నిప్పుడు పెద్దల పక్షనడుగుకొఱకు
గరిమరావెంట నని మంత్రఁ పక్షగాంచి యిప్పుడు
మహితయశు లగుదైవజ్ఞ పక్షమణులఁ బ్రీతిఁ
దనర రావింపు మనవుడు పక్షదత్తణంబు.

70

వ. వార్తాంతికశిఖామణు లగువిభావన సుచిత్త యజ్ఞదత్తు లనుబల్యంకి
కలంపి రావించి యుచితాసనంబుల నాసీనులం జేసి రాజున కెఱిం
గింప నతండు పుణ్యనతీసమేతుం డై ఫలప్రస్ఫుతాంబూలంబుల నొక
పసిండిపల్లెరంబున నిడికొని యాజ్యోతిషికవరిష్ఠుల ముం దిడి వారికి
దండప్రణామంబు లొనరించి తనజన్మపత్రిక యొసంగి యిట్లనియె.

ఆ. బుధవరేణ్యులార! శ పుత్త్రు లింతకు మాకుఁ
గల్గ కుండుటకును శ గారణంబు
దెలియ కున్న దదియుఁ శ దెల్పుఁడు యోచించి
దాఁచివెట్టకుండఁ శ దలఁపుమీఱ.

72

చ. అన విని వారు జాతకము శనంతయుఁ జూచి మహీతలేంద్రుతో
ననిరి“నరేంద్ర!పు త్త్రవిష శయంబును జూచితి మందుఁ బుత్త్రికా
జనన మొకండు శంభుదయ శసంభవ మా నిది నిశ్చయంబు మీ
రునుముదమందుఁ డీశ్వరునిరూఢిగ నర్చితఁ జేయుఁ జెప్పుడున్.73

క. తొలి మీరు పేదబిడ్డలఁ
దిలకించి యసూయపడుచుఁ శ దిట్టినపాపం
బిల నంటె నదియ నృపవర
కలిగినదోషంబు వింటె శ కావున మహిలోన్.

74

అ. కలిమి యున్నదంచు శగర్వంబుతోడ బీ
దలను జూచి తిట్టి శయలఁతిచేయఁ
దగునె యేరికైన శదాన నుమాపతి
కరుణఁ గనఁడు వారి శనరవరేణ్య!

75

వ. అని చెప్పి రాజు నాశీర్వదించి యిఁ కేము వోవుద మనుఁడు నాభూ
పాలుం డవ్వారికి వలసినకనకం బొసంగి మర్యాద నంపినవాఁ డయ్యె
నంత.

76

తే. పుణ్యవతి వింటె పెద్దలు శపు త్త్రవిషయ
మెఱుంగఁ జేసిన దంతయు శనిపుడు మనము
సేయునది యేమి భక్తిమై శశిపునిపూజ
తప్ప వే తెద్ది లేదు పాతకము తలఁగ.

77

మ. విను మాత్యేశ్వర రాజ్యవై భవముచే శవిశ్వంబు గాన్పింప ద
మ్మునులం గాంచితివారిపాదకమలం శబుల్ భక్తి సేవించి తం
చును నాతోఁ గడువేడ్కఁ జెప్పితివి యశ్చో వారిఁ జూడంగ ని
స్సైనియుం భోయెద నంచుఁ బల్కితివి పోరకుండంగ మేల్గందుమే.78

వ. ఇపు డాయోగివీరులకడకుం జని పుత్త్రదోషపరిహారార్థం బడుగుద
మూరకుండ ఫలం బేమి యనిన నారాజేంద్రుండు సంతోషించి యా
సిద్ధులకడకుం బోవ నిశ్చయించినవాడై మఱునాఁ డగుణోదయం
బున.

79

తే. మునులపాలికిఁ బోవుచు శ్రమనము రథము
నెక్కి పైవుట తగవు గారదెవుడు తరుణి
నడచిపైదము రమ్ము మననంబు లెసఁగ
నంచుఁ బరిజనములఁ గూడి శ్రయరుగుదెంచి.

80

వ. అవ్వనాంతరంబునం బ్రవేశించి పినాకినీ నదియందు దంపతులు స్నా
నంబుచేసి మడుంగులు గట్టుకొని వచ్చినపరిజనంబుల నట నిల్పి తాము
ఫలపుష్పతాంబూలాదు లిడినట్టిబంగరు పల్లెరంబు చేఁ బూని సిద్ధ
గణం బుండువటవృక్షమూలంబుకడకుం బోయి వారిముందట నా
పల్లెరంబు వెట్టి సభక్తిపూర్వకంబుగ దండప్రణామంబు లాచరించి
బద్ధాంజలు లై నిలువంబడిన నా దంపతులం జూచి శివయోగీం
ద్రుండు.

81

క. జననాథచంద్ర! నీవ
చ్చినకార్య మెఱింగినాఁడఁ శ్ర జింతింపకు నీ
యనుపమభక్తికి మెచ్చితి
ననఘాయోగిగూరుచుండు శ్రమని యిట్లనియెన్.

82

—●—◆— { శివయోగీంద్రుండు చంద్రగుప్తనరేంద్రునకుఁ బంచాక్షరీ }
మంత్ర ముపదేశించి తత్ప్రభావంబు చెప్పట. —◆—●—

సీ. ధరణీతలేంద్ర! సంశతానభాగ్యము నీకుఁ
బురహరుఁ డియ్యఁడె శ్ర పూజనేయ
సమరకేళిజయంబు శ్ర సమకూడునట్లుగఁ
బురహరుఁ డియ్యఁడె శ్ర పూజనేయ
సకలపాపచయంబు శ్ర సమయఁ జేసినుఖంబు
పురహరుఁ డియ్యఁడె శ్ర పూజనేయ

నజ్జానతిమిరంబు శ నడఁచి నుజ్జానంబు
 పురహారుఁ డియ్యఁడె శ పూజసేయ
 సరవిఁ బురహారుమంత్రరా శ జంబు నీవు
 పరఁగ నుపదేశమునఁ బొంది శ భక్తి నెపుడు
 జపము చేసినచో నభీ శ స్త్రంబు గల్గు
 గాన నామంత్రమహిమ శ శక్యంబె వ్రెగడ.

83

క. పురహారునివలనఁ గాలుఁడు
 హరివలన ధనంజయుండు శ హరిదశ్వునిచే
 హరిసుతుఁడు గార్గ్యమునిచే
 హరియును నామంత్ర మెఱిఁగి శ రషనీనాథా.

84

సీ. మఱి మంత్రముల కాది శ మంత్రరాజం బిది
 గ్రహములయందు భాశస్కరునికరణిఁ
 బరమవస్తువులందుఁ శ బ్రాణంబుకెవడిఁ
 దరువులలోఁ గల్ప శ తరువుమాడ్కి
 నస్త్రంబులందు బ్రహ్మాస్త్రంబువిధమున
 ధేనువులం గామ శ ధేనువుగతి
 నవతారములను రాశిమావతారమువ్రాలె
 దానములం దన్న శ దానముక్రియ
 మహితశైలములందు హేమామృతకరణి
 సర్వతీర్థంబులం దొగి శ జాహ్నవివలె
 మంత్రములయందు మేటి యై శ మహిమఁ గాంచు
 బరఁగ నామంత్ర మెఱుఁగనిశనరుఁడు నరుఁడె. ?

85

వ. అని శివయోగీంద్రుండు నుడువ నాచంద్రగుప్తనరేంద్రుఁ డాకర్ణించి
 యమ్మంత్రరాజంబు నా కుపదేశింపుఁ డని పెక్కువిధంబులం బ్రా
 ర్థింప నమ్మునివర్యుం డనుకంపాయత్తచిత్తంబున నాతేనిం గూ
 ర్చుండఁబెట్టుకొని యంగన్యాసాదిపూర్వకంబుగ సప్తంచాక్షరీ
 మంత్రరాజం బుపదేశించె నంత నమ్ముచుజేంద్రుఁ డాయోగివీరుని
 పదపద్మంబులకు దండప్రణామంబు లాచరించి యిట్లనియె.

86

—●—●—●— చంద్రగుప్తవకు శివయోగీంద్రుడు కళావతీచరిత్రంబు చెప్పట. —●—●—●—

తే. మహితగుణసాంద్ర యిమ్మంత్ర మహిమవలన
నెవరు శుభ మంది రవ్వారి నెఱుంగ జెప్ప
వలయు నని వేడుచున్న భూవలయపతికి
నమ్మహాయోగివర్యుఁ డిరట్లనియె బ్రీతి.

87

చ. మనుజవరేణ్య యిమ్మహిత మంత్రవిశేషముచేతఁ గీర్తి నొం
దినజను లెందఱో కలరు ర దెల్పెద నొక్కచరిత్ర మిట్లు నె
మ్మనమున నాలకింపు జనరమాన్యుఁ డుఁ ధీరుఁడు వజ్రదేహుఁ డం
చును విలసిల్లె ధర్మగుణ ర శోభితుఁ డర్థిజనానుకూలుఁ డై.

88

వ. అతండు కాశికాపురపాలకుఁ డై సకలవిభూతిం బొందినవాఁ డయ్యు
ననపత్యదోషంబునం బెద్దకాలం బుండి పర్యవసానంబున సానంద
మహర్షివలన నిమ్మంత్రరాజం బుపదేశింపఁబడి తత్ప్రభావంబునం
గొన్నాళ్లకు సర్వలక్షణసమన్విత యగునొకకన్యకారత్నంబునుం
గనియె.

89

ఆ. అంతఁ గన్న పట్టి ర కవనిం గళావతి
యనఁగ నామ మిడి ప్రియముగఁ బెంపు
సేయుచుండ నెలమిరచే గోమలం బైన
తరుణమల్లికాలతయునుఁబోలె.

90

వ. ప్రవృద్ధమాన యగుచు గురువువలన సకలవిద్యాదు లభ్యసించి సవ
యస్కలతో నాటలపాటలం గాలంబు గడపుచు నుండం గ్రమం
బుగఁ బండ్రెండేడులు నిండారె నంత నొక్కనాడు.

91

క. గంగాతీరమునం దా, గంగాధరుఁ భోలునెక్క ర ఘనయోగి కృపన్
గంగాధరుమంత్రం బు, పొంగఁ గళావతికిఁ జెప్పిర పోయె దానిన్.

ఆ. ఒరుల కెఱుంగనీయ ర కుండ నెల్లప్పుడు
మానసమున భక్తి ర పూని జపము

చేసికొంచు నుండెఁగ జెలువుగ జవ్వనం
బంతకంత నిండెఁగ నపుడు మదిని.

93

వ. జనకుం డగువజ్రదేహుండు కళావతికి వివాహంబు నేయం దలంచి
నర్హవరాన్వేషణంబునకు విప్రైత్తములం బంపుటంజేసి వారి
యందు.

94

సీ. బ్రాహ్మణుండొక్కఁడు గ వరుని నన్వేషింప
వచ్చుచుఁ బాండ్యభూవరునిసుతుఁడు
దశరథుం డనువానిఁ గదగఁ గాంచి యీతండు
మనరాజపుత్రికి గ మగఁ డటంచు
మది నిర్ణయించి నెమ్మది నిజరాజచం
ద్రునికడకుం జనిగని ముదమునఁ
దాఁ గన్న రాజనం దనులకు మేటిగఁ
బాండ్యరాజసుతుండు గ బా గటంచుఁ

బాగడి చెప్పఁగ నారాజశ్రవుంగవుండు
సంతనము నొంది మీఁది కశ్ర్జంబు సిద్ధ
పఱచి యాపాండ్యదేశభూపాలుసుతున
కెలమిఁ దనకూతు నొసంగి పెండ్లిలి యొనర్చె.

95

తే. అంతఁ గొన్నిదినంబులఁ గాన్పపుండు
కూతు నల్లునిఁ దగఁ బంపఁగ గోరి వారి
కెలమి సద్భాషణాంబరంబుల నొసంగి
పాండ్యదేశంబునకుఁ బంపెఁగ బ్రజలు వ్రగడ.

96

వ. అంత నా పాండ్యదేశాధిపతిపుత్త్రిండు కళావతిం దోడ్కొని పురం
బుం జేరి.

97

క. సరగమఱునాటిరే బల్లరసుం డాదశరథుఁడు గకళావతితోడ
సురుచిరశయ్యాగృహమున, మరు కేళింగూడఁబోవరమగనికిననియెన్.

సీ. జననాథ యేను బంశ చాక్షరీమంత్రంబు
మద్గురు నానతిరమది జపింతు
దానిచే ననుఁ గూడఁ శరదగ దదేమన్నను
జెప్పెద మఱి తాల్మిఁ శ జెంది వినుము
మహి రాజులకు బుద్ధిరమాంద్యవిశేషంబు
చేత సద్బుధులతోఁ శ జేరకుండ
దుశ్చరిత్రులఁ గూడి శ దుష్కార్యములు సేయు
చుండుట సత్కీర్తి శ చూఱగొనుట
మద్యపానం బానర్చుట శ మాంసభక్ష
ణంబు సేయుట యన్యంగశనలను గనుట
జూదమాడుట విబుధులఁ శ జూచి నగుట
విహితధర్మంబు విడుచుట శ వేటసనుట.

99

తే. ఇట్టిదుర్గుణములుచాల శ నెసఁగియుంట
వలన రాజులు పరమపా శ వనులు గారు
గాన నీయందుఁ బరిశుద్ధి శ లేనికతనఁ
జెప్పితిని రాకు మింక నా శ చెంత కనఁగ.

100

తరలవృత్తము. విని కళావతితోడ నాన్యప శ పీరు డిట్లనియెం బ్రియం
బున మృగాక్షి మనోజబాధకుఁ శ బోవుచున్నది ప్రాణముల్
కనికరంబున నన్నుఁ జేరిచి శ కావవే యని కౌఁగిలిం
చెను మదంబునఁ దాళఁ జాలక శ చెచ్చెరం దమి దీరఁగన్.

101

తే. అంత నారాజపుత్తుఁ డాయెంతి నట్లు
గలయుటం జేసి యగ్గిచేఁ శ గాల్చినట్లు
దేహ మెరియంగ నఱచి ధాత్రీతలంబు
నందుఁ గడు సోలి వడి వెఱరపొంది లేచి.

102

తే. చిచ్చులోఁ బడి పాతెడు శ చిలువకరణి
మృగయునిం జూచి పఱచెడు శ మృగముభంగి

- పఱచునాదశరథుని నరప్పడఁతి చూచి
పట్టి యొక్కెడఁ గూర్చుండఁ ర బెట్టె నంత. 103
- వ. ఎట్టకేలకు నాదశరథుం డొడ లెఱింగి నలువలంకులం గలయం
జూచి డగ్గఱ నుండుకళావతితో నిట్లనియె. 104
- మ. తరుణీ యే మిది వింత నాతనువు ప్రత్యక్షంబుగా నగ్నిచే
బరితప్తం బగునట్టు లున్నయది యోరపంజాల నీబాధకున్
సరసిం గ్రుంకెదఁ బోయి చల్లఁబడ నీరచాడ్పెటకుం గారణం
బరయం గన్నడకున్న దం చనునిజా ర త్మాధీశ్వరుం బ్రీతితోన్. 105
- వ. కనుంగొని యిట్లనియె. 106
- తే. మహితపంచాక్షరీమంత్ర మహిమవలన
నిర్విధం బయ్యెఁ గావున ర నిష్ట భక్తిఁ
బరమపంచాక్షరిం దగు ర గురుని వేడి
దెలిసికొని రమ్ము సుఖ మగు ర దేహ మనిన. 107
- క. విని యాదశరథుఁ డమ్మెయి
ఘనగురుపదపద్మపూజఁ ర గావించి సుభ
క్తిని బంచాక్షరి మంత్రం
బును బొంది జపింప దేహ ర మొగి సుఖమయ్యెన్. 108
- తే. అంత నామంత్రమునఁ బుణ్యుఁ ర డయితి నంచు
సంతసంబునఁ దనభార్య ర చెంతఁ జేరి
మహితపంచాక్షరీమంత్ర ర మహిమ యిపుడు
దెలిసితి నటంచుఁ జెప్ప నారపాలఁతి వేడ్క. 109
- వ. హృదయేశ్వరుం గనుంగొని యిపుడు పంచాక్షరీమంత్రప్రభావం
బెఱింగినవాఁడ వగుటంజేసి నీదేహంబు పావనం బయ్యె నిక నా
తోడిసుఖక్రీడాదులతో ముదంబున నుండు మని నుడువ నాదశ
రథుం డమ్మెయి నుండఁ బర్యవసానంబున నాదంపతు లిద్దఱు శివలోక
వాసు లై రని శివయోగీంద్రుండు వక్కాణింప నాచంద్రగుప్తుండా
కర్ణించి యాయోగివీరున కిట్లనియె. 110

మత్తకోకిలము. ఓమునీశ్వర యిట్టిమంత్రమునొందినట్టిజనంబు లె
ట్లో మహేశునిఁ బూజ సేయుదు రరావిధిం గృహ జెప్పు మం
చామహీపతి వేడ నామహితాత్ముఁ డానృపవర్యునిం
బ్రేమఁ జూచి శివార్చనం బొనరించుమార్గము నంతయున్. 111

—●●— చంద్రగుప్తునకు శివపూజాక్రమంబు శివయోగిచెప్పట. —●●—

వ. ఇట్లు చెప్పం దొడంగె “ప్రాతఃకాలంబున నఘపావనమంత్రరాజంబులు
పఠించుచు శుద్ధతోయంబులందు స్నానంబుచేసి శుద్ధవస్త్రంబు ధరి
యించి జాబాఱోపనిషదుక్తప్రకారంబున నుత్తమాంగలలాటభుజ
కంఠోరస్సులం బంచమంత్రంబుల నుడువుచు విభూతిం ద్రిపుండ్రం
బులు దాల్చి సంధ్యావందనాది నిత్యకృత్యంబులు దీర్చుకొని వల్మీ
కమృణ్మయంబుగా శివలింగం బొనర్చి కరతలంబునం బెట్టికొని నమ
కచమకమహాన్యాసాదిమంత్రంబులు పఠించుచు గంధోదకంబున
నభిషవంబుచేసి సుగంధపుష్ప శ్వేతాక్షతల నర్చించి ధూపదీపనైవే
ద్యంబుల నప్పర్వతీపతికిం బరితృప్తిచేసి రుద్రాక్షమాలిక చేతం
బూని తన్మంత్రరాజంబును నిశ్చలభక్తి జపింపవలయునని వెండియు
నిట్లనియె. 112

ఆ. నరవరేణ్య యట్లొనర్చినవారికి
శంకరుండు మెచ్చి రసకలభాగ్య
మిచ్చు నట్టిపూజ ర నెవఁడు సేయును వానిఁ
గనులఁ జూడఁ బాయుఁ రగల్మషంబు. 113

వ. కావున శివపూజావిధానం బిది యనిన నమ్మనుజేంద్రుఁడు విభూతి
మహిమ నెఱింగింప వేడెద ననిన నయ్యోగీశ్వరుం డిట్లనియె. 114

—●●— శివయోగి చంద్రగుప్తునకు విభూతిమహిమ చెప్పట. —●●—

సీ. రాజేంద్ర తొల్లి విశక్రమభానుఁ డనురాజు
దుర్జనస్నేహంబు ర దొడరి విప్ర
జనుల నిందింపంగఁ రగని విపుఁ డొక్కఁ డా
గ్రహముమై నాటేనిఁ ర గాంచి నీవు

భువి బ్రహ్మరాక్షసుండవు గ మ్మటంచు శా
 పంబు వెట్టంగ భూరపాలుఁ డట్లు
 శాపంబు నొంది దురస్సహ మగుతుత్పిడ
 కోపక కానలోఁ ర దాపసుఁ డగు
 వామదేవమహామునీ ర శ్వరునిఁ జూచి
 పట్టి భుజియింపఁ గోరి చొరప్పడఁగ వచ్చి
 కౌఁగిలింపఁగ నమ్మహా ర ఘనుఁడు భూతిఁ
 దాల్చియుండుటఁ జేసి యారదైత్యవరుఁడు.

115

ఆ. ఒడలు మంట లెత్త ర హూయని యటచుచుం
 బటచి పుడమియందుఁ ర బడియె నంత
 దత్ప్రభావముసకు ర దైత్యరూపము ప్రావఁ
 దొంటితనువు దాల్చె ర దురిత మెడలి.

116

—●●◆ సుధర్మం డనువిప్రునిచరిత్రము. ◆●●—

వ. మఱియు నొకవిప్రునిచరిత్రంబు నుడివెద నాకర్ణింపుము. 117

సీ. కాశ్మీరదేశభూ ర కాంతుండు నజ్జదే
 హుం డనురాజుపే ర రోలగమున
 నుండి పురోహితు ర నండఁ జీరి కరంబు
 కోపించి సీతి నెరక్కొనఁగ ననియె
 నోసుధర్మండు నీరకీసుధర్మాభిధే
 యము సార్థకంబు గా ర దవని మఱియు
 ధాతృవంశమున నురద్భవమొందుటే కాని
 వేదాదివిద్య లెవ్వియును రావు
 ముఖమునం బ్రేతవర్చస్సు ర మొనయ నిట్లు
 సిగ్గు లేకుండఁ గొల్పులోఁ ర జేరి గొప్ప
 పండితులకును సరి గాఁగ ర భయములేక
 కూరుచుండుట తగునె పోరకూరమతుఁడ.

118

వ. అనిన విని సుధర్మండు మోము వాంచి విన్నదనంబున నన్నరేం
 ద్రున కిట్లనియె.

119

మ. వదలక యోన్మపాల బుధ ర వర్మలడగ్గఱఁ జేరి చక్కఁగాఁ
జదివితిఁగాని నాకు నెక ర శాస్త్రమునైనను రాకపోయె నే
నదిమొద లూరకుంటి నికరనాపయి నేనొనరించుకర్జము
న్నదియె యటంచుఁ బల్క నరరనాథుఁడు విస్మయ మంది యిట్లనెన్.

సుగంధివృత్తము. ఓసుధర్మ నీవు లజ్జరమొద కిట్లు కొల్వులో
భూసురుండ వయ్యు నోటఁ ర బూని విద్య రా దటం
చీసు కూడ లేక పల్కురటింతె చాలు పో బభీ
మానోయై జనించి విద్యరమాని వేయ వచ్చునే.

121

వ. అని యాభూపాలుండు పల్కుటంజేసి యాసుధర్మం డత్యంతరోషా
య త్తచిత్తుం డై ఘటికాద్రికిం జని నారసింహునిమనంబునం గడు
భక్తిఁ గొలువ నాహరి సత్కృపాంతరంగుం డై సకలవిద్యాపారం
గతుండవు గ మ్మని వరం బిచ్చి యంతర్హితం డయ్యె నంత.

122

తే. నిజపురంబున కేతెంచి ర నెమ్మి మీఱ
బంధుజనములు మిత్రులు ర పండితుఁ డని
పొగడఁ దనకంటె నిక జగంబునఁ గవీంద్రు
డుండఁ డని గర్వమును బొందిరయుండె నెలమి.

123

వ. ఒకనాఁ డావజదేహభూపాలాగణి నిత్యశ్రీమంతు లగుసామంతు
లును సురూపజితమారు లగురాజకుమారులును రాజ్యతంత్ర స్వ
తంత్రు లగుసుమంత్రులును సద్గుణసుధాసింధువు లగుబంధువులును,
సకలవిద్యాంబుజాకరరవు లగుకవులును మనోసుఖసంధాయకు లగు
గాయకులును గొలువ నిండుకొలు వుండుసమయంబునఁ దనయ
సమానపాండిత్యంబు మెఱయింప విచ్చేయుటం జూచి నృపవరేణ్యం
డెదురేగి తోడ్కొనివచ్చి యుచితాసనాసీనుం జేసి దండంబు లిడి
విస్మయపరీతచేతస్కుండ్లై యాసుధర్మవిప్రున కిట్లనియె.

124

క. పండుని తెఱఁగున నీవిధ
ముండుట సరి గా దటంచు ర నురుకోపముతోఁ

పండితులయొద్దఁ జదువను

దండించితిఁ బొమ్మటంచు శ్రీదానికి మదిలోన్.

125

తే ఏమితప్పు తలచితో శ్రీయిపుడు నీము

ఖాంబుజము చూడ దివ్యతేజంబు దనరి

యుండుటంజేసి భయ మొందు శ్రీచున్నవాడఁ

గాన మన్నింప వేడెదఁ శ్రీగవివరేణ్య.

126

వ. అనిన విని రాజేంద్రున కాసుధర్ముం డిట్లనియె.

127

క. దండించినందులకు నిం

దుండక ఘటికాద్రి కేగి శ్రీయురుభక్తి హరిన్

మొందుగ నుతించి వేడ న

తండు మనోభీష్ట మొసఁగె శ్రీదయ దయివాఱన్.

128

వ. అంత నచ్చోటు వాసి మద్విద్యాపాటవంబు భవత్సభాంతరాళం
బున మెఱయింప విచ్చేసితి ననిన నమ్మనుజేశ్వరుం డం దుండుకోవి
దోత్తములం జూచి“మీర లీసుధర్మభూనిర్జరునితోఁ బ్రసంగం బీదినం
బు సేయుం డని ముదల నియ్య వా రట్లు దమవిద్యానైపుణ్యము మెఱ
యించి పర్యవసానంబున నాసుధర్మునివలన నపజయంబు నొందినవా
రై రప్పు డారాజు సుధర్మునకు వివిధభూషణాంబరాదులు బహు
మానం బిచ్చి నిజవిద్యత్సభానాయకుం జేసినవాడై యంత నొక్క
నాఁడు.

129

తే. ధారుణీపతి శూలివక్రతంబు చేసి

భూసురేంద్రులకున్ భక్తి శ్రీపూర్వకముగ

దానములు సేయు చుండ సుధర్ముఁ డెఱిగి

వచ్చి రాజేంద్రు ననియె నిశ్చయమవు మీఱ.

130

సీ. విను రాజవర్య యీ శ్రీవిప్రులయం దుండు

పండితులం గొన్ని శ్రీప్రశ్న లడిగి

పాండిత్యమును గాంచి శ్రీబహుమానము లొసంగ

నది యుక్త మగు నూర శ్రీకందఱకును

భూదానగోదానశ్రము లొసంగ ఫల మేమి
యనఁగ నమ్మనుజేశుఁ శ్ర డాసుధమ్మఁ
గని యిట్టు లనియె నోరకవిపుంగవా నీకుఁ
దోచినరీతిగఁ శ్ర దొడరి చేయు

మంచు నానతియ్య శ్ర నాసుధర్మాఖ్యుండు
బ్రాహ్మణోత్తములను శ్ర బరిభవించి
పొమ్మటంచుఁ బల్క శ్ర భూదేవునిం జూచి
వృద్ధవిప్రుఁ డగువిరరించి యచట.

131

తే. కూరుచుండియు ననియె మూశల్లుచును లేచి
విప్రుఁడా! నీవు నాకంటె శ్ర విశ్వమందుఁ
బండితుఁడు లేఁ డటంచు నిశ్ర బ్భంగి బుధులఁ
బరిభవము సేయు టుచితంబె శ్ర పాఱుఁ డయ్యు.

132

వ. మఱియు బ్రాహ్మణులను వేదములను గులస్త్రీలను బేదవాండ్రను
నతిథులను వృద్ధులను గ్రుడ్డివాండ్రను సన్న్యాసులను గురువులను
మాతాపితలను స్వరాజును స్వబంధుజనంబులను విద్వాంసులను
గౌరవింపందగు నట్లుసేయం బరమశోభనం బిట్టిధర్మవేటింగి మిన్న
క వదరుచున్నాఁడవిక నూర కుండు మని వెండియు నిట్లనియె. 133

సీ. కలహంస లేనట్టి శ్ర కమలాకరంబునఁ
గులుకుచుఁ దిరిగెడు శ్ర కొంగ హంస
కోయిల లేనట్టి శ్ర కొమరారువనమునఁ
గూయుచుం డెడుగూబ శ్ర కోకిలంబు
ధేనువు లేనట్టి శ్ర దేశంబులోనుండు
మహిషంబు పరికింప శ్ర మహితగోవు
చూడవృక్షము లేని శ్ర చోట నుండెడుతాళ
వృక్షంబు గద కల్ప శ్ర వృక్ష మింక
పండితుఁడు లేనిరాజసశ్రభాస్థలమునఁ
బరఁగునీవంటిశుంఠయ శ్ర పండితుండు

చదువుకొన్నట్టివాఁ డనిశ్ర జనము లెల్లఁ
దెలిసికొన్నారు పొమ్మిఁకఁ శ్ర బలుక నేల. 134

వ. అని మాయయజుండుపల్కుటం జూచి సుధర్ముం డలుక మించి
యవ్విరించి కిట్లనియె. 135

తే. పొగరు మించెనొ బడుగువిశ్రప్తుండ నీకు
నూర కిచ్చోటఁ గూర్చుండికేయుండ కుండఁ
బ్రల్లదము లాడె దౌరార శ్ర ప్రజ్ఞ దప్పి
చదువు లేనట్టిమూఢుఁడా! శ్ర చాలుఁ బొమ్ము. 136

క. ఈమీఁదట మాటాడిన
చో మానము పోవు నడచు శ్ర చుండుము మఱి నీ
వే మేమి చదివి నాతో
సామర్థ్యము నూప నిట్లు శ్ర చనినాఁడ వనన్. 137

తే. మాయవిప్రుఁడు గాంచి యో శ్ర మాయవాది!
బ్రహ్మకులఘాతకా! నన్ను శ్ర బ్రళయరుద్రుఁ
డైన మెండొడ్డి మాటాడ శ్ర కవలఁ బొమ్మ
టంచుఁ బల్కునె! యేమిధైర్యం బయారె! 138

తే. మఱియు నే మేమి చదివి సా శ్ర మర్థ్య మిందుఁ
జూప వచ్చితి వంటివి శ్ర చుల్కఁదనము
చేత నీ వేమి చదివితోఁ శ్ర జెప్పు కొంత
చూత మూరక యీరాజుశ్రచూచి నిన్ను. 139

వ. పండితుం డని మెఱమెచ్చునేయుంగాని యీసభాసదు లెవ్వరు ని
న్నుఁ గొనియాడ రింకఁ గపటవిద్యాప్రసంగం బేసభయందుం గాని
సేయకు మనిన నాసుధర్ముం డిభరాజేంద్రమీఁది కుఱుకుకంతీర
వంబుచందంబున సరగున నమ్మాయావిప్రనికరంబువట్టి సభనుండి
యీవలకు నీడ్చి పొమ్మనుటం జూచి యయ్యజుం డిట్లనియె. 140

తే. ఓరిపాపాత్మ! రాజు విశ్రప్తోత్తములకు
నీవు లిచ్చెడు వేళ నీ శ్ర వెచటినుండి

వచ్చితివి పాఱుసీటికా రల్వను జెడంగఁ

బోఁచవడినట్లు దాన మీఁర బోకుఁ డంచు.

141

వ. వచియించి విప్రుల కొసంగ నీక వారిం బరిభవించుటంజేసి దగవు
గాదని నీతిచెప్పి తందులకుం గావరంబున.

142

సుగంధివృత్తము. నోరు మూయు మంటి నన్ను ర నోరికొద్ది ధాత్రిలో

నోరు లేక యుండు నీమ ర నోరథంబు దీరఁగా

నోరి మూఢ యంచు నబ్జ ర యోని నాల్గుమోములం

బే రెఱుంగఁ జూపి ప్రాయె ర భీతిఁ జూడ నెల్లరున్.

143

వ. అంత నాసుధర్మునకు మూఁగతనంబు వాటిల్లుటంజేసి రాజేంద్రుండు
తనమనమ్మున.

144

ఆ. ఏల యీసుధర్ముఁ ర డెదిరించి పండితో

త్తములతోడ లేని ర తర్కమాడి

పరిభవం బొనర్చె బ్రహ్మశాపం బిప్లు

తొలఁగుమార్గ మెద్ది ర తలఁప నంచు.

145

తే. ఆసుధర్మునిసోదరునంతఁ జూచి

యోవిశుద్ధుఁడ! నీయన్న ర కావిరించి

యిడినశాపంబు వాయంగ ర నెద్ది యైనఁ

జూడు మొక్కయుపాయంబు ర చొప్పుడంగ.

146

వ. అన విని విశుద్ధుం డట్లు చేసెద నంచు నన్నం దోడ్కొని యింటి కేఁ

గి శాపం బెవరివలనం బాయు నని తలంచుచునుండి“తొల్లి విద్యా

దానంబు చేసినఘటికాచలేశ్వరుపాలికిం బోవ నీశాపం బుడివోవం

జేయు నని యాఘటికాద్రీశుఁగూర్చి.

147

చ. తప మొనరించె నన్నకుఁ బితౌతామహుఁ డిచ్చినయుగశాపముం

గృపఁ దొలఁగింప నానరహారీ న్మది నిల్పి సుభక్తి నంత నా

తపమున కార మేశుఁడు మురదంబును బొంది విశుద్ధుఁ జూచి స

త్కృప న నె నిట్లు విప్రుఁడ విరరించియొసంగినశాప మే నొగిన్. 148

ఆ. తొలగఁ జేయ నేరఁదొలి యొసంగినవరం

బునకు విప్రకోటిఁ బూని నింద

చేసి రా జొసంగుకా సియ్యనీ కుండఁ

జేసె నజునిఁ దిట్టెఁ రజేవ మించి.

149

వ. అట్టిదుష్టున కిడం బడినశాపకార్యంబు దక్క నితరంబు వేడు మను

గ్రహించెద ననిన నవ్విశుద్ధండు పలువిధంబులం బ్రార్థించినం గా

నిఫలంబు లేదయ్యె నంత నానరహరిం జూచి విశుద్ధండు దురాగ్ర

హంబున నిట్లనియె.

150

క. ధర నీవ దైవ మని యి

క్కరణిం దపమాచరింపఁ రగా నిక్కర్జం

బరయఁగ నాచేఁ గాదని

దిరముగఁ బల్కితివి మంచిరదేవుడవె బలీ.

151

తే. మును త్రిశంకుని గౌళికశ్రమునియు స్వర్గ

మందుఁ జేర్పఁడె యాకీర్తినెంద టైన

నుండరే ధాత్రియందునుశనుల్ల మలరఁ

బ్రోచువారలు కరుణింపఁబోలదొక్కొ.

152

వ. అని గర్వంబు మించి పల్కునట్టివిశుద్ధం గాంచి నరహరి కోపోద్రిక్తుం

డై యిట్లనియె.

153

తే. కలుషచిత్తుండ నీయన్నరకంపె నీవు

కావరము మించి ననుఁ దిరస్కారముగను

మాటలాడితి వింక నారనాటి కొడలు

చెడి కృశిం చెద పని హరిరచెప్పి చనియె.

154

వ. అంత నావిశుద్ధుఁ డాశాపంబునకుం గడుభీతి నొంది“యన్నము భ

క్షింపంబోయి తద్బాండముఖంబును గంతంబునం దగిలించికొన్నసా

రమేయంబుభంగి నా కిట్లు సంభవించెను గదా యంచుఁ జింతించు

చు నిజగృహంబునకుం జని యన్న కెఱింగింప నతండు భయభ్రాం

తచిత్తుం డై యూరకుండెనంత నావిశుద్ధుండు వజ్రదేహరాజకడకుం
బోయి జరిగినవృత్తాంతం బెల్ల నుడువ నాటేడు కోపించి యిట్లనియె.

ఆ. సర్పపేటిఁ గొఱకి శ సర్పంబుచేఁ దినం

బడినమూషికంబు శ భంగి యన్న

కొఱకు నీవు వ్రోయి శ క్రూరశాపము నొంది

వచ్చితే దురాత్మ శ వగచు చిట్లు.

156

ఉ. ఇంతకు మీయదృష్ట మిల శ నిమ్మెయి నేర్పడియుండ నూరకే

చింత పడంగ నేల యిక్కఁ శ జేసెడుకార్యము చూడఁ దోపలే

దింతకు మిమ్ముఁ దోడ్కొని మరహిం గలతీర్థములందు ముంచెదన్

స్వాంతము మీఱఁ దన్మహిమ శ వారక కావదె యంచు నెప్పుదిన్.

క. ఆవిప్రీలఁ దోడ్కొని తా, దేవాగారంబులకును శ దీర్థంబులకుం

బోవుచుఁ గేదా రేశుని, భావం బారంగఁ గొల్ప శ బార్ధివుఁడెలమిన్.

మ. చని యవ్విప్రీలు దాను నచ్చటఁ బ్రశశస్తం బైనతీర్థంబునం

దును పాపం బుడివోవఁ గ్రుంకి మడుఁగుల్లోఁ దాల్చి కేదారనా

థునిఁ బ్రార్థింపఁగ వచ్చునప్పు డట వృశద్ధం డర్కతేజుం డుమే

శునిచారిత్రము చెప్పుచుండఁగ జనుల్ శ సొంపార నాలించుచున్.

తే. కూరుచుండంగ వారితోఁ శ జేరి తాము

కొంత నాశివచరిత మత్యంతభక్తి

విని ముదంబునఁ జౌరాణి శ కునకు మ్రొక్క

నతఁడు దీవించి మీ రెవ్వరనుచు నడుగ.

160

క. ఆవజ్రదేహభూవరుఁ

డావృద్ధం బ్రీతిఁ గాంచి శ యనఘాత్మ ధరి

త్రీవలయమునం దేనొక

భూవరుఁడను వజ్రదేహ శ భూపాహ్వయుఁడన్.

161

తే. వీరు నాకుఁ బురోహితు శ ల్వీరి కిపుడు

కమలజాచ్యుతు లిడినశాశపములు తలఁగఁ

వెంటఁదోడ్కొని వచ్చితి రవిమలతీర్థ
సేవనము సేయ ననఁగ భూరదేవుఁ డంత.

162

తే. క్షితి నరేంద్రుఁడ తమపురోరహితుల కిట్టి
యాపదలు వచ్చెనేని నరరాధిపతులుఁ
బ్రోతురే శ్రేమ నిజకార్య రపుజ ముడిగి
యింతకంటె శుభంబు నీరకెద్ది తలఁప.

163

క. అని తచ్చాపవిమోచన
మును జెప్పఁ దొడంగె రాజరపుంగవ యెటకుం
జనకుం డిటఁ గూర్చుండుఁడు
ఘనమహిమాధ్యుండు శిష్యగణసంయుతుఁ డై.

164

వనమయూరవృత్తము. వచ్చును దధీచిమునిరవర్యుఁ డిటకున్ మీ
వచ్చినది చెప్పుకొనిరవందనము లోలిం
గ్రచ్చట నొనర్చు ననురకంప వెలయం దా
నిచ్చును వరంబు భయరమేటి కని వేడ్కన్.

165

వ. అ పౌరాణికుం డగువృద్ధవి పేంద్రుండు చెప్ప నాసుధర్మవిశుద్ధులతో
నావజ్రదేహభూపాలుం డయ్యెడం బాయక కూర్చుండు సమయంబు
న ధవళభస్మరుద్రాక్షమాలికాసమలంకృతుండును మహాదేవసంకా
శుండు నగుదధీచిమునివరేణ్యుండు శిష్యబృందంబుతో వచ్చుటం జూ
చి యచటిబ్రాహ్మణోత్తములు సమర్యాదంబుగా నుచితాసనాసీ
నుం జేసి శిష్యగణంబులం గూర్చుండఁజేసి కుశలప్రశ్నంబు లడిగి
రాసమయంబున వజ్రదేహుండు సుధర్మవిశుద్ధుల నమ్మునిపదపద్మం
బులకు నమస్కరింపుఁ డనితాను భక్తిపూర్వకంబుగ దండప్రణామం
బులాచరించి శాపకారణంబు నుడువ నమ్మునింద్రుఁడు విస్మయపరీత
మానసుం డై యన్నరేంద్రున కిట్లనియె.

166

తే. బ్రహ్మవంశోద్భవులకు గర్యంబు గూడ
దెప్పుదును శాంతమును బూని రయేర్చినైనఁ

బ్రీతిఁ గని పల్క-వలయును శ నృపుఁడు ధర్మ
పథము చరియింపవలె దీనబంధుఁ డగుచు.

167

వ. ఇట్టిధర్మం బెఱుంగనివారల కాయుమానాథుం డైన దోడ్పడఁడు
గావున సీవు శ్రాహ్మణభక్తి గలవాఁడ వగుటంజేసి యివ్విపుల
యందు నీయందుం గల్గిన ప్రేమ నెఱిపి యిప్పటిశాపంబు వాయం
జేసెద నని పంచమంత్రంబులం బఠించుచు ఘోరపాతకప్రజవిధ్వంసి
యగుభూతిం జేకొని యివ్విపుల దేహంబులకుం బూసి వారివక్త్రం
బులం గొంత యిడి మీశాపంబు లుడిపూయె నిఁకఁ బరమశాంత
స్వాంతులై సుఖం బుండుఁ డని యాశీర్వాదింప నవివ్విలు పునఃపునః
ప్రణామంబు లమ్మునివరేణ్యునకుం జేసి రాజేంద్రునితోడ నాకేదా
రేశ్వరునిఁ బూజించి నిజపురంబునకుం జని శాపవినిర్ముక్తులై సు
ఖం బుండి రనిన విని చంద్రగుప్తుండు రుద్రాక్షమహిమ కొంత
వక్కాణింపు మనుడు శివయోగీంద్రుం డాకర్ణింపు మని యిట్లనియె.

—●—◆— శాంతికుం డనువిప్రినిచరిత్రము. —◆—●—

సీ. వినుము రత్నాకర శ మనుపురంబున శాంతి
కుం డనునొక్కవిశ్రపుండు హితులఁ
గూడి బాల్యమానందు శ నాడుచుండంగ రు
ద్రాక్ష యొండు లభించె శ దానిఁ బ్రీతిఁ
గంతంబున ధరించి శ కాలకంతునియందు
నతిభక్తి గల్గి తానాటఁగోలె
దనయన్నదమ్ములఁ శ దల్లిదండ్రులఁ బాసి
విహరించుచుండె శ నివ్విధిని నుండ
జనులు గని గేలిచేయుచు శ మొనసి వెంటఁ
దిరుగు చుండినవారలఁ శ దిరిగికూడ
చూడ కందందుఁ దిరుగుచుఁ శ జూపఱకును
వెడగువాని తెఱంగును శ దొడరి యుండె.

169

వ. ఇ ట్లుండ మహదైశ్వర్యంబుకొఱకుఁ గేరళదేశాధిపతి ప్రతివత్సరం
 బున నాశ్వయుజ శుద్ధాష్టమినాఁడు దుర్గాదేవికి నరబలి యొసంగు
 టంజేసి తద్బలిదినంబున నొకమనుజుం డైన బలికి లభింపకుండుటం
 జూచి తనపురంబున నున్నతవృత్తిం దిరుగుశాంతికునిఁ దెం డని
 చారులం బంప వా రాశాంతికుం దోడ్కొని రాజేంద్రునెదుట నిల్పి
 రంత మానవేశ్వరుండు పురోహితప్రోక్తసంకల్ప పూర్వకంబుగఁ
 బావనమంత్రంబులతో గంధోదకంబున స్నానంబు సేయించి నూతన
 రక్తవస్త్రాలంకారంబుల నలంకృతుం జేయించి మేన జొబ్బిల్ల మృగ
 నాభిఘనసారమిళితచందనం బలఁదఁజేసి రక్తపుష్పమాలికలు గంతం
 బునఁ బెట్టించి ముఖంబునం గుంకుముబొట్టును పెట్టించి పరిజనాళి
 తో నానగరమార్గంబునం దప్పెటలు భేరులు డోళ్లు బాఁకాలు
 తారలు ఢక్కలు కంచుబూరలు శంఖంబులు కొమ్ములు గగ్గరెట్లు
 పీరదుంజలు పంబాలు మద్దెలలు తాళంబులు మున్నగువాద్యం
 బులు చెలంగ నర్ధరాత్రంబునఁ గాళికాలయంబునకుఁ గొంపోయి
 దేవిముందట నిలువంబెట్టి యాదుర్గను బూజించి వివిధమాంస
 భక్ష్యంబులును సారతరరసాయనంబులును దధిఘృతసూపపక్వాన్న
 శాకమద్యగుఢోదకఫలగోక్షీరశర్కరాదులు నివేదించి శాంతికుని
 బలి యిచ్చుటకుఁ గరవాలంబు గొనుటంజేసి యాదేవి హాహాకా
 రంబుసేయుచు నాతేనిం జూచి యిట్లనియె.

170

సీ. ధరణీశ రుద్రాక్ష ర ధరియించి శంభుని
 పగిది నివ్విప్రప్రీండు ర వఱలువాఁడు
 భళి యిట్టివానిని ర బలికిఁ దే బాడియె
 మోఱకుఁడా యిష్ట ర మొనసి నిన్ను
 నాహారముగఁ గొందు ర ననఁగ నానరపతి
 భయచిత్తుఁ డగుచుఁ గార పాడు మంచుఁ
 బ్రార్థింప నాదేవిపరమధయార్ద్ర యై
 బలి పుచ్చుకొనక యీ ర పగిది నింకఁ

జేయకుండు మంచుఁగ జెప్పి పొమ్మని యంత
భవునిభక్తి యెసఁగి న పల్కకుండ
మోల నిలచి యుండు న శూలినముం డగు
శాంతికునకు ననియె న సంతసమున.

171

మ. నిను భక్షింపను విప్రవర్య మది దేనిం గోరెదో దాని ని
త్తు నటంచుం బలుకంగ శాంతికుండు సంతోషించి ప్రార్థించి యి
ట్లనియెం గోరెద నిమ్ము మీబలిభయం బైనట్టి దీభూతలం
బున నింకెప్పుడుఁ గోరకుండు జననీ న స్ఫూర్జత్కృపాస్వాంత వై.

తే. అంచుఁ బ్రార్థింప నాజగదంబ గాంచి
వర మొసంగెను భూసురవర్యుఁ డెలమిఁ
గోరినట్లుగ నొగి శాంతికుండు భక్తి
ప్రమొక్కి యేగెను భూవర న ముదము మీఱ.

173

వ. అన విని చంద్రగుప్తుఁడు శివరాత్రివ్రతమహిమ విన బుద్ధిచైత్రము
చున్న దన నాయోగీంద్రుం డిట్లనియె.

174

—◆◆◆ శివరాత్రివ్రతమహిమము. ◆◆◆—

సీ. శివరాత్రిదినము నిశ్చింతమై నుపవాస
ముండి గంధోదకం న బున భవునకు
నాల్గుయామంబుల నమకాదిమంత్రరా
జంబుల నభిషేచ న సంబానర్చి
భూతిగంధాక్షత న పుష్పాదు లం దగఁ
బూజించి దివ్యనీరరాజనాదు
లొసఁగి సత్ఫలచయారద్యుచితభక్ష్యంబుల
నెసఁగ నివేదించి న యెఱఁగి రేయి
నిదురఘ్రాక మహేశుని న పదసనోజ
ములఁ దలంచుచు మఱునాఁడు న చెలఁగి విప్ర
పుంగవులకెల్ల మృష్టాన్న న భోజన మిడి
సంతస మొనర్ప శివుఁ డిచ్చు న సంపదలను.

175

—●●◆ విబుధుండను పిప్రునికథ. ◆●●—

వ. మఱియు నీశివరాత్రివ్రతమహిమచే నెకభూసురుండు శివలోకవా
సుఁ డయ్యె నవ్వానిచరిత్రంబు కొంత వక్కాణింతు వినుము తొల్లి
కుంజరపురంబునందు విబుధుం డనునొకబ్రాహ్మణుఁ డుండె నతండు
శైశవదశ నుండి శివాలయంబున కేఁగి బిల్వంబు గోసి శివస్మరణం
బు చేయుచు లింగంబుపైఁ బెట్టి పూజించి తనకుఁ దినుటకుం దల్లి
యొసంగినయడుకుల నాశివున కర్పించి తిను మని ప్రార్థించుచు నమ
స్కరించుచు నాశివపూజయం దిట్లతిభక్తి కల్గియుండె నంతకంత
కుఁ బ్రాయంబు వచ్చుటం జేసి కోడెకాండతోఁగూడి శివార్చన
మఱచి తలిదండ్రులమాట లాలింపక చేత దొరకినధనంబెల్లం గొం
పోయి యాటక త్తియల కొసంగుచు వారియం దనురాగంబు మిం
చి యుండె నిట్లుండ నొక్కనాఁ డావారాంగనలకు నిచ్చుటకు ధనం
బు లేమిం జేసి దుర్మార్గప్రవర్తనంబునకు లోఁబడి యొకశివరాత్రి
నాఁడు శివాలయంబులోనికిం జని విగ్రహంబులకు నలంకరించిన
యాభరణాంబరంబులం గొనిపోవ నమకట్టి యొక్కెడ మఱింగి
యుండె నారాత్రి విప్రోత్తములు శివలింగంబునకు మహాన్యాసాది
మంత్రరాజంబుల నభిషేచనాదిపూజలు సేయుచుండ నివ్విబుధుండు
కనులారం జూచి యమ్మంత్రంబు లాకర్ణించుచుండెం గాని భూష
ణంబులు సంగ్రహించుటకు సమయంబు రా కుండి యొకించుక నా
ల్గవజామున సమయంబు లభించుటంజేసి తద్భూషణాంబరంబులు
గ్రహించుకొని వచ్చుచుండ నర్చకుండు చూచి పట్టికొని దేవుని
వస్త్రభూషణంబు లెట్లు నీకు లభించె నని యడుగఁ బ్రత్యుత్తరంబు
చెప్పమికి వీఁడు చోరుం డని కొట్టుటంజేసి యామోఁదుటల కోపక
భూమిపయిం బడి కాలధర్మంబు నొందుటంజేసి యమభటులు వాని
వచ్చి కొంపోవునమయంబున శివకింకరులు వచ్చి యమభటుల నివా
రించి యిట్లనిరి.

క. ఈవిబుధుని మీరలు గొం, పోవుట ధర్మంబు గాదు శ పుణ్యాత్ముడైతం
డివసుధ నితని బోలిన, పావనుఁ డొక్కండు గలఁడె శ పాటింపంగన్.

తే. ఇతఁడు బాల్యంబునందు ను శ మేశుఁ బూజ

చేసె వారాంగనలకుఁ దాఁ శ జిక్కి పాప

కృత్యముల్ చేసినను శ్రీగిరీశునిలయ

మున ముదంబున శివరాత్రి శ దినమునందు.

178

వ. ప్రాణావసానంబునం జేరి నిద్ర లేక మహాన్యాసాదిమంత్రంబు లాక
ర్ణించుచు శివలింగార్చనంబుం జూచుచు నుండి శివాలయంబునం
దనువు విడిచెం గావున నితం డాయుమానాథునిపదపద్మంబులకడ
నుండువాఁ డని నుడివి విబుధునిం గొంపోయి కైలాసంబునం జేర్చిరి
కావున.

179

తే. మానవేశ్వర శివరాత్రి శ మహిమ వింటె

మఱియు శివనామమహిమచే శ మాన్యు లమిత

భూతిఁ జెన్నెంది శివలోక శ మాతతరతి

జేరి రాశిపుభజనన శ చేయు మెపుడు.

180

వ. దాననీకుఁ బుత్రికాప్రాప్తియై మహాయశోధనంబుఁ గాంతువు పొ
మ్మని దీవించుటంజేసి చంద్రగుప్తుఁడు పత్నీసమేతుం డై యమ్మ
హయోగిగణంబునకు దండప్రణామంబు లాచరించి పరిజనంబులతోఁ
బురంబునేరి యోగివర్యోపదేశమంత్రరాజంబును బఠించుచు నిజ
రాజ్యశ్రీధురంధరుం డై యుండె.

181

—●—◆— ఆ శ్వాసాంతము. —◆—●—

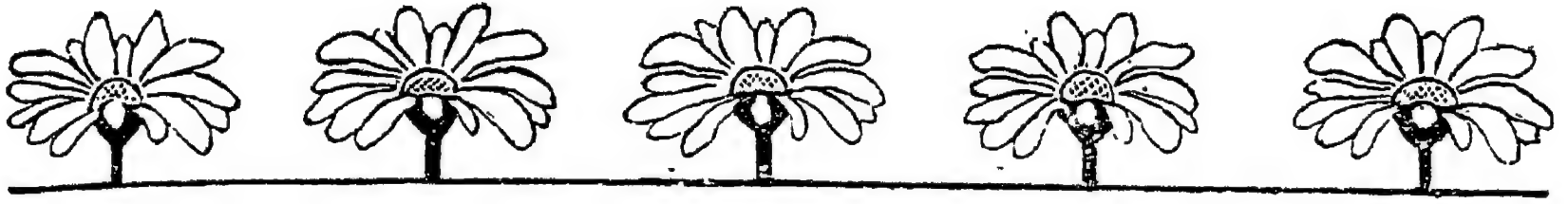
క. శంకరహిమాద్రిజాత్మవ, శంకరయోగీంద్రమాన శ సాలయ బాల్తై
ణాంకకళాధర పృథురో, మాంకారి త్రిశూలపరశురహస్తమఖారీ.

తోదకవృత్తము. పరమదయాకర శ్రీ భానురదేహః
 వరవిబుధవ్రజ శ్రీ వంద్యపదాబ్జా
 పురహరకాంచన శ్రీ భూధరచాపా
 సురరిపుదుర్మద శ్రీ శోష మహేశా.

183

—●●◆◆గ ద్య ము.◆◆●●—

ఇది శ్రీమదాలూరువంశపయోధిరాకామృగాంక రామ
 కృష్ణదైవజ్ఞపుత్రి సుజనవిధేయ వాసుదేవనామ
 ధేయప్రణీతం బైన శ్రీసిద్ధేశ్వరీయం
 బను మహాప్రబంధంబునందుఁ
 బ్రథమాశ్వాసము.
 స ం పూ ర్ణ ము.

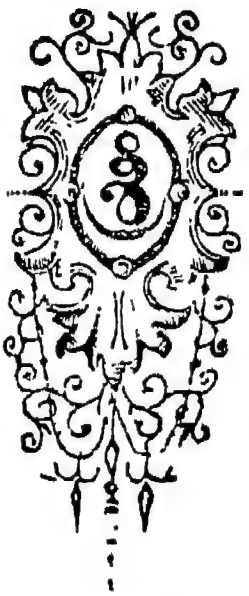

శ్రీ రస్తు.

శ్రీగణేశాయనమః.

శ్రీసిద్ధేశ్వరీయము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

మత్ప్రణవనివేశా

కామితసత్ఫలవిధాయక కా సర్వేశా

కామాక్షీహృదయేశా

శ్రీమత్సురఘటపురీశ శ్రీసిద్ధేశా.

1

వ. ఆవలివృత్తాంతంబు వినుం డని యమ్మునులకు సూతుం డిట్లనియె. 2

శిశిరఋతువర్ణనము.

తే. భువనములు గెల్వఁ బోయెడుక పుష్పశరుని

చమువునను రేగురేణుసంరచయ మనంగఁ

బ్రవిమలాంబుదసితతుషారంబు దిశల

నొలసి శిశిరంబు చనుదెంచె శనుత్కటముగ.

3

క. తనరాక తెలియఁ దుహినం

బును బుచ్చెనొ పగతుఁ డంచు శబొల్పటి దైన్యం

బున నున్నవనఁగ సరసుల

వనరుహషండంబు మిగుల శవాడి కృశించెన్.

4

తే. కొదమతేటులు తేనెలు శ్రగ్గోలి పూల

గుత్తులం బాయ నోపక శమత్తు నొంది

యున్న వనఁ బూలచేకులు శ్రవన్నె మాసెఁ
బూదుమారంబుతోఁ గూడి శ్రవోడిమి చెడి.

5

ఆ. సరసులకును బోక శ్రపురుషులు తరుణుల
నాభిసరసులకుఁ జరనం దలంతు
వసుధ వస్త్ర మయ్యు శ్రవైశ్వానరుం డొగి
వృద్ధజనులఁ బ్రక్క శ్రవిడకచేరె.

6

—●—●—●— పుణ్యవతీదేవిగర్భంబు ధరియించుట. —●—●—●—

క. భూరమణవర్యుఁ డావలి
కారునఁ బుణ్యవతిఁ గూడి శ్రకర మనురాగం
బారఁగ నుండం గరుణాం
భోరాశి హిమాచలేంద్ర శ్రపుత్రీశుకృపన్.

7

వ. కొన్నిదినంబులకుఁ బుణ్యవతీదేవి గర్భంబు దాల్చె నంత.

8

క. నెల మసలెఁ బుణ్యవతి కొగి
దెలిగేదఁగిచేకుఁబోలెఁ శ్రదెలుపారె ముఖం
బలనటలు దోచె నెడలికి
నలుపెక్కెను జన్నఁగవమొనలు నలువారన్.

9

క. చెలువారెడువల్వలు సా
మ్మలు దాలిచి చెలులఁ గూడి శ్రముదమున నెలదోఁ
టల కేగి మావినీడలఁ
గలవంటకములను మెసవఁ శ్రగల్గె దలంపుల్.

10

వ. ఇట్లు దౌర్భాగ్యదోద్రేకంబున నుండుపుణ్యవతిం జూచి ప్రియంబున నరే
శ్వరుం డిష్టాపూర్తి సేయుచుండె ననంతరంబ.

11

తే. నెలలు నిండారె నుపచారములు ప్రియమునఁ
జేయు చుండిరి పొలఁతులు శ్రపాయకుండ
నొక్కదినమునఁ జూలుకుశ్చోదవి గిరిజ
నాథుకృపచేత సుశుభలగ్నంబునందు.

12

—●●◆— చంద్రగుప్తనమః జుత్తిక జనించుట. —◆●●—

తే. తమశుభస్థానములను సరస్వతీగహములు
దనరుచుండఁగ వంశపాతవనము గాను
బుణ్యవతికిని నెలమిగఁగ బుత్తిగల్గె
పూర్ణదుగ్ధాబ్ధిలో లక్ష్మీర పుట్టినట్లు.

13

క. జనియింపఁగ నవ్వార్తను
 విని రాజోత్తముఁడు వేడ్క శ్రవిపులి కెల్ల
 ధనధాన్యశర్కరాదులు
 ఘనసంతోషమున నొసఁగె శరణవమారన్.

14

సీ. అంత నాపుటిపోలంతికి నెలఁతలు
 నానాఁటిపురుడు సరనంగఁ జేయ
 మేదిసీశుఁడు బంధురమిత్రుల రావించి
 పండ్లఁడవదినంబు ర పత్ని యెలమి
 మంగళస్నాత మై రంగార వాద్యముల్
 చెలఁగ విప్రేంద్రు లాశీర్వాదింప
 బంగరుపీటపైఁ ర బత్నితోఁ గూర్చుండి
 రహిని బురోధఃపుర రస్సరముగ
 సరవిఁ బుణ్యాహవాచన ర జాతకర్మ
 ములను దగఁ దీర్చి శివయోగి ర మునిఁ దలంచి
 నామకరణంబు చేసె జర నాళి మెచ్చ
 సత్యవతి యని పట్టికి ర శంభు నెంచి.

15

వ. అంత బ్రాహ్మణోత్తములకు ధనకనకాభరణాంబరంబులును భూ
గోగజాశ్వదానాదులును సంతోషంబుగ నొసంగి నిజపురోహితున క
మూల్యాభరణాంబరంబు లొసంగి సమర్థాదంబుగా నంపి వచ్చిన
బంధుమిత్రజనంబులను భక్ష్యభోజ్యాదులం దనిపినవాఁడై నాఁటఁ
గోలెఁ బుత్తికయం దత్యంతానురాగంబు గల్గి యుండెఁ బూర్వపక్ష
చంద్రుంబోలె నాశిశువు క్రమంబునం బ్రవృద్ధమానం బగుచుండె.

క. అడుగులు తడఁబడఁ బుడమిం

గడుకొని నడనంగ నేర్చె శ గజ్జెలు మ్రోయం

గడువేక్కఁ దల్లిదండ్రులు

పొడసూడఁగ నడచుబెడఁగు శ పొంపిరివ్రావన్.

17

తే. చిల్కపల్కులువలెఁ దేనె శ లొల్కుపల్కు

లాడ నేర్చెను సరవిగఁ శ దోడిబాలి

కావళిం గూడి యాటలనాడ నేర్చె

భూరిభూషలు వస్త్రముల్గోర నేర్చె.

18

ప. ఇట్లు శైశవదశ గడచి దశవర్ష వయస్కురా లై జననీజనకులకుం బ్ర

యంబు చేయు చుండ నామాతాపితలు నిజపురోహితోత్తముని

కడకు నంపి సత్యవతిని జదివింప నాబాలిక తొల్లింటిపుణ్యంబుచే వి

విధవిద్యానైపుణ్యంబును దైవభక్తియుం గల్గి ప్రతిదినంబును.

19

క. తనజననీజనకుల కి

ట్లని చెప్పక తెల్లవాలు శ నప్పటికిఁ బినా

కిని కేఁగిమునిఁగి వస్త్రం

బును దాల్చి సుపుష్పతతులఁ శ బుట్టకు నెసఁగన్.

20

తే. కోసికొని సిద్ధలింగేశు శ గుడికి నేఁగి

సిద్ధలింగేశ్వరుని మదిఁజేర్చి పూలఁ

భక్తిఁ పూజించి మ్రొక్కి తాభయము గదుర

మందిరంబునకుం జని శ మాతయెదుట.

21

ప. అట్టిట్లు దిరుగుచుం దల్లితోఁ బ్రయవచనంబు లాడుచు నన్నంబు

భుజించి శృంగారసాధోపరిభాగంబునం బ్రయశాలికారత్నంబుల

తోఁ జేరి యాటలం బాటలం గాలంబు పుచ్చుచు నుండి యొక్క

నాడు.

22

ఉ. ఎప్పటియట్ల లేచి నదిశ కేఁగి మునింగి మమంగుఁ గట్టి తా

నప్పరమేశునిం బొగడుకొనదిగట్టునఁ బూలతోటలో

నొప్పెడుపూలు గోసికొనురచుండగ శ్రీశివయోగిపుంగవుం
డప్పుడు త్రోవ నేగుచు బ్రీయంబున నానృపకన్య కి ట్లనెన్. 23

—◆— శివయోగీంద్రుడు సత్యవతికి సౌరమంత్రం బుపదేశించుట. —◆—

ఉ. అమ్మ యిదేమి యొంటి యిట ర కర్కుడు పుట్టిక మున్న వచ్చి పూ
లిమ్మెయి గోయుదానవు మహీశునిపు త్రికగావె నిన్ను నో
యమ్మ నెఱింగినాడ మహితాత్ము శివాధిపు సత్కృపాకటా
క్షమ్మున నుద్భవించితివి ర గావున ర మ్మిట బాలికామణీ. 24

వ. అని డగ్గఱకుం బ్రీయంబునం జీరి కూర్చుండ బెట్టికొని “నీకు మ
హేశ్వరభక్తి వొడముటకు నమ్మహేశుననుగ్రహంబున నీవు జనిం
చుటకారణంబు గావున నీ సచ్చిత్తంబునకును దైవభక్తికిని మెచ్చి
విచ్చేసితి దొల్లి దూర్వాసోమునింద్రుడు కుంతి కుపదేశించిన ట్లొక
మంత్రరాజం బుపదేశింతు నయ్యది. 25

తే. సకలపాపహరంబు మోక్షప్రదంబు
నఖిలరిపుచయగహనదరవానలంబు
సర్వరోగావసీధివశ్రజంబు చువ్వె
సౌరమంత్రంబు వేదవేశ్మంబు తన్వి. 26

శా. దానిం జెప్పెద నిశ్చలత్వమునఁ బ్రభాతఃకాలము దొప్పుగఁ
ధ్యానంబుం దగఁ జేయు శాశ్వతనితాంత్రైశ్వర్యముం గల్గు ని
త్యానందం బొనరించు శత్రువిజయం ర బై కీర్తి వాటిల్లు నే
దేనిం గోరినఁ గాంతు విమ్మహి నిజంబేపాదు నమ్మా యనన్. 27

క. విని సత్యవతి మహాముద
మున నాశివయోగిపాదరముల వ్రాలి ప్రియ
మ్మున నుపదేశింపుడు గై
కొనియెద నామంత్ర మనఁగఁ ర గూర్చి యెసంగన్. 28

వ. అమ్మహామోగివద్యుం డాసౌరమంత్రరాజంబును సత్యవతి కుపదే
శించి శాశ్వతకీర్తి పొందుఁ గాత మని యాశీర్వదించి యంతర్హితుం
డయ్యె నంత సత్యవతి యాత్మగతంబున. 29

శా. ఘోరా యాతఁడు పంకజాసనుఁడో పరద్వాక్షుండుో శారీశుఁడో
 యీహాపంబున వచ్చి ముగ్ధ యగునా ర కిమ్మాస్కీఁ గారుణ్యవి
 స్తారుం డై రవిమంత్రరాజ ముపదేశం బారఁగాఁ జేసి యే
 దారిం బోయెనో యెట్లు గాంతునో యిఁకందత్వాప్తి యింతేమొకో.

చ. అని శివయోగిపుంగవుని రయం దతిభక్తి దలిర్ప నావనం
 బున నొకజాము దా నిలిచి ర పూర్ణమనంబునఁ బ్రస్తుతించి సూ
 ర్యునిఁ గని మ్రొక్కి యింక నిట ర నుండినచోఁ దలి దిట్టినంచు నా
 దినము గృహంబు చేరి శివ ర దేవునిసన్నిధి కేగ మాని తాన్. 31

వ. అట్లు సేరి శివయోగీంద్రుఁ డిమ్మొయి నుపదేశించె నని యేరికిం
 జెప్పక తోడిబాలికలం గూడి యెప్పటియట్లాడుచుం బాడుకొంచుఁ
 బ్రతిదినంబును సిద్ధేశ్వరాలయంబునకుం బోయి శివునిఁ బూజించి ము
 నివర్యుం డుపదేశించినమంత్రరాజంబు జపించుచు నుండి యొక్క
 నాడు. 32

—●—◆— సూర్యుఁడు ప్రత్యక్షుండై సత్యవతికి వరమిచ్చుట. —◆—●—

సీ. గొజ్జంగిపూసీట ర మజ్జనం బాడి చెం
 గావిపుట్టంబు చ ర క్కంగఁ దాల్చి
 తళుకొత్తుసొమ్ము లందంబుగఁ గై సేసి
 కొని వేడ్క నెవరితోఁ ర గూడకుండ
 మాడుగుపైఁ జేరి ర మహిమాధ్యుఁ డగుశివ
 యోగివర్యుని మది ర నెగి నుతించి
 సౌరమంత్రంబును ర జపించుచుండి దే
 హంబును మఱచె భర క్త్యతిశయమున
 నస్పృఁ డెంతయు నాజల ర జాక్షి సేయు
 జపమునకు మెచ్చి విప్రవేరషంబు దాల్చి
 వచ్చి రాసుతమ్రొల దిరవాకరుండు
 నిలుచుటంజేసి దేహంబు ర దెలిసి యంత.

తే. భాసురామ్నా యకూపుని శ భద్రదయశునిఁ
 ద్రిజగదారాధ్యు భనదూకు శ పివ్యయోగి
 జనమనోంబుజపాను సకజ్జనవిలాసుఁ
 జూచె విప్రోత్తమునిమోలఁ శ జూడ్కి నెఱపి. 34

వ. అట్లు చూచి మనంబున నితం డర్కుండు విప్రరూపంబున వచ్చిన
 వాఁ డని నిశ్చయించి సదమలభ క్తిం గరపద్మంబులు మోడ్చి యి
 ట్లు వినుతించె. 35

చ. వరనిగమస్వరూప ముని శ వర్యమనోగృహదీప భూమిని
 ర్జరగణసంతతాచరిత శ సంస్తుతిః స్మకలాప శత్రుభీం
 కరబహుశత్రుతాప భవకల్మష శ సాగరిశోష భక్తహృ
 త్సరసిజవాస సర్వశుభసంశ్రయ శ దీనశరణ్య భాస్కరా. 36

చ. విమలయశోధి నాహృదయ శ వృత్తమెఱుంగుట కిట్లు విప్రరూ
 పము గొని వచ్చితో యిటకు శ బాలిశురా లగునాదు శ పూర్వపు
 ణ్యముగద యుచ్చదఁఘినళి శనద్వయిఁ జూచి నమస్కరించుటల్
 సుమహిత దేవవంద్య రిపు శ సూదన సత్కృపపూర్ణమానసా. 37

వ. అని యనేకవిధంబులం బ్రార్థించుసత్యవతి కమ్మాయాభూసుమం
 డనుకంపార్ద్రహృదయుం డై యి ట్లనియె. 38

ధ్రువకోకిలవృత్తము.

నరవరేణ్యకుమారి మెచ్చితి శ నన్నుఁ గూర్చి దృఢాత్మ తం
 బరమభ క్తినుతింప నిమ్మెయి శ బ్రహ్మణాకృతి వచ్చితిన్
 వరముగోరు మొసంగు వాఁడ ది శ వాకిరుం డను నే ననన్
 ధరణినాథుకుమారి యూరక శ ధాత్రిఁ జూచుచు నుండఁగన్. 39

తే. అపుడు సత్యవతిం జూచి శ యంబుజాత్మఁ
 డనియె నోరాజకన్యక శ యాత్మ నుండు
 వాంఛ నెఱిగింప కూరక శ వసుధఁ జూడ
 నేల భవదీప్సితంబు నాశకెఱుక యయ్యె. 40

వ. అని ప్రియం భార నాసత్యవతిహృదయాంబుజంబునం దనదిన్యతేజం
భార ననుగ్రహించి వలసినయప్పుడు దర్శనం బొసంగి పోయెవ నని
వచించి సుఖం బుండు మని యంతర్హితుం డయ్యె నంత. 41

సీ. ఆసత్యవతి విస్మయం బాది యిమ్మేడ
కెవ్వఁడు రా నోపు రనినుఁడు గాక
శివయోగివరుని రచేనింత భాగ్యము
గంటిని లేకున్నఁ ర గాంతునొక్కొ
యంచు నాదిత్యుని రయం దనురాగం బె
సంగి పల్మాఱును ర సన్నుతించి
యూరహ్యం బేరి ర కెఱిగింపఁ గూడ దం
చెప్పటియట్ల తానెలమిఁ దోడి
బాలికారత్నములఁ గూడి ర భావ మలర
నాటలాడుచుఁ బాడుచు ర నాత్మయందు
నెపుడు శివయోగివరుని సిరద్దేశు నర్కుఁ
దలఁచుచును దల్లిదండ్రుల ర కెలమి నెఱపు. 42

వ. ఇవిధంబున నుండఁ గొన్నిదివంబులకు సత్యవతికి నాదిత్యునియం
దత్యంతానురాగంబు గల్గుట జేసి తదనుగ్రహంబునఁ జూలు దాల్చి
జననీజనకుల కెఱుంగఁజేయ కొకవిధంబునఁ గాలంబు గడపుచుండు
సమయంబున. 43

—●●◆ వసంతర్తు వర్ణనము. ◆●●—

క. భాసితఁ బుష్పసుగంధా, వాసము మదచంచరీక ర వారస్వానో
ల్లాసము శుకపికబృంద, గ్రాసము మధుమాస మతిసు ర ఖవిలాసంబై.

కవిరాజవిరాజితము.

అరయ నసంతుఁడు వచ్చునిఁ కిమ్మలి ర నాంబరము నివడనాడి నవాం
బరము ధరించెద నందము గా నని ర భాసిల శ్రీననకాంత మనో
హరముగ నమ్మెయిఁ దాల్చెనొ మేల్కనరకాంబరమాశననందరువుల్
సురుచిరషల్ల వపుష్పచయంబుల ర శోభితమై తనరె న్వనిలోన్. 45

తే. చిత్రకుసుమావళులు పాకశత్రుచాప
 దీప్తి ప్రసరించినట్లు ప్రకాశింప మగుచు
 నురులతాగృహములమీఁద శ నొలయుగుచ్చ
 ములు వనాంగనకుచయుగం శ బులుగ నొప్పె.

46

వ. అట్టిసమయంబున.

47

సీ. శారికాశుకపిక శ చయనద్రుతంబులు
 భూరివాద్యవిశేష శ ములుగ నొప్ప
 భ్రమరసందోహస్వరభావనాదంబులు
 విమలగీతంబు లై శ వేడ్కమీఱి
 వికచనానాసుమ శ ప్రకరసంజనితగం
 ధపరాగ మించుగంధద్రవైడి గాఁగ
 సత్పుష్పరసము వశసంత మై తనరార
 నరుణసుమావళి శ యగ్నిగాఁగ
 సకలపరిపక్వఫలరసా శ సారధార
 లాఙ్యధారలు గా నెస శలార సమద
 భృంగసంతానబంధుర శ శ్రేణి ధూమ
 రేఖ లై వఱలంగ సంశ్రీప్రీతి నపుడు.

48

క. వనకాంతామణికి వసం
 తునకుం గుసుమాస్త్రైఁడెలమితో నుద్వాహం
 బాసరించె మంత్రతంత్రము
 లనురాగము పుట్టి నుడివి శ యాచార్యుం డై .

49

వ. అట్టిమహాత్మనంబున నెకవనపాలిక సత్యవతికడకుం జని తాఁ దె
 చ్చినయభినవామోదకుసుమంబులను బరిపక్వసుధురఫలంబుల నొ
 సంగి దండంబు లిడి యిట్లనియె.

50

సుగంధివృత్తము. అమ్మ నానువిన్నపంబు శ నాలకింపు మిట్ట చి
 త్రమ్ముగా వనమ్మునన్ లతాంతము ల్ఫలంబులున్

నెమ్మి మీఱ నెల్లచోట్ల శనిండ్డదండి దానినిం

గొమ్మ రమ్మ తోడివారిఁగూడి చూడ నెమ్మొయిన్.

51

వ. మఱియు నవ్వనంబు యాగశాలకై నడి సంతర్పణాహ్వనద్విజానళి
యుక్తం బై బాలురవోలె వరివిహంగకృతమధురరుతెసమంచితం
బై భూషణాలంకృతనర్తకుభాతి సంచలితకోమలలతాంచితకిసలయ
సేమాన్వితం బై దానశీలునిమాడ్కి-సర్వాభీష్టప్రదం బై యుండుఁ
గావున.

52

తే. పోవుద మనంగ నారాజ శ పుత్రియపుకు
తోడిబాలికలును దల్లికతోడ నుండు
పక్షతులును గూడి భూషణాంబరము లలరఁ
దాల్చి యావనపాలిక శదారి చూప.

53

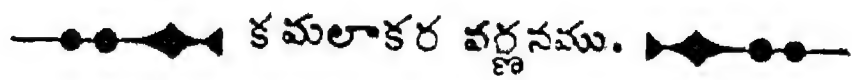
వ. పదపంకేరుహాయుగహంసకంబులు గల్లని మ్రోయం బ్రనుదవనప్ర
వేశంబు చేసి సఖీజనంబులం గూడి యచ్చట.

54

—●—◆— చెలులతోడ సత్యవతి వనవిహారము చేయుట —◆—●—

సీ. మల్లియపాదరిండ్లమావిజౌంపమ్మలఁ
దలిరులశయ్యలరదనివి దీరఁ
జేరి యాడుచుఁ గొంతశసేపు నెత్తావిపూ
గుత్తులు గోసి మూకర్కొంచుఁ జెంత
ద్రాక్షపందిరులలోఁ శదలముగఁ బండిన
పండ్లను మెసపుచుఁ శబ్రాతిగాఁగ.
మాఁకులపైఁ బ్రాకి శమహికి వ్రేలాడు తీ
వెలఁ బట్టి యుయ్యేల శవలె నొనర్చి
యాఁగుచుచు బ్రక్కపోకల శనుడు పిట్ట
లఱవ విని వానిఁబోలె నొ శయ్యారముగను
బల్కులాడుచు లేళ్లను శబట్టఁ బోవు
చక్కడక్కడ విహరించి శయొక్కచోట.

55

ధృప్తకోకిలవృత్తము.

అరయఁ గామునిచేతిబాణము శ్రీలై పడంతుల నేచ నా
తురత దూతెద రింత నేల మరీధుప్రసూదనునంఘ్రులం
బరఁగఁజేరుద మంచు నాతనిఁ శ్రీబ్రస్తుతించుచు నున్నవో
సరసిలో ననఁ బద్మవార మేసంగుఁ జక్కఁదనంబుతోన్. 56

చ. నను నెడఁబాయకుండుప్రియశనాథుఁడు గానక పోవుటేమొకో
యని రతి యెంచి మీ రరిగి శ్రీయాతనిఁ దెం డని పంప వచ్చి గ
గ్గెనరె శరంబులార మన శ్రీకూరిమితేని నటంచుఁ దేటు లి
ట్లనువుగఁ బద్మరాజిఁ గని శ్రీయడ్గుచు నున్న వనంగ నింపుగన్. 57

తే. యుక్తములు సేయుఁ గమలకశమాయగంధ
కలితశీతలపవనసంశకులతరంగ
మాలికావృతపూర్ణ నైశర్మల్యసలిల
యుక్తకాసారమును జూచి శ్రీయుల్లసిలుచు. 58

పాదపవృత్తము. అందఱు హాయిగ శ్రీనక్కొలనం బల్
పొందికమై డిగి శ్రీపుష్పము లోలిం
గందుక మాడెడు శ్రీకైవడిఁ బై నిం
పొందఁగ నొక్కరికొక్కరు వేడ్కన్. 59

ఆ. కోసి మేలమాడుకొంచు వేసికొను చం
దుండువిహగములనుశదోలు చాశ
దీర జలక మాడి శ్రీరారయఁ దూండ్లకు
మెలఁగునంచ లనఁగ శ్రీజలమునందు. 60

వ. ఇట్లు జలకమాడి గట్టున కేగి పుట్టంబులు గట్టుకొని రం దొకర్తు
రాచపట్టికి వలువ చెలువారం గట్టఁబోవ దానికి నారాచపట్టి యి
ట్లనియె. 61

తరలవృత్తము. కట్టకుము బిగించి వలువగొంత నడుమ నంచు దాఁ
గుట్టు విడువకుండ నొడివెగొంకు పొడమి యంత నే

గట్టు వదలు గానె యెలమిఁ గట్టెద నని గర్భము

న్నట్టిగుఱుతు లుండఁ గని మనంబుననుఁ దలంకుచున్. 62

క. ఈవీంతఁ జూచితెరె ధా, శ్రీవలయమునందు వింటిరే యెపుడేనికా
భావింపఁ గన్యగర్భం, బై వఱుట యువిదలారర యన నవ్వారల్.

తే. అబ్బురంపడి కన్నియశకట్టు లుండఁ

గాంచి యిది యేమి మర్మం బరటంచుఁ గొంత

తడవు యోచించి మే మిట్టు ర్లడిగెద మని

జడియకుండఁగఁ జెప్పు మంతచడుగ నపుడు. 64

—●—●— సత్యవతి గర్భహేతువు చెలికత్తెలు పుణ్యవతికిం జెప్పట. —●—●—

వ. ఆరాజపుత్రి నభంబునం బ్రభాసితం డగునాదిత్యం జూచి శిరంబు
వంచి భూమిం జూచుచుం బ్రత్యుత్తరంబు చెప్పనిదయ్యె నంత నా
పడంతులు “కారణంవినానకార్య” మ్మనునార్యోక్తివలె గారణంబు
లేక కార్య మెప్పు డుండ దని తలంచి యూరక యడుగు టుచితంబు
గా దని యక్కన్నియం దోడ్కొని వచ్చి మేడం జేర్చి పుణ్యవతి
పాలికి బోయి యందఱు దండంబు లిడి సత్యవతివృత్తాంతంబు డా
పక యెఱింగించి మాయం దొకయపరాధం బుండెనేని దండింపుఁ
డని యభయంబు వేడి రంత నాపుణ్యవతి సత్యవతికడకుం బోయి.

మత్తకోకిలము. చూలుచిన్నెలు గల్గి యుండఁగఁజూచి దా నపు డాత్మ నే

నేల పుట్టితి నక్కటా యిలనికొక్కమాతకై వరా

లేల కోరితి దేవతావళిరనెంచి బాపురె తొంటి నా

పాలిపాతకపుంజ మీక్రియఁ గ బట్టియై జనియిం చెనో. 66

ఆ. ఏమిసేయుదాన శ నీవీంతచూలుకై

కారణంబు లేకకార్యమున్నె

యంచుఁ గూతుఁ జూచి శ మాగ్రహవేశయై

యడిగె గతినముగ భరయంబు గదుర. 67

పంచచామరము. దురాత్మురాల చెప్పు మేరి శ తోడి మైత్రి గల్గెనీ

శిరంబు ద్రుంపఁ జేయుదానఁ శ జెప్పుకున్నచోనిఁ కా

దరింప నోప నిట్టితప్పుఁదద్దయుం గృహత్మతఁ-
ధరాతలంబునందు రాజరథర్మ మారయం జెడన్.

68

సీ. చెఱఁగు మాయక యిట్టిరచిన్నె లెట్లొందును
గన్నెతనాన నిరక్కంబు నుడువు

బాపురే లోకులు ర పాటెందురే నన్ను
నిట్టితప్పును మూసి ర పెట్ట మఱియు
ననరె లావున వంపు ర నగపడ దని దానఁ
జెడదె యశంబును ర జెడిప మాకు
నమృతాంబునిధి విషం ర బావిర్భవించిన
యట్ల పుట్టితివి హా ర యబ్జ భవుఁడు

పూని కల్పించె నో నాకుఁ ర బుత్తిగాను
గడుపుచేటుగ నాయభారగ్యంబు నిట్లు
పుట్టుటం గూడ భగవంత ర పూర్వజన్మ
కర్మమో లేక యీవెంత ర గల్గఁ గలదె.

69

వ. అని విచారంపడుచు ననేకభంగుల నడిగిన నాసత్యవతి శిరంబు వంచి
భూమిం జూచుచు మాతాడక యుండుటం జేసి మహోగ్రభాషల
నిందించుచు వెండియు నిట్లనియె.

70

ఆ. వచ్చినట్టినిందరచచ్చినఁ బో దిశ
సిగ్గు మాని నాకుఁ ర జెప్పు మెల్ల
గరిడిముచ్చవోలె ర గనులెత్తి చూడక
పల్కకుండు లేల ర పాడి తప్పి.

71

ఆ. కోడ్రిగుడ్డు గొట్ట ర గుండ్రాయి యేటికి
నంచు నేఁ దలంచి ర యడుగు చుండ
మిన్నకుండ లాభమున్న దె కానిమ్ము
కత్తిపాలు నీవు ర గను మనంగ.

72

వ. సత్యవతి యెట్టకేలకు జననిముఖం బాలోకించి యిట్లనియె.

73

క. చాలింపు తల్లి నాతో

నీలీలం బరుషభాష ర లేలాడెదా యి

క్కాలంబు పూయి యెప్పటి

కోలిక మాటొండు నిల్చు ర నుద్వీస్థలిలోన్.

74

తే. ప్రియము పల్కినవారల ర బెద్ద లండు

ప్రియము వల్కనివారల ర బెద్ద లనరు

గానఁ బ్రియ మెట్లు పల్కంగ ర శౌరవంబు

గల్గుఁ గార్యము పొడఁగూడు ర గద ధరిత్రి.

75

వ. మఱియు నాకు జనయిత్రి వగుటంజేసి దురుక్తుల కెదురాడనోప

కూరకుండుదాన నిజంబు వక్కాణింతు నిక నూర కుండుమని

యిట్లనియె.

76

క. అరయఁ బ్రపంచంబును దన

కరుణం బాలించునట్టి ర ఘనదైవం బి

క్కరణిం జేసెను వేటొక

నరునిం గాసను నిజంబు ర నం దుండు దిలన్.

77

ఆ. పరఁగఁ బాముకాళ్లు ర పా మెఱుంగును నన్ను

గుట్టు చెప్పు మంచు ర గొట్టఁ బోవఁ

దగునటమ్మ యెడఁదఁ ర దాలిమి నొందక

యాటతాట లాడరనేల యనఁగ.

78

వ. అప్పుణ్యవతి సత్యవతివచనంబు లాకర్ణించి మనంబున కేమియుం

దోచక నింక నాధునికడకుం బోయి పుత్రికోదంతం బెల్ల నుడువ

నన్న రేండుండు.

79

క. విని శ్రాద్ధోదేకముచే

తను జాపవిముక్తశరవిరధంబున హస్తం

బున ఖడ్గము మెఱయఁగఁ జని

తనయముఖం బొరఁ జూచి ర త త్తటపడుచున్.

80

వ. కట్టెనుట నిలిచి చంద్రహాసంబు జళిపించుచుం గులనాపకురాలా
యని గద్దించి పిలిచి యిట్లనియె. 81

స్వాగవృత్తము. చంద్రవంశ్యమణి ర చారుయశుం డౌ
చంద్రగుప్తనృపరచంద్రునితో భూ
మింద్రు లంద జిల ర సీడె యటంచున్
సాంద్రకీర్తి తగ ర సన్నుతిసేయన్. 82

—●—◆— చంద్రగుప్తుండు పుత్రికగర్భకారణంబు విచారించుట. —◆—●—

మ. ధరణీపాలనఁ జేయుచుండుదు నితాంతశ్రీలఁ బెం పొంది భూ
సుర లాశీర్వచనంబు లియ్యఁగ ఊతీశు త్మచ్చ నిశ్చింతతో
నురుధర్మాచరణానుసారముగ నిత్యోత్సాహి నై శత్రుభీ
కర తేజోరతి నై సుబంధుతతి నై రఖ్యాతి న్మహీమండలిన్. 83

క. ఈరీతి నుండువానికి, గౌరవముం జెఱప దుష్ట ర కార్యము భావం
బారంగఁ బూని చేసితె, నేరం బని తోఁపకుండ ర నెఱి నో దుష్టా. 84

తే. పాలవంటికులంబునం ర బరఁగఁ బుట్టి
యషయశంబును దెచ్చితి ర వధమురాల
తులసివనమున గంజాయి ర మొలక పొడమి
నట్లు కులఘాతుకీ నీకురనాత్మహితులు. 85

సీ. ఎవరు బోధించిరే ర యిట్టిదుర్బుద్ధి నా
కెఱిగింపు లే కున్న ర నిపుడు కత్తి
పాలు సేయుదుఁ జూడురగాలినమన్నుతోఁ
గాలనిమ న్నెట్లురగలయు నట్లు
కులము వాసిన వెన్మరగూడుట సరిగాదు
చేసినతప్పును ర మూసి నిన్నుఁ
మన్నించినంతట ర నన్ను లోకులు మించి
దూఱక యుందురె ర దుష్టచరిత
కనుక నీగుట్టు చెప్పి నారక త్రివేటు
పొసఁగఁ దప్పించుకొను మెదఁ ర బుత్రియనెడు

కరుణ సుంతైన నాకడఁ శ్రీ గానఁబడదు
కల్లలాడకు గర్భ మెక్కరణఁ గల్గె.

86

క. అనిన విని సత్యవతి యో
జనకా నీ కొక్కనపయ శ్రీ శంబును నేఁ దె
చ్చినదానఁ గాను గోపా
గ్నిని ద్రోయకు మిడుతఁబోలెఁ శ్రీ గృహఁ గను నన్నున్.

87

సీ. నమధికక్షమచేత శ్రీ సకలకార్యంబులు
సమకూడు భూరియ శ్రీ శంబు గల్లు
గావునఁ గోపంబు శ్రీ గడు మేలు గా దని
విబుధులు చెప్పంగ శ్రీ వినవొ జనక
మఱియు ధర్మాధర్మ శ్రీ మార్గం బెఱింగిన
మానవేశ్వరుడవు శ్రీ మాన్యుడ విలఁ
గలుగుమర్మంబులు శ్రీ దెలిసినవాడవు
తప్పొండు లేదు నా శ్రీ తనువులోనఁ

దల్లిదండ్రులు మీరలే శ్రీ తప్పుఁ బట్టి
యిల్లు వెడలింపఁ జేసిన శ్రీ నింక నన్ను
నింత గొప్పఁగఁ జూతురే శ్రీ యితరజనులు
పరుషభాషలు వల్కంగఁ శ్రీ బాడియగునె.

88

తే. కడఁగి కంతీరవము మత్త శ్రీ గజముమీఁది
కుఱుకుఁ దోఁడెలుమీఁదికి శ్రీ నుఱుకఁ గలదె
గౌరవము మాని యమ్మెయి శ్రీ ఘనపథంబు
మాని దుష్పథమున నించు శ్రీ కేని యేను.

89

వ. పోయినదానం గాను బుష్పింపనిపుష్పంబునకు భృంగంబు రా
నోప దనుధర్మం బెఱింగి నన్ను రక్షింపు మని వెండియు నిట్లనియె.

క. మఱి కన్నియ చూ లొందుట
యొలగొడ్డియ మంచు నెంచి శ్రీ యున్ను రనుచు న

న్నటిముఖే బీడింపగ వల

దెఱిగించెద దైవమహిమ శయిది విను జనకా.

91

క. తొలిఁ కుంతికి నాదిత్యుం, డెలమిం జూలొందఁ జేసె శ నేర్పడ నా క
ట్లలరెం గావున నేనిలఁ, గులనాపకురాలు గాదు శ కోపం బేలా. 92

ఆ. కల్లలాడుదు నని శ కలలోనఁ దలఁపకుఁ

గన్ను పోవునట్టి శ కాటుకేల

బాస యెద్దియేని శ చేసెద నుడువుము

సత్య మెఱుంగ వచ్చు శ జగతిజనక.

93

వ. కావున నూరక పీడింప నేల యనెడుకూతుం జూచి కొంతతడవు
మనంబున నాలోచించి చంద్రగుప్తు డిట్లనియె. 94

క. ఇప్పుడు సెప్పినమాటను

దప్పకుఁ జేయింతు నిపుడు శ దగఁ గోవిదు లే

చొప్పున వ్రాకుచ్చెద రా

చొప్పున లేకున్నఁ ద్రుంతుఁ శ జొప్పడ శిరమున్.

95

వ. మఱియు రాజేంద్రుండ నయ్యు నిట్టిరహస్యం బేను వెల్లడిసేయకున్న
నన్ను నెల్లరు నిందింతు రని వక్కాణించి కొల్వుకూటంబున కేఁగి
చాతుర్వర్ణ్యంబును రావించి నయసంపన్నత మెఱయ ని ట్లనియె.

ఉ. వింటిరె యెప్పుడేని మనశవృద్ధులు సెప్పఁగ మీరు గాని క

న్గొంటిరె కన్నెచూ లగుట శ క్రొత్తగఁ గంటిన యిల్లు కూతునం

దింట నెసంగి యున్న దది శ యేరికిఁ జెప్పక డాచిపెట్టి నా

కంటె నసత్యవంతుఁ డిఁకఁ శ గన్పడ డే నృపుఁ డయ్యు నిమ్మహిన్.

మ. అనరే లోకులు పక్షపాతి యని నశన్న డ్డొందు లేకుండ దా

నన నాఖ్యాతి దొలంగదే జనము లశన్యాయాన్వితు ల్గారె న

న్గనరే చుల్కఁగ భృత్యవర్గ మొగి నాశకంబెట్లు నన్నొందు న

జ్ఞనముల్ విత్తులు బాంధవుల్ నగరెదురశ్చాత్రితుఁ డంచుధరన్.

వ. కావున నాపుత్రి కన్యక యయ్యు సంతర్వత్ని యగుటంజేసి యది

యెఱింగి తదుదంతం బడిగి దండ్రింప నావలన నొకయపరాధంబు

లే దంచుఁ గుంతి కాదిత్యుండు కరుణించిన ట్లయ్యె నని వచియించె
నంత. 99

తే. కల్ల లాడకు మని యేను శ్రీ గనలి వల్క
నపుడు కొండాకతడవున శ్రీ కనియె జనక
సందియం బేల నాచేత శ్రీ సరవి నెద్ది
యేని బాసను జేయించి శ్రీ యెఱుఁగు నిజము. 100

వ. అని వల్కుటంజేసి విని సజ్జనంబుల కియ్య దెఱింగించి వా రానతి
చ్చిన ట్లొనరించు టుచితం బని తలంచి యెఱింగించితఁ గావున. 101

తే. రాజపుత్రి యటంచు గౌరవము గనక
యిప్పు డాదుష్టరాలిని శ్రీ నిటకుఁ బిల్చి
గర్భకారణ మడుగుఁడు శ్రీ కరుణ మాని
యెల్లవారలు చూడంగ శ్రీ నేపు మీఱ. 102

తే. బాస చేసెదనని తాను శ్రీ బల్కేనేని
పూని చెప్పుడు కఠినము శ్రీ గాను బాస
సందియము మానునట్లుగ శ్రీ జనులు సత్య
వంతుఁ డనఁగఁ గులానికిఁ శ్రీ గాంతి యెసఁగ. 103

తే. తనయ ముద్దెనఁ జేసిన శ్రీ తప్పు ముద్దె
గూతు రని యూరకుండినఁ శ్రీ గులము సెడదె
బాపురే తొల్లి చేసిన శ్రీ పాపఫలము
గాక వే తొండు గల్గుట శ్రీ గలదె జగతి. 104

—●●◆ విజయసేనుని చరిత్రము. ◆●●—

వ. తొల్లి కుకురుదేశాధిపతి తనకుమారుండు చేసినదుష్కార్యంబు
నకుఁ బుత్తుం డని కరుణింపక శిక్షించె ననిన విని సభ్యు ల దె ట్ల
ని యడుగఁగాఁ జంద్రగుప్తు డిట్లనియె. 105

నీ. వినుఁ డాకుకురుపతి శ్రీ వీర సేనుం డను
నరపతి కొక్కఁడ శ్రీ నందనుండు
విజయసేనుం డని శ్రీ వీరు డై యతఁ డొక్క
నాఁడు శృంగార వశనంబునకును

బోయి యం దొక్కె డఁ శ్ర బూర్ణఫలంబులం
 గ్రాలురసాలవృక్షంబుఁ జూచి
 ఫలములు గోయంగ శ్ర భటునితోఁ జెప్ప నా
 భటుఁ డిట్లు లనియె నోశ్రవభువరేణ్య
 పండ్లు గోయఁ జూలఁ శ్ర బరికింప నీవృక్ష
 మంతరిక్షమునకు శ్ర సంతి యున్న
 దంచు భీతి నొంది శ్ర యనఁగ నాభూపతి
 పుత్తుఁ డధికకోప శ్ర మునఁ గడంగి.

106

తరళవృత్తము. తనయధీశ్వరుఁ డానతిచ్చినదాని మానక సేయు వా
 నిని భటుఁ డనవచ్చు నెమ్మొయి శ్ర నీవు నీపలు కేల కా
 దని వచించితి వెంతగర్వ మీఁ శ్ర గంత పోవును జూడరా
 యని చెవిం దనక త్తిఁ గోసె నశ్రయారె నెత్తురు గాఱఁగన్.

107

వ. అంత నాసేవకుఁడు కర్ణబాధ కోపక వృడమియందు మైమఱచి వ్రా
 లి కొంతతడవునకు లేచి నలుదెసలం గలయం జూచి వికృతకర్ణం
 డై రక్తధార లొలుక విజయసేనునితండ్రిపాలికిం బోయి దండంబు
 లిడి యిట్లనియె.

108

క. ఓరాజవర్య యిమ్మొయి
 నూరక తప్పొండుపెట్టి శ్ర యురుకోపముతో
 ధీరుం డగుభవదీయకు
 మారుఁడు కర్ణంబు గోసెనమల్లడి గొనఁగన్.

109

వ. అట్లు గోసి యెటకేనియుం బోయె భవదాత్మజుం డగుటంజేసి శి
 క్షింపుఁ డని చెప్ప నోప ననిన విని యవ్వీరసేనుం డాసేవకుని నూర
 డించి కూర్చుండఁ బెట్టికొని యాసేవకునెదుటఁ దనకుమారుని రా
 లించి నిలువంబెట్టి సభాసదులు చూడ నిట్లనియె.

110

క. తనశక్తికి మించినపనిఁ, గొని సేయనిభృత్యు నిట్లు శ్ర గోయం దగునే
 ఘనకల్మషాత్మ నీ వైక, తనయుండవె ఘాతుకుండ శ్ర ధర్మవిరోధి.

111

- తే. తనయుఁ డంచును జేసినతప్పు మాపి
వదలిన టైన లోకులునవంచకుఁ డని
పాడి తప్పినవాఁ డనిపలువిధముల
దూఱుదురు దాన నాకీర్తితొలఁగిపోవు. 112
- వ. మఱియు సేవకుఁని బుత్తుఁబోలెఁ జూడం దగు నిట్టియకృత్యము
కడంగి యెఱుకువానితెఱంగునం జేసితి విట్టియపరాధనంబున కేమి
సెప్పెద వని యడుగ నవ్విజయసేనుండు శిరంబు వంచి మాతాడ
కుండుటంజేసి జనకుం డి ట్లనియె. 113
- తే. మ్రుచ్చిలితి నంచు నెరులకు నవచ్చి నుడువు
వాఁడు గలఁడె ధరిత్రి నరవ్వగను దప్పు
చేయుటంజేసి నాతోడఁ నజెప్ప వెఱచి
మిన్నకుండెదు సాక్ష్య మీ నమీద నేల. 114
- వ. అని కోపోద్రేకంబున వికృతకర్ణుఁ డైయుండుసేవకునిం బిల్చి నీచె
విం గోసినమాడ్కి వీనిచెవి గోయు మనిచెప్ప నాభటుండు భయం
పడి యూరకుండుటంజేసి తనకరవాలంబునం గుమారునిచెవిం
గోసినవాఁ డయ్యెఁ గావున. 115
- ఉ. చెప్పుడు బాస నాతనయ నచే నొనరించెద నెట్టిదైన మీ
రిప్పు డనంగ వార లిది నయేమివిచిత్రము మొన్న కన్నె యే
చొప్పునఁ జూలు దాల్చె నిది నచూడఁగఁ గారణ మేదియో యొకం
డొప్పెడునైనఁ బుత్తి యని నయుల్లమునం గృపమానఁ బాడియే.
- చ. అని తలపోసి యిప్పుడు ధరరాధిపుఁ డెమ్మొయిఁ బల్కె నమ్మొయిం
గని పలుకంగ మే లెసఁగుఁ నగా దని పల్కిన నెల్లవారు దు
ర్జను లని యెంచి కోపపడు నసాజము తేండ్రకు నిట్టిబుద్ధి గా
వునఁ దగుమాట లాడవలె నూరకయుంట ఫలంబు లే దిఁకన్. 117
- తే. అనుచుఁ బల్కిరి యిమ్మొయి నవనినాథ
చెఱఁగు మాయక చూలగు నతెఱఁగు మేము.

విన్నదియుఁ గన్నదియు లేదు శ విన్నవార
మయ్య మీమాట యీవెంత శ యరుదుగాదె.

118

సీ. వ్రతదానములు చేసి శ సుతఁ గాంచితివి సుధాం
బుధివంటికులము పెంశపొందఁ గోరి
కడకు నీవిధ మయ్యె శ గడు భవద్విఖ్యాతి
కూన మై రాజేంద్ర శ యుద్వినిట్టి
గుట్టు డాచితివేని శ కోటడం బొనరింతు
రెల్ల జనంబులు శ దెల్లమిగను
గనుక నేదేని బా శ సను జేయు మని దాని
నిజము గాంచుట మేలు శ నెఱి దనర్ప
నపుడు లోకులు కడు మెచ్చి శ యనరె “యశార
మననరేంద్రుండు ధర్మంబు శ మానకుండఁ
దనకుమారిత చేసిన శ తప్పిదమును
మూసివెట్టక దండించె శ బాసవలన.

119

సీ. తగ‘యథా రాజా తశథా ప్రజా‘యనునార్య
వచనంబుభంగి భూ శ వరుడు వినఁగఁ
జొప్పడ సభ్యులు శ సెప్పఁగ నాలించి
బాపురే యేమి నా శ భాగ్య మంచు
సంతయుఁ జింతించి శ యిది యేదియో యొక
విపరీత హేతువ శ వేఱు గా ద
టంచు మనంబున శ నెంచి కాఁ గలకార్య
మగు దీని కూరక శ వగవనేల
యని దృఢాత్ముఁ డగుచు శ నంతఁ జారునిఁ బిల్చి
పోయి దుష్ట యైన శ పుత్తి నిటకుఁ
గొంకు మాని తోడు శ కొని రమ్మ పొమ్మని
పల్క నేఁగి పుణ్య శ వతి కెఱంగి.

120

వ. రాజనానతి నుడివి సత్యవతిం బంపు మని యడుగుటంజేసి పుణ్యవతీ
దేవి భయభ్రాంతచిత్త మై యిట్లు చింతించె. 121

ఉత్సాహాన్యతము. భూరికోపమానసమునఁబోయి ప్రాణనాథుతోఁ
నోరు పింతయేని లేక శయుగ్రవృత్తి నక్కటా
యీరహస్య మేను డాఁపరకేల చెప్పితింబ్రయం
బారఁ బుత్తిపా యటంచునాత్మనెంచ కిమ్మొయిన్. 122

ఆ. చూలు గల దటంచుఁ జూడక యిప్పుడు
మ్రోల నిల్పి కత్తిరపాలు సేయఁ
దలఁచె నొక్కొక లేక దండించి యెటకేని
నుసల కేగు మంచుననుడువునొక్కొ. 123

వ. మఱి యిట్టిసమయంబునం బ్రాణనాథుపాలికిం బోయి పుత్తిని ర
క్షింపు మని వేడు టుచితంబు గాది కేమి సేయుదు నని కూతుక
డకుం జని యిట్లనియె. 124

తే. సత్యవతి యేల పుట్టితె శసభకుఁ బోయి
నిలుచునట్లుగ నాగర్భ శనిరయమందు
నక్కటా పొమ్ము జనకుని శయాజ్ఞసరణి
ననుడు నక్కన్య జననితో శనియె నిట్లు. 125

తోదకవృత్తము. ఇంతకు నాఫల శమిట్టుల యుండం
గాంతురె మీరను శకంపముతో న
త్యంతప్రియమ్మన శహైమవతీశుం
డంతటి కుండ భరయంపడ నేలా. 126

క. పుట్టించినభగవంతుఁడు
గిట్టింపఁడె యెప్పుడేని శక్తేశం బేలా
పట్టుగ నాజనకుఁడు తలఁ
గొట్టించిన మేలె కొలువు శకూటములోనన్. 127

తరళవృత్తము. కడుపుచేటుగఁ బుట్టి తం చనుశకంపవృత్తిఁ దొఱంగి న
గ్గడకు నిమ్మొయిఁ జేసి తీవు నిరకార మేర్పడ నైననీ

కడుపుఁ గన్నఁబుణంబు దీర్పకక్రచ్చఁజనుఁ బాడిగా
దిడుదు దండము లాబుణంబునకీడు గాఁగను నాయెడన్. 128

వ. ఇప్పటిపేమ నుండు మని చెప్పి చారుని వెన్నడి బాలహంసగమ
నంబుభంగి మందగమనంబునం దండ్రీపాలికిం బోయి యొక్కెడ
నిలుచుటం జూచి జనకుండు. 129

—●—●—●— { గర్భవతి యగుసత్యవతిని జండ్రగువ్వుండు కూతు రని
కరుణింపక కొలువుకూటమునకు రప్పించుట. } —●—●—●—

క. ఓసికులాధమురాలా, చేసినపని డాఁపకుండఁ ర జెప్పుము వినున
ట్లీసభవారికి నస విని, యాసత్యవతీనలామ ర యతిభక్తిమెయిన్. 130

తే. ఆసమాజంబునుం జూచి ర యయ్యలార
వినుఁడు కరుణించి వేషంబు ర వేసితేని
యాడకే యూరకుండ నెల్లగు నటంచు
మొక్కు లిడి వల్కె నిమ్మెయి ర మొనసి యపుడు. 131

తే. ఎన్దుపుం డెల్లఁగాకికి ర ముద్దుగాదు
నెమలికన్నీరువేటకా ర నికి నిజంబు
గాను నాగుట్టు సెప్పినఁ ర గాని సత్య
మని వచింతురె లోకులు ర విని ముదమున. 132

క. వనరుహమిత్రుననుగ్రహ
మున నిమ్మెయిఁ గల్గె నన్యరముం గానను న
గ్గని యింకఁ జెప్పఁ డొకబా
సను దప్పకచేయు దాన ర సత్యము మెఱయన్. 133

వ. అని ధైర్యంబునం బల్కురాజపుత్రిం జూచి యాసామాజికులు
విస్మయపరీతచేతన్కు లై యిట్లనికొనిరి. 134

సీ. మనము రాజేంద్రుని ర మానసం బేగీతిఁ
గల దట్లు వచియింపఁ ర గలమె బాస
ననువారు మఱికొందరతాయీశ్వరునిమాయ
గాని దీనికిఁ జెప్పఁ ర గలమె బాస

ననువారు కొందఱు శ్రమనకేల యేనింద

గనుచుంద మూరక శ్రమనత మెఱయ

ననువారు మఱికొంద శ్రాశ్చర్యపడి కన్నె

చూ లెట్లు దాల్చును శ్రజోద్యమిదియు

ననెఱువా రింత కీకన్నె శ్రయందు సత్య

మున్నచో బాస యేదేని శ్రయెనరఁ జేయు

ననెఱువా రందుఁ గొందఱి శ్రయ్యబల బాస

చేయనోపునె యీచూలు శ్రచే గడంగి.

135

వ. మఱియు సూర్యుననుగ్రహంబున నిట్లయ్యె నని వచియించె నది సత్యం
బని తలంప నగునే యని పలువిధంబులం బల్కు చుండి రప్పు డాస
భాంతరాళంబున నర్కుండు వృద్ధభూసురవేషంబు ధరియించి యుం
డి మెల్లఁగ లేచి చంద్రగుప్తునిఁ జూచి యిట్లనియె.

136

తే. వినుము నరనాథ యెవనిచేర వెలుఁగుముజ్జ

గంబు లెవ్వనివలన నశ్రమవ్రజంబు

వాయు నెన్వనికృప వృద్ధిరవడయు జీవ

రాసు లెవ్వనిచే వేదరరాశి వఱలు.

147

వ. మఱియు నయ్యాశ్వరుండు సర్వకాలంబుల సమస్తదేశంబుల సర్వావ
స్థల సకలవస్తువుల దశదిశల నాశ్రమంబుల బహిర్వాప్త్యుడై సర్వ
తోముఖుం డనం బరఁగు నయ్యనఘుండ సత్యజ్ఞానానంద పరబ్రహ్మం
బుప్రభావం బితైఱంగునం బ్రకాశించు నని వెండియు నిట్లనియె.

ఆ. వేషధారి యొకఁడ శ్రవివిధవేషంబులు

దాల్చి వింతగా సదస్సునందు

నాడినట్లు వెలుఁగునా పరబ్రహ్మమి

ట్లనని నెల్లవారీయందు నెపుడు.

139

వ. అదియునుం గాక.

140

తే. వినుము యువకేతుఁ డనుయోగి శ్రవీర్హసంయు

తోదకము ద్రాగి తొలి బాల శ్రయోర్తు చూలుఁ

జాల్చె నిబ్బంగి మఱి యిట్ల ర తా విభాండ
కుండు మృగమున ఋశ్యశృంగగునిఁగనండె.

141

క. అనిలుం డూరక యంజన

యనుదానిం గనినకతన ర హనుమంతుఁడు పు

ట్టెను బాహుబలయుతుం డై

ఘనత వహింపఁడె యతండు ర కపివర్యుం డై.

142

వ. మఱియు నరుణాశ్వుం డనురాజపుత్తుఁ డగుయుననాశ్వుండు పుత్తుఁ
లు లేమింజేసి భూదేవ్రా తములనలన నింద్రయాగం బొనరించుచుండి
దీక్షామధ్యకాలంబున నొక్కనాటిరేయి తనకుఁగడుడప్పి యగుటం
జేసి యచ్చట నారాధింపఁబడినయింద్రకలశోదకంబు ద్రావె నంత
నయ్యుననాశ్వునకు గర్భం బావిర్భవించి మాంధాత జనించె నిది
యునుం గాక.

143

సీ. ఉత్పలావతి యను ర యువతిని దొల్లిని

ర్వృతచక్షుఁ డనుముని ర మృగము గమ్మ
టంచు శాపం బిచ్చె ర నాశాపమును బొంది

మృగముగ నడవిలో ర మెలఁగు చుండ
నొకనాఁడు వేటాడుకటకు సురాష్ట్రమహీత

లేంద్రుఁ డయ్యడవికి ర నేఁగి యచట
శాపాన్వితమృగంబు ర సంచరించుటఁజేసి

పట్టఁ జూచిన నది ర పట్టువడక
యేఁగునప్పుడు తనదేహ ర మెసఁగ దానిఁ

దాఁకుటంజేసి చూతొంది ర తామసుఁ డను
మనువు నాల్గవవానిని ర గనె ధర్మి

నరయ దేవమహర్షుల ర వరము లెపుడు.

144

క. సరవిగఁ బొందినవారలు

పరికింపఁగ నెద్దియేని ర వడయుట యరుదే

ధరణీశ్వర యట్లొకవర

మొరిమం గొని చూలు దాల్చి రయండదె చూడన్.

145

వ. కావున నిశ్చాలికయందు నకృత్యం బున్న దని తలంచితివేని దీనిచే
నొకయుగప్రమాణంబు చేయించి నిజంబు గను మూర కిందుఁ
జూలాలిని నిలువఁబెట్ట నేల యనిన విని రాజేంద్రుఁ డావృద్ధ
భూసురేంద్రున కిట్లనియె.

146

తే. ధారుణీనిర్జణోత్తమ ర తగినబాస

నీవ చెప్పము యోచించి ర నేర్పెసంగ

నిపుడ చేయింతు సందియ ర మెఱుంగ నిందు

నంద తొగిఁ జూడ నన విప్రుఁ ర డనియె నిట్లు.

147

—●—●—●— { మాయావిప్రుం డగు సూర్యుండు చంద్రగుప్తునకుఁ
బ్రమాణవిధ మెఱింగించుట. } —●—●—●—

సీ. క్రూరోరగంబును ర గుదురుచుట్టగఁ జేసి

తలమీఁద నిడుకొని ర దానియందుఁ

గుమ్మరసారెనురగోసి యెత్తినపచ్చి

కుండనిందుగఁ గల్లు ర మెండు పోసి

కల్లొల్కకుండఁ జ రక్కఁగ నుడివెడుత్రోవఁ

జనుచు భారం బని ర మొనసి నేల

డించక యెందేని ర యించుక కూర్చుండి

పోదమం చనక యంభోజమిత్రుఁ

డస్తమింపక మున్న ప్ర ర శస్త్రవైన

రమ్యకాంభోజపురి కుత్త రమునఁ దురగ

పర్వతము తూర్పునందు నీరపట్టణమున

కోలి దక్షిణదిశయందు ర నుంచునట్టి

148

తే. సర్వసావనిభాస్కర ర శైవలినికి

నుత్తరప్రాంతమున విశా ర లోర్వి బరఁ గు

వృద్ధగాలవవృక్షంబు శక్రింద నిడఁగ

వలయు నట్టిడ నిజవృత్తి శవటలు జగతి.

149

వ. మఱియు సీప్రమాణంబు పరీక్షింప నీవు పరివారంబుతో నరుగుచు “నీ
చూలా లెందేని తల నుండుభౌండంబును డించునేని యప్పుడ దాని
శిరంబు ఖండింపు మని ప్రమాణలక్షణంబు నుడువ రాజేంద్రుఁ డా
కర్ణించి యియ్యది తగుభాస యని వచించి కూతుం జూచియిట్లనియె.

చ. క్రమముగ వింటె భూసురశిఖామణి చెప్పినదెల్ల నట్లు నే
యుము కులహీనురాల మఱియొక్కటి వేడిన నొప్ప నింక న
క్కమలభవుండు సత్కరుణఁ గావఁగ వచ్చినఁ గాని నీదుస
త్యము పరికింపఁ గావలయు శ నందలు మే లని మెచ్చునట్లుగన్. 150

క. అని చెప్పిన నక్కన్నియ

విని జనకునిఁ జూచి యిట్లు శ వృద్ధుం డీన

జనములు వినఁ జెప్పినబా

సను జేయుదు వేట యడుగ శ సత్యము తండ్రి.

151

క. పలు తెఱఁగుల న స్గని లో

కులు దూఱఁగ నుసుగువెట్టి శ కొని యింక నీభూ

తలమున నుండఁగ వలయునె

కులనాపకురా లనంగ శ గురువర వింటె.

152

చ. దొరఁకొని టోటిలోనఁ దలఁచదూఱిచి రోకటిపోటుఁ జూచి నే
వెర వటి భీతి నొందఁగనె శ వీడునె వచ్చినబాధ తండ్రి నే
సరవిఁ బినాకిసీనదిని శ స్నానము సేయఁగ నానతి మ్మటం
చురుతరభక్తి వేడుసుతఁ శ నొప్పుగఁ జూచి నరేంద్రుఁ డిట్లనున్.

ఆ. స్నానమేల నీకుఁ శ జనకు మియ్యెడఁ బాసి

యనఁగ సత్యవతి ప్రియంబు గదుర

ననియెఁ దండ్రి యెందు శ నరుగ నాసిద్ధేశుఁ

బూజ సేయుకొఱకుఁ శ బోయి వత్తు.

154

తే. అనిన విని కూతుఁ జూచి యిట్లనియె దుష్ట

చేయరానట్టికార్యంబు శ చేసి శివుని

పూజ యొక్కటి సేయక శ్రీ పోయినందు

వలన మిక్కిలితక్కువె శ్రీ తలఁప నిపుడు.

155

వ. మఱియు నీపూజనెపంబున నెందేని పోఁ దలంచినదానవు కాఁబోలు
నిఁకఁ బూజ గీజ యని పో నడుగ వలనదూరకుండు మనిన నాస
త్యవతి యాకర్ణించి జనకునిచరణారవిందంబుల వ్రాలి యిట్లనియె.

ఆ. జనక బాసచేసి శ్రీ సత్యం బెఱింగింతుఁ

గాని యూర కేల శ్రీ లేని పోని

మాటలాడె దేల శ్రీ మఱి పూజనెపమున

నెటకుఁ బోయె దంచు శ్రీ నిట్లు వలుక.

157.

వ. ధర్మంబు గాదు “సత్యమేవజయతి నాన్మత” మ్మనునార్యోక్తివలె స
త్యమే జయించు నసత్యంబు జయింపదు గావున నిష్పటికి నించుక
కరుణించి సిద్ధేశు నారాధింపఁ బంపు మెటకేనియుం బోక యిప్పుడ
వత్తు నానిజం బాకింత పరికింపు మని ప్రార్థించుపుత్రి కమ్మెయిం
జంద్రగుత్తుం డానతిచ్చె నంత.

158

—●●◆ ఆశ్వాసాంతములు. ◆●●—

క. సుజనకుముదాళిరాకా, రజనిక రా! సమదదుష్ట శ్రీ రాక్షసహరణా

వృజినావళిప్రశోషణ, రజతాచలసదన భోగి శ్రీ రాజాభరణా.

159

మాలినీవృత్తము. ప్రవిమలగుణధామా శ్రీ భక్తలోకైకసీమా

భవదురితవినాశాభవ్యమూర్తి గిరీశా

దివిజవినుతపాదా శ్రీ దీనరక్షానుమోదా

కవిజననుతిలోలా శ్రీ కామితార్థానుకూలా.

160

—●●◆ గద్యము. ◆●●—

ఇది శ్రీమదాలూరువంశపయోధిరాకామృగాంక రామ

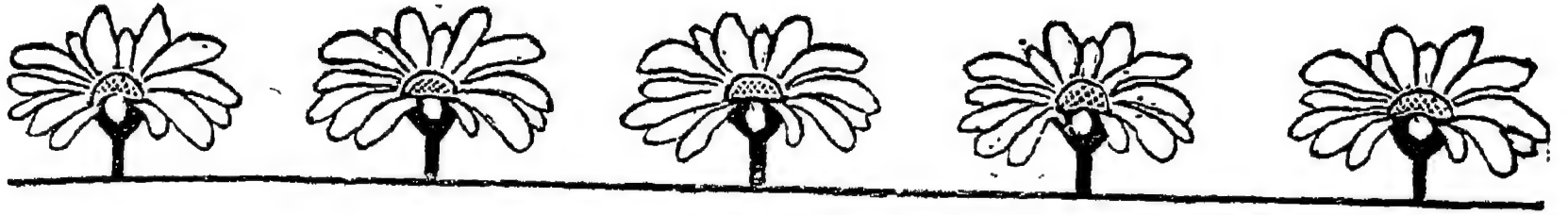
కృష్ణదైవజ్ఞపుత్రి సుజనవిధేయ వాసుదేవనామ

ధేయప్రణీతం బైనశ్రీసిద్ధేశ్వరీయం

బను మహాప్రబంధంబునందు

ద్వితీయాశ్వాసము.

సంపూర్ణము.

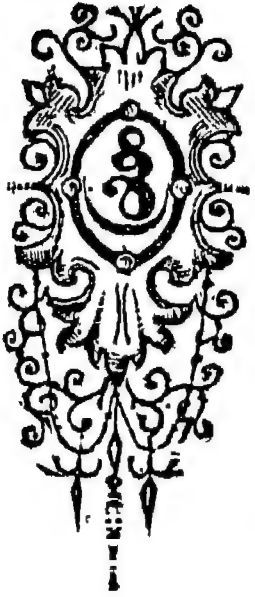

శ్రీ ర. స్తు.

శ్రీగణేశాయనమః.

శ్రీ సిద్ధేశ్వరీయము.

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ మద్దంగాధర సు
త్రామార్చితపాదయుగళ రధనపతిమిత్రా
భూమిధ్రచాప కామా
క్షీమానసపద్మభృంగ ర శ్రీసిద్ధేశా.

1

తే. అవధరింపుడు మునులారరయంత సత్య
వతి పినాకిని కేగి పాశవనజలంబు
లందు స్నానంబు సేసియురనార్ద్రవస్త్ర
మును ధరించి శివాలయ ర మ్మునకుఁ బోయి.

2

వ. ఆసిద్ధలింగేశ్వరుని సభక్తికస్వాంతంబునం బుష్పములం బూజించి
దండప్రణామంబు లాచరించి యంజలి ఘటెయించి యిట్లు ప్రార్థించె.

—●—●—●— సత్యవతి సిద్ధేశ్వరుని స్తుతించుట. —●—●—●—

సీ. జయ పరమేశ సర్జనహృదయోల్లాస
హర మహాదేవ మహానుభావ
సుకృతకర్మకలాప ర సురమహీధరచాప
దళితదైత్యకలాప ర ధవళరూప

కామితమందార శ కామణ్యసాగర
 వరభక్తహృదయని శ వాస యీశ
 కరిచర్మవసన దుఃఖార్థ వశోషణ
 కలుష కాననవహ్ని శ కామహరణ
 బాలకుముదాప్తమాళి కరపాలధారి
 ప్రమథనాథ విపద్భృహాద్యానుమేఘ
 దక్షమఖభంగ మానిహృదబ్జభృంగ
 సిద్ధవటపురిధామ శ్రీశిద్ధలింగ.

4

ఉ. బాసను జేయు మంచు ననుభవాములు వెట్టె దలంచె దండ్రుడి న
 స్నీహమయంబున మనుపుకమీశ్వర యే నొకదుష్టకార్యముం
 జేసినదానఁ గా నటులురేసిన నీ వ దెలుంగ కుందువే
 భాసురమంగళాంగ రిపురభంజన దీనదయాత్మ శంకరా.

5

ఉ. బాసట లేదు నాకు నిలరబాంధవు లొక్కరుఁ దల్లిదండ్రు లి
 ట్లోసరిలఁగఁ జేసిరి మఱొక్కరు ర మ్మని సిల్వర్ బృహ
 ద్యానుమయాక్ష నన్నికఁ గృరపామతు లెవ్వరు గాచువారు సం
 తోసముఁ గూర్చువా రెవరు శ ధూర్జటి యొక్కఁడ వీవు దక్కఁగన్.

పాదపవృత్తము. పాయక కాలుని శ పాశముతోడం
 బోయి భువిం బడఁబోయినమార్కం
 డేయునిఁ బ్రోచినరయీశ్వర నన్నఁ
 ట్లీయెడఁ గావు మురమేశ గిరీశా.

7

తే. రావణుడు తొల్లి గర్వించి శ రజతగిరిని
 బంతివలె నెత్తి యాడించె శ భయము మాని
 కడపటను వాడు పొగడంగఁ శ గరుణ గల్గి
 గాచితివిగాదె యమ్మెయిఁ శ గావు మయ్య.

8

క. మును బాణాసురుఁ డెలమిం
 గొనియాడఁగ వాని వేడిరకొలునకు ముదం

కామితమందార శ కామణ్యసాగర
 వరభక్తహృదయని శ వాస యీశ
 కరిచర్మవసన దుఃఖార్ణవశోషణ
 కలుష కాననవహ్ని శ కామహరణ
 బాలకుముదాప్తమాళి కరపాలధారి
 ప్రమథనాథ విపద్భృహాద్యానుమేఘ
 దక్షమఖభంగ మానిహృదబ్జభృంగ
 సిద్ధవటపురిధామ శ్రీశిద్ధలింగ.

4

ఉ. బాసను జేయు మంచు ననుభవాములు వెట్టె దలంచె దండ్రుడి న
 స్నీహమయంబున మనుపుకమీశ్వర యే నొకదుష్టకార్యముం
 జేసినదానఁ గా నటులురేసిన నీ వ దెలుంగ కుందువే
 భాసురమంగళాంగ రిపురభంజన దీనదయాత్మ శంకరా.

5

ఉ. బాసట లేదు నాకు నిలరబాంధవు లొక్కరుఁ దల్లిదండ్రు లి
 ట్లోసరిలఁగఁ జేసిరి మఱొక్కరు ర మ్మని సిల్వర్ బృహ
 ద్యానుమయాక్ష నన్నికఁ గృరపామతు లెవ్వరు గాచువారు సం
 తోసముఁ గూర్చువా రెవరు శ ధూర్జటి యొక్కఁడ వీవు దక్కఁగన్.

పాదపవృత్తము. పాయక కాలుని శ పాశముతోడం
 బోయి భువిం బడఁబోయినమార్కం
 డేయునిఁ బ్రోచినరయీశ్వర నన్నఁ
 ట్లీయెడఁ గావు మురమేశ గిరీశా.

7

తే. రావణుడు తొల్లి గర్వించి శ రజతగిరిని
 బంతివలె నెత్తి యాడించె శ భయము మాని
 కడపటను వాడు పొగడంగఁ శ గరుణ గల్గి
 గాచితివిగాదె యమ్మెయిఁ శ గావు మయ్య.

8

క. మును బాణాసురుఁ డెలమిం
 గొనియాడఁగ వాని వేడిరకొలునకు ముదం

పాహి బుధహ్మన్ని వేశ కృత పాంబురాశి
పాహి భూసుర వేష దురర్భయవినాశ.

14

సీ. నానాఁడు నీదర్శనంబు లేకుండిన

మానవు లెమ్మెయి శ్రమనుదు రిలను
నానాఁడు నీదర్శనము సేయకుండిన

మానవులకు ముక్తి శ్రమార్గ మెట్లు
నానాఁడు నీదర్శనము సేయుచున్నచో

మానవు లొంద రే శ్రమహితగతులు
నానాఁడు నీదర్శనము జీవనము ప్రాణి

కోట్లకు వేతెద్ది శ్రమముదవైరి
కర్మసాక్షి దినేశ సుత ఖప్రదాత

సర్వరిపుకుముదానీక శ్ర సారసాప్త
దివ్య తేజోవిరాజిత శ్ర దేవదేవ

సమయ మిది ప్రోచుటకుఁ బ్రశశస్తస్వభావ.

15

వ. మఱియు నీపంచాశతోక్తియోజనవిస్తీర్ణం బగుభూమండలి న
హోరాత్రంబులయందు ఛందోమయాశ్వహేషలు నుభయపా
ర్శ్వంబుల స్మారరపింగళాదులధ్వనులును జెలంగ వాలఖిల్యాది
మునిసత్తములు ఋగ్యజుర్క్తసౌరమంత్రంబులఁ బఠింప జాయా
రత్నం బగుఛాయాదేవిం గూడి యేకచక్రాన్విత శతాంగారూఢం
డై సంచరించుచుం ద్రిలోకబాంధవుం డని పేర్కొన్ననిన్నుం బ్రస్తు
తింప నాదిభోగీంద్రునకుఁ దరంబు గాదు గావున.

16

తే. మౌక్తేదను భాస్కరా యిదేశ యొక్క మొక్కు

పెక్కు మ్రొక్కులుగా నెంచి శ్రప్రేమఁ గావు

మనఘ నేఁ బోయి జనకుని శ్రయానతిచ్చు

బాస చేసెదఁ దోడ్పడు శ్ర భద్ర మెసఁగ.

17

వ. అని పలుతెఱంగులం గొనియాడి యార్ద్రవస్త్రంబుతోఁ దండ్రీమో
లకుం బోయి దండంబు లిడి యచ్చటిజనంబులు వినంగ నిట్లనియె.

క. అయ్యా వచ్చితి నాచే
జయ్యనఁ జేయింపు బాస ర జనములు గన నే
నెయ్యదియైనం జేసెద
నియ్యవనిం గీ ర్తిపొందురమి హేతువుచేన్. 19

వ. అని పల్కెడుసత్యవతిం జూచి యచ్చటిజనంబు లచ్చెరువొందుచు
నిట్లనిరి. 10

తే. బాపురే యేమిధైర్య మీరబాలికవద
నారవిందంబునందు భరయాతిరేక
చిహ్నములు లేక పయఁబయఁ ర జెన్నుమీటి
యుంటకును నేమి హేతు వై ర యుండు నొక్కొ. 21

—●—◆— సత్యవతి ప్రమాణంబు నేయుట. —◆—●—

వ. అని మాటాడుకొను చుండుసమయంబునం జంద్రగుప్తనరేంద్రుండు
వ్యాశ్రగాహివలనఁ గ్రూరోరగంబును మద్యకారకునిచే మద్యంబు
ను గులాలునివలన నార్ద్రాక్షుటఁబను దెప్పించి కూతుం జూచి
యిట్లనియె. 22

క. చేసెద బాసను నాపై
దోసము గనుపట్టెనేనిఁ ర ద్రుంపుము తల నం
చీనునఁ బల్కితివి గదా
రా సరవింజేయు మిపుడు ర రహి నిజ మెఱుంగన్. 23

వ. అని యావ్యాశ్రగాహిం బిలిచి చిఱచిఱలాడుచు బుసగొట్టుచు
వినంబు గ్రక్కుచుండు నుగ్రభుజంగంబును సత్యవతిముందట విడిచి
పొమ్మనుడు వాఁ డట్లు చేయ నది యంత. 24

ఆ. పడగ నేలఁ గొట్టిరపఱచి జనంబులఁ
పైకి నుఱుక దానిఁబట్టి చుట్టఁ
జేసి తలను దాల్పు ర చెచ్చెర నని కూతుఁ
జూచి యనఁగ నపుడు ర చూలుపడఁతి. 25

తే. అమ్మహాగ్రాహి నంత రయమునఁ బట్టి
పుష్పహారంబుఁ గంధరంబున ధరించు
నట్లు కంఠమున ధరించి రయందఱకును
దండములు పెట్టి యిట్లనె ర తండులార.

26

తే. ఇకఁ బ్రమాణంబు చేసెద రనించుకేని
తప్పిదం బున్నఁ దగినయుత్తరు ప్రసంగుఁ
డంచు నాపామును శిరంబునందుఁ జుట్ట
చేసి యిడికొనె యంద టరచ్చెరువు పడఁగ.

28

వ. అప్పు డెల్ల వా రిట్లనుకొనిరి.

29

తే. ఏమి యివంత భయమించుకేని లేక
యుగభోగిని శిరమునననుంచుకొనియె
నుంచినప్పటి కది యెందు రనుటకు కుండ
నూరకున్నది మఱి మంత్రముండు నొక్కొ.

30

వ. అట్లేదేని మంత్రరాజం బిక్కన్య యెఱింగి యుండుట జేసి తన్నహి
మాతిశయంబున నూరకున్న దట్టిమంత్రంబు లనేకంబులు నేర్చియుం
డు లేకున్న నిప్పురుషప్రమాణంబు నేయ నొడిగట్ట దనుచుండ నా
చంద్రగుప్తుండు పుత్రిం జూచి.

31

క. శిరమున నురగము నిడికొన
నరు దని నేఁ దలఁప దాని రయం దీఘటముం
బారి నిల్చి మద్యమును గొని
పరిపూర్ణముగాను బోసిరపాటవ మెనఁగన్.

32

తే. కుండలో నుండుక ల్లొల్కరకుండ నిపుడు
వృద్ధవిప్రుండు సెప్పిన రవిధిని బొమ్ము
త్రోవ యచ్చటి కిదె చూడుత్రోడ వచ్చు
వాడ నని చెప్ప నాసత్యవతి రయమున.

33

వ. వృద్ధవిప్రుడు సెప్పినమాడ్కి శిరంబున సమ్మద్యపూరితార్ద్రఘటం
బును వలయితభుజుపై నిడికొని చూపఱ కిట్లనియె. 34

క. అందఱకుఁ బ్రేమ మొక్కెడ
నందఱు దీవింపుఁ డింక శ సరిగెద మీ రా
నందంబునఁ బొడగనుఁ డర
విందాప్తుఁడు చరమదిశకు శ వెడలక మున్నే. 35

వ. మఱియు నాపోవుస్థానం బిటకు పడ్యోజనపరిమితదూరం బున్న
దని వింటి నని దక్షిణాభిముఖి యై పథంబుం జూచి సూర్యచంద్ర
శేఖరులను శివయోగింగ్రుని మనంబునం దలంచుచు నరుగుచుండె
నయ్యనసరంబున. 36

తరలవృత్తము. పరిజనంబులు వెంట రాగ నృరపాలుఁడశ్వమునెక్కి చె
చ్చెరఁ గొమారిత పోవురీతి విశేషకోపవికారుఁ డై
పురజనావళి నూడఁ దాఁ గనఁ శ బోవుచుండఁ గరంబునం
దరవరిఁధరియించి యప్పుడు శ తల్లి కూతున కాత్మలోన్. 37

ఉ. తప్పును దాచితే ననుచిరతం బని యెంచితి నెంచకున్న నీ
యొప్పుమి గల్గునే యకట శ యోచన దోషక పోయె నింక నే
నెప్పుడు చూతుఁ గూతు నని శయేడ్చుచు నింతె ఋణంబు కడ్చునం
జొప్పుడఁ బుట్టినందులకుఁ శ జూడఁగ నంచును జింత నొందుచున్. 38

క. తొలి నేఁ జేసినపూజా
ఫల మింతియ పో యటంచుఁ శ బతితోఁ బోవం
దలకొని యుం బో నోపక
యిలుసేరెను వెనుక మఱలి శ యీశ్వర యనుచున్. 39

ఆ. అపుడు పురజనంబు శ లందుఁ గొందఱు గూడి
యేఁగి చూత మెల్లరీవిచిత్ర
మెట్టు లగు నటంచు శ నేఁగి రాచూలాలు
నంత సరవి వేంక శ తాద్రిపథము. 40

క. చనుచుం దనబడి వచ్చెడు

జనములఁ దాఁ జూడకుండఁ శ జనుత్తోవ యిదే

యను చొరులఁ జూచి యడుగక

వనజా పునిమీఁదిభక్తి శ వదలక వడిగన్.

41

చ. శిరమున భౌండ ము న్నదని శ చిత్తమునందుఁ దలంపకుండ నం

బరమునఁ బోవుపక్షిపతి శ భాతి పథంబునఁ బోవుచుండె సా

దరమున నల్లు నందిని మురదంబున నెక్కి నభంబునందు శాం

కరియును రా మహేశ్వరుఁడుగవఁగ నేగుచు నుండెఁ గన్యతోన్.

వ. అట్లగుటంజేసి గణాధ్యక్షుండును వీరభద్రుండును పాణ్డూరుం

డును భృంగీశచండికేశ్వరాదిభూతగణంబులును జూచి యి దేమి

వింత యని శంకరునివెన్నడిం జనుచుండ నప్పు డాశాధిపతులు

వీక్షించి యిట్లనుకొనిరి.

43

ఆ. ఎచటి కేగువాఁడో శ యిమ్మెయి నీశ్వరుం

డెచట నేమిదొసఁగు శ లేరికైనఁ

గల్గెనో మఱెట్టి శ కట్టిఁడి యేభక్తు

బాధవెట్టెనో విరహోధముగను.

44

వ. మఱియు గర్భవతి యగునిక్కన్యకారత్నంబును రక్షింపఁ బోవువాఁ

డోంనమోమృత్యుంజయాయ యని నమస్కరించిరి పులోమజాప్ర

ముఖామరాంగనలు నమోశూలపాణియే యని ప్రస్తుతించిరి మహా

యోగీంద్రులు గాంచి నమోత్రిపురాంతకాయ యని కీర్తించి రంత

నాచూలాలు సిద్ధవటపురంబును దాటి ఖరపాఖ్యపురమార్గంబునం

జనుచుండ నందలిజనంబు లారాజకన్యకను జూచి విస్మయపరీతచే

తస్కలై యిట్లనుకొనిరి.

45

ఉ. ఇంటికిఁ గానికన్నె యిల నిమ్మెయిఁ శ జూలును దాల్చి యుండగాఁ

గంటిమె యెవ్వరేని మును శ గంటి మటంచును బెప్ప వీనులన్

వింటిమె యేమి కాల మిది శ వేల్పులవేడబమో తలంపఁగాఁ

దుంటలతోడఁ గూడి యిటు శ దూఁకలి పొందఁగఁ జూలు తాల్చెనో.

సీ. మఱియు నిక్కన్యకా శ్రమణి చంద్రగుప్తభూ
 పాలునిపుత్రి కాశ్రబోలుఁ జూడ
 గర్భంబు దాల్చిన శ్రకతన దానినిజంబు
 గనుపట్ట బాస నిరక్కరణిఁ బూని
 తనరాజధర్మువు శ్రదప్పు నటంచు భూ
 జనములు చూడంగఁ శ్రగనికరంబు
 వదలి సేయించిన శ్రవాఁడు లేకున్నచోఁ
 దరవరి కరమునం శ్రదాల్చి హయము
 నెక్కి వెన్నడిఁ బో నేల శ్రయింతతీవ్ర
 ముగ నటంచును బలువిధశ్రమ్ములుగ మాట
 లాడుకొను చుండి రప్పురిశయందు గుంపు
 గూడి యప్పుడు చూలాలుశ్రకొంకు విడిచి.

47

తే. జనపదంబులు సకలసశస్యములవృద్ధి
 చే నెసంగెడుభూములు శ్రచెన్నుమీఱు
 వనములను దాటి వేగమ శ్రవచ్చె వీర
 భద్రపురక్షేధి నచ్చటి శ్రపౌరు లెల్ల.

48

సీ. కంటిరే యారాచరకన్నియఁ జూలుతోఁ
 బచ్చికుండను దలశ్రపైని బూని
 కడురయమ్మునఁ బోవుశ్రకత మేమి గల దొక్కొ
 తోడ్పాటు లేకుండఁ శ్రద్రోవఁ గడఁగి
 మఱి చూలు దాల్చిన శ్రమగువ లివ్విధమున
 నడతురె మార్గముఁ శ్రదొడరి భళిరె
 యేమి యీవంత మరతేదేని ద ప్పున్నఁ
 జేసిరో దండన శ్రయీసుచేతఁ
 జెఱఁగు మాయక చూ లెట్లు శ్రచెందె మఱియుఁ
 గుంతి తొల్లి ధరింపదె శ్రవంత మీఱ
 నవిధం బగుఁ గాఁబోలు శ్రనైనఁ దల్లి
 యొడఁద దయ లేక బాసకు శ్రనెట్లు పంపె.

49

వ. మఱియు నీచూలాలితల్లిదండ్రులకుఁ బురోహితామాత్యాదిజనంబు
లైన 'నిక్కార్యంబు దేవఋషులమహిమాతిశయంబువలనం గల్గి
యుండు నిద్దానికి" నహసావిదధీతనక్రియా" మనునార్యవచనంబుఁ
బాటించి ప్రమాణంబు నేయింపు' డని చెప్పక "యథారాజాతథా
ప్రజా"యనులోకోక్తివలె రాజు పోయినతెఱంగునం బోవుట జేసి
యిట్లయ్యె నని మాటలాడుకొను చుండి రప్పుడు. 50

క. ధరణీనాథునివెన్నడిఁ, బరిజనములు నడవ లేక ర బడలి పథమునం
దురుతరువులసీడల నిల్చిరి తురగము నట్లు చేవరచెడి పుడమిపయిన్.

క. తడఁబడుచు నిల్చె నడవక
కడుడప్పి యెసంగి తేడు ర కాసారములం
దడవుచు జలములు ద్రావుచు
బడలి తురంగంబుతోడఁ ర బథమున నొకచోన్. 52

తే. భూరుహచ్ఛాయ నాయూసరముడుగఁ జేరె
నంత నాసత్యవతి పథంబెంతదూర
మున్నదో యింక నని మది ర నెన్నకుండ
జనకునానతిచొప్పునం ర జనుచు నుండె. 53

వ. అట్లగుచు మార్గమధ్యంబున ఘోరమదేభశార్దులనరాహభల్లూ
కోగ్రభుజంగాది జంతుసంతానాన్విత భూరిపర్వతమహీరుహకంటకల
తానికుంజపూజపరిపూర్ణదుర్గమకాంతారంబును గడచి వృక్షరహిత
విశాలభూప్రదేశంబునం గలసెలయేళ్లు దాటి వచ్చుచు ముందట.

క. జలధులు మించుతటాకం
బులు గమలాకరము లొప్పుభూదేవి శుభో
జ్వలవసనము దాల్చిన దనఁ
బలువిధసస్యాభివృద్ధిరబరఁగెడు భూమిన్.

తే. ఎలమిఁ బాడగాంచి యించుకరనిలిచి తండ్రె
యానతిచ్చినచో టెయ్యరదని తలంచు

చుండ సస్యాన్వితానిలంబాడలఁ జల్లఁ
దనము గా విచె బడలిక శ్ర తలఁగ నపుడు.

56

—◆◆◆ అశరీరవాణి సత్యవతికి సురాభాండంబును డింపు మని చెప్పట.◆◆◆ —

ఉ. రాజకుమారి చూడు మట శ్ర రాజగృహంబులు రమ్యగోపుర
భ్రాజితనవ్యృత్న శిఖరంబులతో నెసలాడు చుండుఁ గాం
భోజపురం బదే యటకుఁ శ్ర బోయినఁ గాంతువు భూరిగాలవ
ఘోజము దానిమూలమునఁ శ్ర గ్రచ్చట డింపుము మద్యభాండమున్.

వ. అని నభంబుననుండి వినంబడుటం జేసి యాచూలాలు ముదం బంది
యించుక నిలిచి కనుదోయి నలుదెసలం గలయం జూడఁ బురోభా
గంబున శారీకాశుకపికమయూర్జప్రముఖానేకవిహంగసందోహకృత
మధురరుతివిసరసంకలితోద్యానవనంబులును దన్మధ్యంబునం గలు
పనిచయఘ్ని యగుభాస్కరతరంగిణియుం జెలువాటుచుండఁ ద
త్కూలంబున.

58

తే. సకలసౌభాగ్యకలితంబు శ్ర సర్వశత్రు
సమదవారణవారపంశ్చాననంబు
ఘనయశోధామ మఖిలసౌ శ్ర ఖ్యప్రదంబు
పొరిఁ గనుంగొనఁ గాంభోజ శ్ర పురివరంబు.

59

తే. అట్లు పొడగాంచి ముద మందు శ్ర చాపురమున
కుత్తరపు దిక్కునదిదరి శ్రనుండుదీర్ఘ
శాఖ మగుసాంద్రలోద్రవృక్షంబుకడకు
నరుగ నత్తటి మఱల సంబరమునుండి.

60

క. విన వచ్చె బాలికా యికఁ
జనకు ఘటం బిచట డింపుశ్రజనకుఁడు నీకా
జ్ఞ నొసంగినచో టిదిగో
గను గాలవపాదపంబుఁ శ్ర గను లారంగన్.

61

—●—●—●— { సత్యవతి నురాభాండంబును డించిప్రత్యక్షం } —●—●—●—
 బైనపరమేశ్వరుని స్తుతించుట.

చ. అన విని యాపాలంతి ప్రమరధానిపు నెంచుచు నర్కు వేడుచుం
 తనతల నుండుభాండమును ర దద్దుమమూలమునందు డించెఁ జ
 య్యన నపు డంబరస్థలి సురరాంగన లందఱు గుంపు గూడి తె
 చ్చెను వనజాక్షు లందఱు ర శ్రీయుతకీర్తి ధరాతలంబునన్. 62

వ. అని విస్మయపరీతచిత్తు లై పుష్పవర్షంబు గురియించి రయ్యవసరం
 బున సత్యంతానుమోదాత్ము లై శంఖకులు శంఖనాదంబులు
 సేయఁ ప్రమథగణంబులు గొల్వ వృషరాడ్తురంగంబున నుమాసహి
 తుం డై యయ్యంతర్వత్ని సమ్మృఖంబున నిలిచినం జూచి యానత్య
 వతి పరమానందదుగ్ధాంబుధిలోలలాడుచు నిట్లు వినుతిం చె. 63

చ. జయ రజతాచలేశ గిరిజాకలితార్ధశరీర యోగిసం
 చయకృతవాస దైత్యరిపురసంఘవిలాస మహేశ్వరా దుర
 త్యయనిగమప్రకాశ కుసుమాశ్రువినాశ యఘాపహా పుర
 త్రయహర వ్యోమకేశ మదరదానవనాశ భుజంగభూషణా. 64

తే. సకలలోకేశ సర్వేశ ర సవననాశ
 సకలభూతహితప్రద ర సదయహృదయ
 భక్తలోకైకరక్షణ ర పావకాక్ష
 దీనమందార శంకరా ర దేవదేవ. 65

సీ. ఎవఁడు మూఁడుగుణంబు ర లెసఁగ ముమ్మూర్తులు
 గాఁ బ్రకాశించెడు ర ఘనవిభుఁడు
 ఎవఁడు మాయైకగృహీతచిత్తులకు ర
 జ్ఞారగభ్రాంతిని ర నెప్పువాఁడు
 ఎవఁడు భూతలజల ర పవనాగ్నినభములం
 దలరి ప్రపంచాత్ముఁడైనవాఁడు
 ఎవఁడు జీవులయందు ర నెసఁగి యంతయుఁ దాను
 నిండి యక్షీణుఁ డై ర యుండువాఁడు

ఎవ్వఁ డీ రేడుజగముల ర కీశ్వరుఁ డయి
విమలతేజంబు వెలిఁగించురవేడ్క నట్టి
నీదుమితిలేని మహిమంబు ర నెఱి నుతింప
శక్యమే నాకు శంకరా ర శరణు శరణు.

66

చ. పరు సగుబాస నీవరకృతపణ నెఱవేర్చినదాన నోమహే
శ్వర యిఁక నుండ నోపఁ బెఱవారలు చూడఁగ నిజ్జగంబునం
దరయ భవత్పదాబ్జములరయందు రయంబునఁ జేర్చుకొమ్ము స
త్కరుణ నటంచు వేడునెడఁ ర గల్గెను గుట్టొగి జూలుమించుటన్.

తే. అపుడు నందిని డిగ్గి యుర మాధిపుండు
సత్యవతిఁ బ్రీతిఁ జూచి నీరసరణి ననియె
నమ్మరో చింత యేల నీరవడిగినట్లు
మత్పదంబులకడఁ జేరుకమఱియు నిపుడు.

68

తే. వినము నీగర్భమునఁ బుట్టురదనయుఁ డెలమి
వానిఁ గని మోద మొందుచు ర దానిమోద
జనకుఁ డిట వచ్చి నీబాస ర సత్య మంచు
మెచ్చినం గాని యెటకేని ర మీఱి చనుట.

69

తే. తగవు గా దట్లు పోయిన ర ధర్మము సెడు
మిత్రుఁ డస్తాది కేఁగక ర మింట వెలయు
చుండువిధమును నీతండ్రి ర చూడ వలయుఁ
ద్వార యిదేటికిఁ గొండాక ర తడవు నిలుపు.

70

వ. అదియునుం గాక యిపుడు నీగర్భంబునఁ బుట్టుఁ దావిర్భవించు నా
శిశువుం జూచి సంతసించి యావల నిట కింద్రభాగంబునఁ గ్రోశద్వ
యపరిమితదూరంబునందుభాస్కరనది ప్రవహించుచుండుఁగాన నట
కుం బోయిన.

71

తే. కందు వానదిమధ్యభాగంబునందుఁ
గడువెడ ల్పగుఱాయి యొక్కండు దాని

నట్టనడుమను జేరి మనమున నన్నుఁ
దలఁచుచుం జేత నాశిలఁ గదట్టితేని.

72

వ. అప్పు డాపాపాణంబు పటపట పగిలి యొకత్రోవగ నేర్పడు నా
మర్మమార్గంబున నుండి నాకడం జేరి సుఖం బుండు మచ్చోట
నయ్యది మొదలుగాఁ బాతాళర్పురం బనం బరఁగి యందు నిరంతర
మఘాపహారి యగుగంగ ప్రవహించుచు జనంబులకు రెండవవార
ణాశితెఱంగునఁ బ్రసిద్ధి గాంచు నదియునుం గాక.

73

మత్తకోకిలము. బాలికా నిరతంబు న స్తది ర భ క్తిమైఁ గుసుమాక్షతల్
ఫాలలోచన చంద్రశేఖరభవ్యరూప దయానిధి
నీలకంఠ యటంచు నర్చననెమ్మి జేసితి విష్ణుగృహ
కాలుఁ దోలఁగఁ దొల్లినేసె మృకండుమానిసుతుం డొగిన్.

74

వ. కావున నీసడమలభ క్తిలత మదీయచిత్తంబునం బెనంగిన దగుటం
జేసి నిన్ను రక్షింప సమకట్టి సిద్ధవటపురిం బాసి యిట కేతెంచితి
నిక నీ మద్యఘటంబునం దుద్భవించి మహాక్షేత్రంబు లగు కాశీ
కాశహస్తి కాంచీ గోకర్ణ శ్రీశై లారుణాచల వృషభాచల
వృద్ధాచల చిదంబరాదు లె ట్లట్టిక్షేత్రంబునం బ్రసిద్ధిగ మద్భక్త
జనబృందంబులకు నీప్సితార్థంబు లానందంబుగ నెసంగుచుండెద
నీకతన నియ్యెడకు సత్యవతీక్షేత్ర మనియు సురఘటక్షేత్ర మని
యుం జెప్పు నెప్పు నిక నంతర్హితుం డయ్యెద నని యామద్య
భాండంబున లింగాకారంబునఁ ప్రకాశించె నంత సత్యవతి యయ్యా
కారంబు వ్రేడగాంచి యనేకవిధంబులం బ్రస్తుతించుచు నుండు
సమయంబున.

75

తే. కడువడిగఁ ద్రోవ నడచుటకతన బడలి
నిండుచూలాలు నచ్చటనెల్వ లేక
సొమ్మసిలె నేల నప్పుడురచూలుకుట్టు
గదుర దేహం బెఱింగి తాఁగ గనులు దెఱచి.

76

తే. చూడ డగ్గట గట్టురా ర చూలి తనకు
బాసటగ నచ్చుటం జేసి ర పరమసుఖముఁ
గాంచె బాలార్క-తేజసంక కాశుఁ గ్రూర
జనవిరోధిని బుత్తుని ర సచ్చరిత్రు.

77

వ. అప్పు డాశిశువు కావు కా వని యేడ్చు చుండుటయుం దెలియక
సత్యవతి కొండాకతడవు దేహంబు మఱచి యుండె నాసమయంబున
నుమాదేవి యంతర్హితురాలయ్యె ననంతరంబున.

78

—●●◆ చంద్రగుప్తుండు సత్యవతికడఁజేరుట. ◆●●—

ఆ. ఒడలు దెలసి సరస ర నుండినశంకఁ
గానకుండుటకును ర మానసమునఁ
జింత నెందు చుండె ర నంతినచ్చటఁ దండ్ర
త్రోవ గానఁబడక ర తూలప్రాయి.

79

క. కడు డస్సి పథముఁ దడవుచు
బడలినవారుచముమీఁదఁ ర బథమునఁ దనవె
న్నడి రా నోపక యయ్యె
యెడ నిల్చినవారియందు ర నెనఁ గొందఱితోన్.

80

వ. కొండాకతడవునకుఁ గూతురు వచ్చినయెడకుం జని ప్రతీచీదిశం
జూడ నప్పు డర్కుండు చరమాద్రికే గకుండుటం జేసి పుత్తి చేసి
నక్షమాణంబు సత్యం బని తలంచి యశ్వంబు డిగి పుత్తికడకుం
బోయి.

81

—●●◆ సత్యవతిని చంద్రగుప్తుండు నిజపురంబునకుఁ బోవుదమని పిల్చుట. ◆●●—

తరళన్మత్తము నిలిచి యచ్చటఁ గావు కా వనిర నేలపైఁ బడి యేడ్చుచుం
బాలుచుబాలునితోడ నుండెడు ర పుత్తినిం బొడగాంచి నా
తెలివిలేమికి నేమి నేయుదుఁ ర దేర కిమ్మొయిఁ బెక్కుగీ
తులుగ దూఱితి బాధవెట్టితి ర నుష్టురాలని యక్కటా.

82

సుగంధిన్మత్తము. బాసఁ జేసఁ జెప్పినట్లురభంగ మొండు లేక ఛా
యాసమేతుఁ డైనయర్కుఁ డరస్తమింప లేదు ను

ల్లాసమూఁ జేరె నిష్కళంకచిత్త మైదుర
భ్యాసదోష ముండేనీరభాసఁ జేయఁ గల్గునే.

83

వ. అని మనంబునం దలపోసి కూతుం జూచి ప్రియవచనమ్ముల నిట్ల
నియె.

84

క. అమ్మా కోపము సేయకు
నెమ్మది నాతోడఁ బల్కునేరము లున్నం
బొమ్మని తిరస్కరింపకు
నిమ్మాడ్కిం జేసితి ననిరయెద నెంచకుమా.

85

తే. మున్ను నీతల్లి యీగుట్టుమూయకుండ
వెల్లడించుటఁజేసి యేవిధినినైన
జనులు దూషింతు రిల నంచుసత్య మరయ
భాసఁ జేయించి తిట్టు లారయాసపడకు.

86

క. నానుడివినట్లు భాసను
బూని యొనర్చితివి మేలుఁ గ బొందితివి ధరా
జానికులంబునకు యశః
శ్రీ నెగడం జేసితివి ధర్మిత్రి గుమారీ.

వ. కావున నీవు షరిశుద్ధురా లని యిపు డెఱింగితి నిఁకఁ బల్యంకిక నె
కండు దెప్పింతు నందు నీశిశువు నుంచెకొని నిజపురంబునకు నాబ
డిం జను దె మ్మనెడుజనకునిపదారవిందంబులకు నమస్కరించి సత్య
వతి యిట్లనియె.

88

మ. జనకా నాపయి నాస వెట్టకుము దుశ్శాస్త్రిత నై యుండుదా
నిని గొంపోయి గులంబునో నిడఁగ దుశ్శీతిప్రచారం డటం
చును లోకుల్ గనిదూఱకుందురె మఱిచోచ్చ బాసి నీవెంట రా
ననిపల్కంగనరేంద్రుడందులకుఁ జారతాక్రాంతుడై కూతుతోన్.

తే. అనియె నిమ్మాడ్కి నమ్మరో క యాత్మలోన
నెట్టిచింతలు వెట్టకు క నెట్టితప్పు

లున్నఁ ద్రన్వకు నాపయి శ నొంటి యిచట
నుండనేటికిఁ దగుమేడ శ లుండ బాల.

90

క. ఇది నిర్జనప్రదేశము, గద యిం దేమున్నదమ్మ శ కల్లుకడవ యు
న్నది వేఱ లేదు కావున, మదిఁ గోపము లేక రమ్ము శ మాసత్యవతి.

చ. అని పలుమాట ర మ్మనుచు శ నర్మిలిఁ బిల్చెడుతఁడఁ జూచి యి
ట్లనియె సురాఘటం బనుచునాత్మఁ దలంపకుఁ జూడు దానిలోఁ
గనఁబడు చుండునవ్యయసుశ్రిప్తదలింగము భ క్తోక్తపా
వనమహిమానుషంగ మొగి శ వాంఛితదాయకసిద్ధలింగమున్. 92

—●—●—●— { చంద్రగుప్తుండు కల్లుకుండయం దుదభవించిన } —●—●—
లింగముం జూచి నుతించుట.

క. అని చెప్పఁ జంద్రగుప్తుఁడు
విని యాభాండంబుకడకు శ విస్మయచి త్తం
బున నేఁగి చూడ నందుం
గనుపట్టెను లింగమొండు శ కన్నుల కెలమిన్.

93

తే. అప్పు డాదివ్యతేజోమ శ యాకృతి గల
లింగమును జూచి భయభ క్తిరసంగతాత్మఁ
డగుచు దండప్రణామంబుర లాచరించి
ప్రస్తుతించెను దా మద్యశభాండభవుని.

94

ఉ. శ్రీరజతాచలేశ శశిశేఖర శంకర నీలకంఠ కా
లారి త్రిశూలపాణి త్రిపురరాంతక భూతగణాధినాయకా
ఘోరభవాబ్ధితారక యశకుంతితవిక్రమ ఫాలనేత్ర గా
రీరమణా కృపాశయధుర రీణ మహేశ్వర భ క్తవత్సలా.

95

ఆ. చేయ రానితప్పురచేసి చూ లయ్యె నీ
దుష్టురా లటంచురదుహితవలనఁ
ద పె్పెఱుంగుటకునురదలఁచి యిమ్మొయిఁ బ్రమా
ణంబు నేయు మంటిరనాగభూష.

96

తే. దానిసత్యం బెఱింగితిరదానికతన

నిట్లు లింగాకృతిం దాల్చిరయీఘటమున
ఘనత నెలకొన్ననినుఁ గంటిఁగన్నులార
దక్షమఖభంగ శ్రితజనరపక్షలింగ.

97

ఆ. పుత్రిచిత్తవృత్తిరబూని యెఱుంగక

చేసినాఁడ దానఁజేసి యలిగి
నన్ను నీవు గావరకున్నచో నెవ్వారు
గరుణఁ జూతు రయ్యర కాలకంఠ.

98

క. గురుఁడు శివయోగిచంద్రుఁడు

పరమదయాకరుఁడు మును భరవస్థంత్రము నా
కురుకృప నుపదేశించెను
నిరతముఁ బరియింతుఁ దలఁతు ర నీసుగుణతతిన్.

99

వ. అని బహుప్రకారంబులం గొనియాడుచుండ నశరీరవాణి యిట్లని
యె.

100

సీ. కుతలేశ విను సత్య ర వతి సౌరమంత్రంబు

శివయోగివర్యునిచే ర గ్రహింపఁ
బడి తత్ప్రభావంబు ర వలన గర్భముఁ దాల్చె
నింతియ యపరాధ ర మేమి లేదు
మఱి బాల్యముననుండి ర మత్పూజ భక్తిగఁ
జేయుచు నుండుటం ర జేసి తోడ
వచ్చితి నాసిద్ధ ర వటపురిం బాసి యి
చ్చట నుందు నీమద్య ర ఘటమునందు
దానిపేరు వెలయ ర ధర భవదాజ్ఞను
బూని బాసఁజేసి ర భూరికీర్తి
పొందె దానికతనఁ ర బుణ్యాత్ముఁ డైతివి
బాధవెట్టి తంచుఁ ర బడకు చింత.

101

వ. మఱియు సకలపుణ్యక్షేత్రమహిమాతిశయంబు లిందుం బ్రభూతం

బగుటా జేసి సర్వ ఘోరరక్షో భూతపిశాచాదిమష్టగ్రహభంజనుండ నై
జన్మాతరాసుప్రజాపహారుండ నై సమస్తకామ్యార్థప్రదాయకుండ
నై యుండుదు నియ్యోడ నాకు రమ్యమందిరంబు నిర్మింపుము శిశుస
హితంబుగఁ బుత్రిం దోడ్కొని వోయి తద్బాలకునిఁ బ్రవర్ధితుం
జేసి సంతసంబున యువరాజుంజేసి సుఖంబుండు మిదియునుం గాక.

ఆ. సచ్చిత్ర మైన శ సత్యవతికి గర్భ
మందు నుదయ మయ్యె శ నట్లు గాన
సకలజనులుఁ బ్రీతి శ సాత్యనతేయుఁ డం
చనఁగ నామ మిడుము శ జనవరేణ్య. 103

వ. మఱియు నాబాలుండు. 104

శా. భూపాలవజ్రపూజితోజ్జ్వలపదాం శ భోజితయుగ్మండు వి
ద్యాపారంగతుఁ డుగ్రశత్రుసమర శ వ్యాపారశూరుండు ధ
ర్మోపేతుండు ప్రశస్తలక్షణసమ శ గ్రోదంచితాంగుండు ని
ష్కోపాత్ముండు యశోవిశాలుఁడు దయా శ కూపారుఁ డుర్వీశ్వరా.

తే. మఱి యుదారుండు సుగుణస శ మగ్రు డార్థ
జనశరణ్యుఁడు బంధుభూతషణుఁడు నిత్య
సత్యసంధుండు సౌభాగ్య శ సంయుతుండు
సుకృతకర్మకలాపుండు శ సుజనహితుఁడు. 106

క. తనతల్లిపైఱఁ బరకాం
తను జూచెడువాఁడు గురుబుర ధజనులఁ బూజల్
మనసారఁ జేయువాఁ డిల
జనములఁ బ్రేమించువాఁడు శ సద్వృత్తి మెగిన్. 107

క. అని చెప్పఁగ నానరపతి
విని యిట్లనియె న్మహేశరవేడ్కు ననుం జే
కొనుమయ్య సమయ మిదియే
గొననోపఁ బ్రపంచసుఖముఁగొనకొని యింకన్. 108

వ. అనిన విని పరమేశ్వరుండు చంద్రగుప్తున కిట్లనియె. 109

తే. మానవేశ్వర మత్సన్నిర ధానమునకు
వచ్చుకాలంబు గల దంతవతికు రాజ్య
పాలనము సేయు దాహిత్రుఁ శ్రబ్రమద మారఁ
బెద్దసేయుము పత్నితోఁ శ్రబ్రీతి నుండు. 110

వ. అంతఁ గొంతకాలంబునకు దాహిత్రుని యువరాజుం జేసి వాఁ
డొనరించురాజ్యతంత్రసామర్థ్యంబును గాంచి సంతసించుచు శివ
యోగీంద్రోపనిష్ఠమంత్రరాజంబును బఠించుచు నుండుము పర్య
వసానంబున మత్సన్నిధి కేతెంతు వనిన విని చంద్రగుప్తుండు పర
మానందాంబుధి మునింగి యాసిద్ధలింగంబునకుఁ బునఃపునఃప్రణా
మంబు లాచరించి పుత్రిం జూచి ప్రియంబున నిట్లనియె. 111

క. అమ్మా రా పోదము లే
వమ్మా బాలకునితోడ శనన విని తండ్రిం
బొమ్మనుడు సత్యవతితోఁ
గ్రమ్మతి నిట్లనియెఁ బ్రీతి శ్ర రాజేంద్రుఁ డొగిన్. 112

క. కోపంబు మాను నావరి
తాపంబును దొలగఁ జేయు శతనయా నీపైఁ
బాపం బొకండు లేదు కృ
పాపూర్ణమనమున రమ్ము శ్ర పావనచరితా. 113

వ. అని యనేకవిధంబులం బిలువ నాసత్యవతి రా నోప ననుటంజేసి
దాహిత్రుని నొకపల్యంకిక నిడికొని నిజపురంబునకుం బోయి
భార్యారత్నం బగుపుణ్యవతికిఁ బుత్రిగర్భంబున జనించినవాఁ డని
యాదాహిత్రు నొసంగి పుత్రివృత్తాంతం బంతయుంజెప్ప నప్పుణ్య
వతి విని యత్యంతశోకపరవశ యై భర్తతో నిట్లనియె. 114

తే. కూతు నెబ్బంగి నేఁ గనుఁ శ్ర గొందు నాథ
దానికడఁ జేర్చు నన్ను నేత్రంబు లారఁ

జూచి ప్రాణంబు విడిచి నేనుగతిఁ గందుఁ
గాలయాపనమును జేయఁ శ గాదు లెమ్ము.

115

తే. దానినిజ విట్టి దని యించు శ కేని యెఱుంగఁ
జాల నై తిని మొఱకు నై శ సరకుఁ గొనక
యేమి సేయుదు నాకర్మ శ మిట్టు లుండ
నక్కటా యని వగచుపురణ్యవతిఁ జూచి.

116

వ. చంద్రగుప్తుం డి ట్లనియె.

117

చ. గతజలసేతుబంధనము శ కై వడిఁ బోయినదాని కేల నీ
వతిపరితాప మొందెను సరహాయము జానికి శంభుఁ డుండె న
ద్గతిఁ గలిగింప భానుఁ డనుశకంపముమైఁ గనుచుండె నింక దు
ర్గతి కొకహేతు వుండునె యశక్త్యుషురాలుగ నుండ నిమ్మహిన్.

తే. ఇప్పు డట కేను గాంతరో శ మోగి కల్లు
కడవఁ బుట్టినసిద్ధలింశగమున కాల
యంబు గట్టించి నిత్యోత్స శ వాదు లెల్లఁ
బూని చేయింపవలె గ్రమంశబుగను గాన.

119

వ. ఏతచ్చిశురక్షణార్థ మొకపొలంతిని నియమించెద రమ్ము నాబడి నని
యట్లు చేసి వలసినవిత్తాబుం గొనిపుణ్యవతితో రథారూఢుం డై
పరిజనంబు లుభయపార్శ్వబుల నడవ నమ్మద్యఘటంబుకడకుం
జను చుండి రయ్యచసరంబున నాసత్యవతి యమ్మద్యఘటనికటం
బున నుండి యన్యజనముఖావలోకనంబు సేయ నోప నని తలంచి
తనవేడికోలున కాసిద్ధేశ్వరుం డానతిచ్చినయట్ల పూర్వభాగంబున
నేగి యం దున్నభాస్కరనదినడుమం గలవిశాలపాషాణంబును
జూచి తస్మద్యభాగంబునకుం జని యమ్మహేశునిఁ బలుధంబులం
బ్రార్థించుచు నాశిలను గరకమలంబునం దట్టెనప్పుడు.

120

—●—●—● సత్యవతి పాతాళఝగమాగ్ధంబునఁ గైలాసంబునకుం బోవుట. —●—●—●

ప. పెళపెళ యని వేయిరపిడుగు లొక్కుమ్మడిఁ
బడినట్లు పెలుచ శక్తబంబు గల్గి

పటపట నాశిల శ పగిలె నం దొకగుహ

గన్పట్టె నందుండిరకడువిచిత్ర
ముగ శూలిభృత్యులు శ మున్నడి వివిధవా
ద్యరవంబు లెలమిఁ జేరయంగ వెంట
మహితపంచాక్షరీ శ మంత్రరాజంబుఁ బ
రించుచు యోగింద్రు శ లేఁగుతేరఁ
గనకమయ మగుపల్యకి శ కను నుభూత
గణము వెన్నడిఁ గొనిరాఁగఁ శ గలుషహరుఁడు
మహితకరుణాన్వితఁడు మహా శ మహా దొకండు
త్రోడ నేతెంచి రాజేంద్రు శ దుహితఁ జూచి.

121

చ. సరసకు వచ్చి యిట్లనియె శ సత్యవతీ యిఁక రమ్ము దివ్యచుం
దర మగునందలంబున కుదంచదుదీర్ఘ గుణాఘ్య యమ్మహే
శ్వరునిలయంబుఁ జేరుటకు శ శంకరునానతిరీతి నంచు స
త్వరముగ నందలంబుపయి శ వారక చేర్చె ముదంబు నొందఁగన్.

తే. అట్లు గూర్చుండఁ జేసి మహాత్మ యభవ
హరమహాదేవ మృత్యుఁజయీ యటంచు
నందఱు బ్రస్తుతించుచునప్పథమున
నరిగి రప్పుడు తత్పథం శ బవనియందు.

123

వ. అన్యులకుం దెలియఁ గూడదంచుఁ బరమశివుఁ దొకమహాగండశిల
ను దద్దారంబున కడ్డంబుగ నిడి నిజపదద్వయం ద్రొక్కెనక్కార
ణంబున నాశిలయందుఁ దత్పదాకారంబు లేర్పడి యందుండి భాస్క
రనదీజలంబులు ప్రవహించుచుండుఁ గావున నయ్యెడకుఁ బాతాళ
ర్ముగం బని ప్రసిద్ధి యందుజలంబుల మునింగినవారి కఖిలపాపపుంజం
బులును సకలభూతగ్రహదుష్టరాక్షసశాకినీడాకినీవిశాచప్రపీడలు
నశించి శుభంబుగల్గు ననంతరంబ.

124

ఆ. అట్లు సత్యవతినినందలంబునఁ గొని
బోయి దుగ్ధరాశిఁబోలెఁ బూర్ణ

చంద్రమండలంబురచందాన వెలుఁగొందు
వెండికొండయందురవేడ్క డించి.

125

వ. అంద అమ్మహారాజపుత్రికారత్నంబును నమితభక్తిం దోడ్కొని
బహువిచిత్రరత్నమయమంటపప్రాసాదాంతరంబులు దాటి ప్రశ
స్తరత్నప్రభాకలితకాంచన కలశవిన్యస్తసకలకళాపరిపూర్ణ బ్రహ్మం
బుతెఱుగున వెలుంగురమ్యగోపురద్వారంబు లేడును గడచితదంత
రంబునం బ్రవేశించునపు డయ్యెడ.

126

సీ. ఏవంకఁ జూచిన ర నీశునిచరితంబు

లనుర క్తిమై జెప్పు ర కొనెడువారు
ఏతట్టు పొడగన్న ర నీశునిభక్తిని
బాయక భజనలు ర సేయువారు
ఏదిక్కుఁ గాంచిన ర నీశునిమానసం
బున నిల్పి మునిన్యత్తి ర దనరువారు
ఏప్రక్కఁ గనుఁగొన్న ర నీశ్వరధ్యానంబు
సేయుచు నతనిఁ బూజించువారు
ఎందుఁజూచినఁ బ్రీతిగ ర నీశురూప
ములు లిఖించెడువారును ర మొనసి యీశు
మంత్రపఠనంబుచే మేను ర మఱచి యుండు
వారు మఱి నృత్యములు సేయు ర వారలరయ.

127

వ. మఱియు నందందుఁ జంద్రకాంతోపలవేదికాసీన లగుపుణ్యాంగన
లను సత్యవతి చూచుచుం బోవ నయ్యోషిద్రత్నంబులు సత్యవతిం
జూచి.

128

తే. ఎవతె యిక్కన్యకామణి ర యెట్టిపుణ్య
కార్యములు సేసెనో యటురగాక యున్న
నిందు రాఁగలభాగ్యంబు ర పొందు నెక్కి
పాకరిపునకేనియుఁ దొంటి ర ఫలము లేక.

129

వ. అని యనేకభంగులం బొగడుచుండి రావల నమ్మహాభక్తారత్నంబు
ను గరుడకిన్నరగంధర్వాద్యనేకయక్షసందోహరక్షితం బగునవరత్న

మయకలశవిన్యస్తోత్తరద్వారంబునం బ్రవేశించి కోటిసూర్యప్రభాకలి
త రత్నరచితరమ్యమంట పాంతరంబునకుం దోడ్కొని పోయి దివ్య
తేజోవిరాజమాను లగుబృందార కాదిమహాయోగిసందోహసంసేవ్య
మానం బగురత్నసింహాసనంబున నుమాసమేతుం డగుచంద్ర
మాళీశ్వరుచరణారవిందంబులం జేర్చి రంత సత్యవతి శాశ్వతానంద
సుధాంబుధి నోలలాడుచు ననేకవిధంబులం గొనియాడుచు దండప్ర
ణామంబు లాచరింప నమ్మహాదేవుఁ డత్యంతానుకంపాంతరంగుం
డై సత్యవతిని డగ్గఱకుఁ జేరి యిట్లనియె. 130

క. ఓయమ్మ యుండు మిం దెడఁ

బాయక నీచేసినట్టిరబాసకుఁ ద్రైలో

క్యాయతకీర్తి యెసంగెను

బోయబలల కెల్లఁ గీర్తిరపాంపిరిపూయెన్. 131

వ. అని తనముదట నిడుకొని యచటిమహాజనబృందంబులకంటెం బ్ర
యంబునం జూచుచుండె ననిన విని శౌనకాదిమునీంద్రు లావలివృ
త్తాంతం బేమని యడుగ సూతుం డిట్లనియె. 132

—●●◆ ఆశ్వాసాంతము. —●●◆—

క. శ్రీకల్యాణగుణాకర, రాకాద్విజరాజశేఖర రాధవళాంగా
నాకధునీధర శంకర, శ్రీకామాక్షీసమేత శ్రీసిద్ధేశా. 133

తోడకవృత్తము. పరమదయాకర శ పావనగాత్రా

పరమమునీంద్రశు శ భస్తుతిపాత్రా

పరమసుఖప్రద శ భవ్యచరిత్రా

పరమయశోనిధి శ పావకనేత్రా. 134

—●●◆ గద్యము. ◆●●—

ఇది శ్రీమదాలూరువంశపయోధిరాకామ్యగాంక రామ

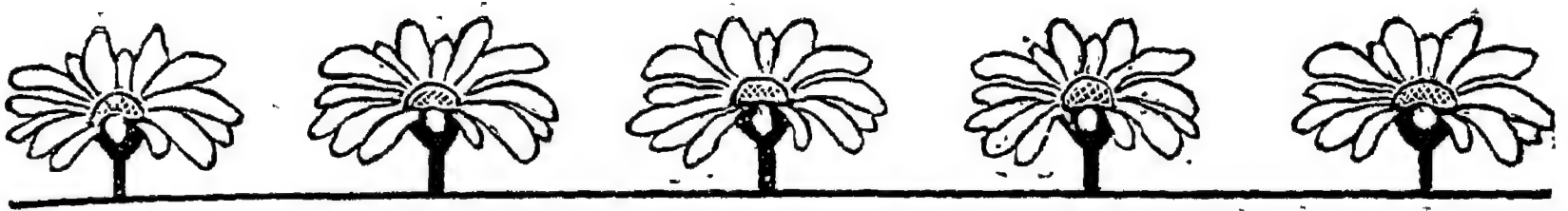
కృష్ణదైవజ్ఞపుత్ర సుజనవిధేయ వాసుదేవనామ

ధేయప్రణీతం బైనశ్రీసిద్ధేశ్వరీయం

బనుమహాప్రబంధంబునందు

తృతీయాశ్వాసము.

సంపూర్ణము.

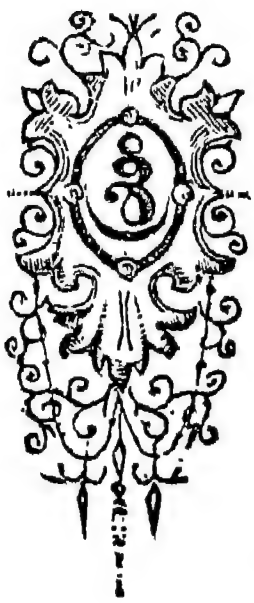

శ్రీ రస్తు.

శ్రీగణేశాయనమః.

శ్రీసిద్ధేశ్వరీయము.

చతుర్థాశ్వాసము.

కైలాసనివేశా

కాకోదరరాడ్విభూష కల్మషశోషా

నాకేశార్చితపద సు

శ్రీకలితా క్రతువినాశ రశ్రీసిద్ధేశా.

1

వ. అవ్వలివృత్తాంతంబు వినుం డని మునులకు సూతపౌరాణికుం డి
ట్లనియె.

2

తే. పుణ్యవతితోడఁ జంద్రగురప్తుండు రథము
నెక్కి మార్గంబు గడచి మరహేశు నాత్మఁ
దలఁచుచును మద్యఘట ముందురతావుఁ జేరి
పుత్రి యుండినయెడఁ జూడఁరబుత్తియచట.

3

వ. కాన కుండుటంజేసి పుణ్యవతియు దానుఁ జింతాక్రాంతస్వాంతులై
యిట్లనికొనిరి.

4

క. మనకుఁ గనులారఁ బుత్రిని
గనుఁగొనుటకుఁ బ్రాప్తి లేదురగాఁబోలు నహహా

మనగర్భంబుల నిష్కైయి

జనియింపఁగ నేల పాప శ్ర జనులై యుండన్.

5

వ. అని మఱియు నందంగు నన్వేషించి పుత్రిజాడ యెందుం గానక. 6

మ. తనయా! యెందుల కేగితే తెలుపు మోతల్లీ మముం గూర్చిమైఁ
గొనిపో మ్మందుల కేము వచ్చెదము మాశక్రాపరాధంబు తె
ల్లను జిత్తంబున నుంచుకోఁ దగునె యేల కిన్కమాయమ్మో
యని చింతించెడుదంపతుల్ విన నుమా శ్ర ప్రాణేశ్వరుం డర్పిలిన్.

వ. అమ్మద్యపూరితార్ద్రాండుంబున నుండి యశరీరవాక్కున ననియె.

మ. వినుఁ డోదంపతులార సత్యవతి నేరసీక్షింప మర్త్యాళి నం
చును గ్రోశద్వయదూర మింద్రదిశగాఁ శ్ర జూపట్టుప్రోతస్వినిం
దనరుం జారువిశాల మైనశిల యశద్దానిం దగం గొట్టివ్రా
యెను దద్దారమునుండి నిశ్చలత ముత్తకీశుం గనుంగొంటకున్. 9

వ. కావున నిపు డయ్యెడకుఁ బాతాళపురం బనంబడు మీరందేగి
యం దతిశుద్ధోదకంబున స్నానంబుచేసి రండు సత్యవతిని వెదుకఁ బని
లేదనిన విని వారట్లు చని చూడ నచ్చట. 10

తే. మునులు దమశిష్యులకు వేదములను జెప్పు

చున్న వారన నయ్యేటననుండి జలము

ప్రణవనాదంబునను మీతి శ్ర పాఠుచుండఁ

గర్ణముల కింపు మీఱంగఁ శ్ర గాంచి దాని.

11

వ. అంతరంబునకుం బోయి చూడ నందొకగండశిలయందు రుద్రపా
దంబు లేర్పడి తత్పదోపరిభాగంబున నుండి శుద్ధజలంబులు ప్రవ
హించుటంజేసి భార్యయుం దానుఁ దజ్జలంబులయందు హరహర
మహాదేవ యని స్మరించుచు స్నానంబుచేసి కూతు వ్రోయినతెరు
వెం దున్న దని కొండొకతడవు పరికించి యీర్షురంబు పుత్రికార
ణంబున నేర్పడెను గదా యని సంతసించి యచ్చోటు వాసి
వచ్చుచు.

12

తే. పు త్రి కా దిది మనపూర్వ శ పుణ్యరాశి
గాక వే తేది గా దల శ కమలసూతి
దలఁచి పుట్టించెనో యిట్లు శ తనయగాను
మనకు నని చెప్పుకొను చిర్వుశరును ముదమున. 13

వ. ఆపాతాశర్మరకూలంబున కేఁగి యచట. 14

—●—●—●— { పుణ్యవతీచంద్రగుప్తులు సుగ్రీవప్రతిష్ఠితం బగు రాములదేవా }
యలంబున కరిగి రాములను బూజించుట. —●—●—●—

సీ. తొల్లి శ్రీరామచంద్రుండు వాలిని ద్రుంపఁ
బూని సుగ్రీవుని శ బోరుమంచుఁ
బాసటచెప్ప నశప్పగిది సుగ్రీవుఁడు
పోరంగ నవ్వాలి శ పొగరు మించి
పట్టి నేలం బడఁగొట్ట నామోఁదుల
కోపక పఱతెంచిరయొందిలిపడు
చుండు టెఱింగి రాముండు సుగ్రీవుని
కడ కేఁగి యిట్లనెఁదొడరి మీరు
పోరుచుండఁగ మీరూపు శ లారయంగ
నొక్కవిధముగ నుండ నేరమాని బాణ
మేయ కుండితి నీహేతు శ వెఱుఁగు మంచుఁ
జెప్ప సుగ్రీవుఁ డప్పుడు శ చింతఁ బాసి. 15

వ. రామచంద్రుని పదారవిందంబులకు దండప్రణామంబు లాచరించి యి
ట్లనియె. 16

ఆ. రామచంద్ర నీవుశరాజవే నిజముగ
రాక్షసాళిఁ ద్రుంప శ రాజునింటఁ
బుట్టినాఁడ వయినఁ శ బురుషోత్తముఁడు గావె
గాననే కదా బిరతాన యిట్లు. 17

వ. దయాపరిపూర్ణహృదయంబున నాశ్రితజనరక్షాపరతంత్రుం డని
యెఱిఁగింప నాపఱతెంచి వచ్చినయెడకుం జని నన్న భయంపడకు

మంచు నిజహృదయం బెఱింగించితి విక్కారణంబున నీవు లక్ష్మీ
 నారాయణుఁడంచు నిశ్చయించితి నని యనేకభంగుల నారామ
 చంద్రునిం గొనియాడి యచటఁ ద్రిజగద్విదితంబుగ నొకయూల
 యంబు నిర్మించి యం దాస్వామిని సుఖాసీనుం జేసి “దయాపూర్ణాభి
 రాముం డ”నునామంబునం ద్రిమాసంబులవఱకుం బలువిధంబులం
 బూజించె నట్టిదేవాలయంబును జూచి పుణ్యవతీచంద్రగుప్తు లట
 కేతెంచి యారామునిఁ బూజించి యం దొకరమ్యవననిర్మాణంబు
 చేయించి మద్యభాంజేశ్వరునికడకుం జని కడుభక్తి మెఱయం గాం
 భోజపురపాలాగ్రేసరునన్నిధి నుండునొకవార్తాంతికోత్తముని రా
 వించి యాలయనిర్మాణంబునకు ముహూర్తం బడుగ నా దైవ
 జ్ఞుండు.

18

తే. అనియెఁ బరికించి యీవిభవవాబ్దమాఖ
 పూర్వదశమిని జలజాప్తు శ్రీ పూజ్యదినము
 మట్టమధ్యాహ్నంబు లగ్నంబు శ్రీ మహితశుభము
 కలుగఁ జేయు నటంచు భూతకాంతుతోడ.

19

—●●◆చంద్రగుప్తుండు సిద్ధలింగేశ్వరున కాలయంబు గట్టించుట.◆●●—

వ. అనిన నాధరణీసురేంద్రునకుఁ బ్రియంబున నానరేంద్రుండు కనకా
 భరణాంబరంబు లొసంగి పంచి యాలయనిర్మాణకారుల రావించి
 యమ్ముహూర్తంబున

20

సీ. బహుచిత్రవిరచితశ్రీప్రకారపరివృతాం
 బరచుంబితోరు గోతపురము లొప్ప
 మణిమయకల్యాణ శ్రీ మంటపంబులు యజ్ఞ
 శాలలు శృంగారశాలశ్రీ లెసఁగఁ
 జంద్రకాంతోపల శ్రీ శయ్యాగృహంబులు
 దృఢరత్నరచితవే శ్రీ దికలు వఱల
 రమ్యసభామందిరంబులు ప్రమథని
 శాంతంబులు శతాంగశ్రీ శాల లలరఁ

ద్రిజగదంధకార శ దినకరబింబమో
యనగ గర్భగృహము శ నందు నన్య
రత్నకలశ మొప్ప శ రచియింపఁగాఁజేసి
కనక మొసఁగి శిల్పశకారులకును.

21

న. సమ స్తప్రశస్తోత్సవంబులు సేయించి తత్పూజానియమం బనవరతం
బు భూసురాగ్రేసరులవలన నిర్వర్తించునట్లు చేసి పుణ్యవతియుం
దాను సత్యంతభక్తి నాస్వామినిఁ గీర్తించి యనంతరంబ.

22

చ. అరదము నెక్కి సత్యవతి శ యందలిసత్యపువృత్తి కొప్ప న
బ్బురపడుచుం బురంబునకుఁ శ బోయిరి తత్పురవాసు లెల్ల రి
ద్ధరణిపుఁ డాత్మపుత్రికను శ దండన చేయుటఁ గాదె పొందె ను
స్థిరయశముం ద్రిలోకములఁ శ దెల్లముగా మఱి పార్వతీశునిన్.

23

క. కనులారఁ జూడకుండిన
వినె నాతనిపల్కు లెల్ల శ వీనులకుఁ బ్రియం
బున నీతనిపుణ్యం బే
మని చెప్పుదు మింకఁ బత్ని శ యట్టిద చూడన్.

24

వ. అని బహుభంగులం బొగడి రంత.

25

ధ్రువకోకిలవృత్తము. పురము సేరినయంతనాత్మజశ్రుత్తునింగడుఁబ్రీతిమోఁ
గరము లారఁగ నెత్తి ముద్దిడి శ కాలకంఠకృపఁ భువిఁ
బరఁగఁ బుట్టినవాఁడవ్రో మముఁ శ బాయ కోర్పుగఁ బ్రోతువో
ధర యశంబును దెత్తువ్రో యని శ ధర్మపత్నియుఁ దా నొగిన్.

వ. ఆబృలుని ముద్దాడిరి నాటఁగోలెఁ బుణ్యవతి యాచాహిత్రనకుం
బ్రతిదినంబును.

27

తే. ముదమునను జలకం బార్చి శ మోమునందు
భూతిఁ దగఁ బూసి కస్తూరి శ బొట్టు వెట్టి
లలితభూషలఁ దనువు నశలంకరించి
పాలు వ్రోయుచుఁ బెంచె నుశ్యేల నుంచి,

28

వ. ఇవ్విధంబునం బెంచుటంజేసి పూర్వపక్షచంద్రుం బోలె బ్రవర్ణ
మానుం డై. 29

క. అడుగు లిడ నేర్చె దడఁబడఁ
బుడమిం బగువెత్త నేర్చె ర బొల్పుగ నంత
నొడువంగ నేర్చె నగుచుం
గుడువంగా నేర్చె బువ్వఁ ర గూర్చుండి రహిన్. 30

తే. తోడిబాలురతోఁ గూడిరయాడ నేర్చె
దొడరి దినువస్తువుల నెల్లరనడుగ నేర్చె
దానుగా భూషణాదులఁ ర దాల్చ నేర్చె
దప్పు లొప్పులు పరికించి ర చెప్ప నేర్చె. 31

వ. ఇట్లుతకంతకుం బ్రవృద్ధి నొందుచుఁ బంచాబ్దంబులు నిండుసమయం
బునఁ జంద్రగుప్తుండు నిజపురోహితోత్తముం డగుశాంతికుని ము
న్నిడుకొని యొకముహూర్తంబున సాత్యవతేయుం డనినామకర
ణంబు సేయించి విద్యారంభదినంబునం బురం బలంకరించి పత్నియుం
దాను మహానందాకాంతస్వాంతులై దౌహిత్రునితోడ మంగళ
స్నానంబు చేసి దివ్యమంటపంబునం గనకపీఠిఁ గూర్చుండి సంగీత
వాద్యవిశేషంబు లొప్పార బ్రాహ్మణాశీర్వచనంబు లానందంబు
నొనరింప బంధుమిత్రపురజనంబులు చూడ నాశాంతికునివలన నక్ష
రాభ్యాసంబు సేయించి యానాటనుండి యాతనియొద్ద విద్యాభి
వృద్ధికి విడుచుటంజేసి యాశాలకుండు. 32

క. గురుపాదయుగళసేవా
పరుఁ డై గురువర్యుఁ డిచ్చు ర పాఠంబులఁ దాఁ
గరమర్థిఁ జదివి తత్పద
పరమార్థం బడుగు బోధ ర పడునట్టు లొగిన్. 33

క. ఈరీతి సర్వవిద్యా
పారంగతుఁ డయ్యె సీతి ర పథ మెఱిగె ధరా

భారము వహించుపాయం

భారయ నిండా రె పోడ ర శాబ్దము తొటన్.

34

వ. అంత నెక్కదినంబున మాతామహునిం జూచి సాత్యవతేయుండు
దనజననియుదంతంబు సెప్పు మని యడుగుటంజేసి యతం డంతయుం
జెప్పె నప్పుడు సాత్యవతేయుండు విస్మయపరీతచేతస్కుం డై మా
తామహునానతిం గొని.

35

భాస్కరనదిగట్టిన నుండుకాంభోజమహారాజు దనపత్ని
తోడ వచ్చి సాత్యవతేయునిఁ దనగృహంబునకుఁ
గొంపోయి రాజ్య మొసంగుట.

సీ. పరిజనంబులు గొనిరతురగంబు నెక్కి త

త్సరఘటక్షేత్రముఁజూడ నరుగ

నచ్చటిజనులు సత్యవతిపుత్త్రిం డని

కడుఁబ్రియంబున వచ్చిరకనుచు నుండి

రపుడు కాంభోజమహారాజునకు నిది

దెలియ నాతఁడు దనరదేవితోడ

వచ్చి చూచెను వాని ర మెచ్చెను రూపలా

వణ్యంబునకు నంతరవారి సత్య

వతిసుతుం డెంతయును గారవమునఁ జూచి

మాటలాడఁగ వార లారమాటలకును

సంతసం బంది బాపురేజనుల కెల్లఁ

బుత్త్రి లున్నారు వీనితోఁ ర బోలఁ గలరె.

36

క. అని యాసాత్యవతేయుని

వినయపు వృత్తికిని మెచ్చి ర వీని మనము దో

డ్కొనిపోయి రాజ్య మొసంగుద

మనపత్యుల మగుటఁజేసి ర యాతనివలనన్.

37

వ. రక్షింపఁబడుచు మనవార్ధకంబున నిమ్మహాక్షేత్రంబునం దుండి కా
లంబు గడపుద మని తలంచి సాత్యవతేయుని రమ్మని ప్రియంబునం

బిలున నతం “డిమ్మహాదేవునిఁ బూజించి పాతాళర్షురంబున కేగి
యందలిజలంబుల మునింగి యావల నత్తు”ననిన నట్లు సేయు మని
యాదంపతులు నిజగృహంబున కరిగి రనంతరంబు. 38

సీ. సాత్యవతేయుండు శ్రీ సద్విప్రులను గొని
సరవిగఁ బాతాళ శ్రర్షురముఁ జేరి
తల్లి పోయినరీతిఁ శ్రీ దగఁ జూచి విస్మయం
బంది సద్భక్తిఁ దానాజలముల
బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠులు శ్రీ పావనమంత్రముల్
సెప్పఁగ స్నానంబుశ్చేసి గురద
పాదంబులకు మ్రొక్కి శ్రీ బ్రాహ్మణోత్తములకు
నెలమిని దానాదు శ్రీ లెల్ల జేసి
జననిపాదాబ్జములఁ జిత్తరమునఁ దలంచి
శంకరుం గొనియాడు చాశ్రర్షురము వెడలి
వచ్చి సుగ్రీవరచితదేవవాలయమును
జొచ్చి రాముల సేవించి శ్రీ సొంపు మీఱ. 39

వ. కమనీయంబు లగువనంబులం జూచుచు సిద్ధేశ్వరసన్నిధానంబునకుం
జని సహస్రబ్రాహ్మణశిఖామణిపురస్సరంబుగ మహాన్యాసాది
మంత్రరాజంబులచే క్షీరాదిబహువిధగంధోదకాభిషేకంబు సే
యించి బిల్వాక్షతసురభికుసుమరత్న భూషణాంబరాదుల నలంకృతుం
జేయించి ఘృతపక్వభక్ష్యభోజ్యంబులు సమర్పణంబు గావించి తల్లిం
గంబున కెదురఁ జాగిలంబడి యిట్లని ప్రార్థించె. 40

చ. పురహర శంకరా రజత శ్రీ భూధరమందిర బాలచంద్ర శ్రే
ఖర దురితాంధకారరవి శ్రీ గాఢభయార్తజనోపకార భా
సురధవళిస్వరూప రిపుశూదన హైమవతీమనోహరా
పరమదయాకరా సుజననవంద్యపదాంబుజయుగ్మ శంకరా. 41

తే. దేవదేవ మహాదేవ శ్రీ దీనపాప
సచ్చిదానందరూప విశ్వప్రకాశ

సకలమునిజనమానస శ సన్ని వేశ
ప్రకృతినర్పమయూర పురరాణపురుష.

42

చ. హర పరమేశ మజ్జననిరయందు దయారస ముంచినట్లు నన్
గర మనుర క్తిమై గని యరకల్మషవృత్తి బాసంగ నిమ్మ స
చ్చరితులపాద సేవనము శ సంతసముం దగఁ గూర్చు నీపదాం
బురుహములందు నాయెడఁదఁ శ బొందఁగఁ జేయు శుభప్రదాయకా.

వ. అని బహుభంగులం గొనియాడి యనంతరంబు భూసురోత్తములకుఁ
బారితోషికంబు లొసంగి పరిజనంబులతో నిజపురంబునకుం బోవున
వసరంబునఁ గాంభోజపురాధీశ్వరుం డగుభద్రసేనుండు సాత్యవతే
యునిపోబడి నెఱింగి ప్రియం బొరఁ దా నేఁగి యక్కా-నీనుం దన
మందిరంబున నుచితస్థానంబునఁ గూర్చుండఁ జేసి పత్నియుం దాను
నిట్లనియె.

44

తే. అయ్య మే మనపత్యుల శ మగుటఁ జేసి
యింక నీరాజ్యపాలనంబే లటంచు
నెంచి సద్రాజపుత్రున శ కిచ్చి వాని
వలనఁ బోషింపఁబడుచు నీశశ్వరునిసేవ.

45

ఉ. చేయుచుఁ గాలముం గడపఁ శ చి త్తములందుఁ దలంచినార మ
ట్లీయవనిం గనంగ నెకఁడేని సుశాంతగుణోన్నతుండు గా
శ్రీయుతలక్ష్మణుండుగ ధర్మిత్రిని బాలన సేయువాఁడు గాఁ
బాయనిప్రేమతోడ మముఁ శ బ్రాపునఁ జేరిచి ప్రోచువాఁడుగాన్.

క. ఇంతకు లభింపమికి మే
మెంతయుఁ జింతించుచుంటి శ మిపు డాగౌరీ
కాంతునికృప ని న్గంటిమి
సంతోషం బయ్యె మమ్ము శ సదయతఁ గనుమా.

47

వ. మఱియు నృద్ధులము మే మాసిద్ధేశ్వరస్వామిచరణారవిందంబులం
దలంచుచుందు మీ కేమి వలసినది లే దంచుఁ దమయభీష్ట బెఱి

గించుటంజేసి సాత్యవతేయుం డూరక యాపల్కు లాలించి తల
యూచి కొండాకతడవున కావృద్ధదంపతులం జూచి యిట్లనియె.

మ. వినుఁ డోవృద్ధులు మీయభీష్టము జగద్విఖ్యాతిగాఁ గూర్తు నై
నను మాతామహు లుండ వా రిడినయాశనం బాసి వేటొండు చే
సినచో ధర్మువె వారికిం దెలిపి మీరచేఁ గొండు రాజ్య బటం
చని యావృద్ధుల కొప్పుఁ జెప్పి మది దుర్గరాధీశుని స్వేదంచున్. 49

తే. పరిజనంబులఁ దోడ్కొని శతరుగ మెక్కి
పురమునకు సంతసంబునఁ శబోయి యధిక
భక్తి మాతామహులపద శ పద్మములకు
మ్రొక్కు లిడి మాతృవృత్తాంత శ మునకుఁ దాను. 50

వ. పరమాశ్చర్యంబు నెంది మీరు మహామహు లని కీర్తించి కాంభో
జపురీశుండు సెప్పినవృత్తాంతం బెరింగించె సంతఁ జంద్రగుప్తుఁ
డయ్యుదంతంబు విని విస్మయచిత్తుఁ డై సాత్యవతేయుం జూచి యి
ట్లనియె. 51

తే. అయ్య యెవరేని పిలిచి ప్రేయంబుగాను
బుష్పతాంబూలవస్త్రసుశభూషణములఁ
రాజ్యమును బుత్రినిని నిజశరాజతురగ
రథముల నొసంగఁ గొనుట భద్రదంబు మఱియు. 52

వ. కాలోచితసిద్ధాన్నంబును బరిపక్వఫలంబులును సస్యాన్వితసుక్షేత్రం
బును ధనధాన్యంబులును బూర్ణగర్భధేనువును ఛత్రచామరోష్ణీషం
బులును సుగంధవస్తువులును గొనుట పరమయోగ్యంబు గావున
నిపు డాకాంభోజపురీశునకు “మీయభీష్టబుచ్చొప్పునం బ్రవర్తింతు”
నని యొకకమ్మ వ్రాసి చారునిచే నొసంగి పంపుము తదనంతరంబ.

ఆ. మనము మాఖమాసరమునఁ బోయి బ్రహ్మాత్మ
వంబు సిద్ధలింగశభవున కెలమిఁ
జేయ వలయు వారుశసెప్పిన ట్లప్పుడు
చేసికొంద మయ్యశివునికృపను. 54

శ్రీకృష్ణ దేవాయానం బాషానిలయము

సుల్తాన్‌బాద్, హైదరాబాద్. 1.

చతుర్థాశ్వాసము. 26431
25.5.02 101

ద్రుతవిలంబితవృత్తము. అనుచుఁ జెప్పెఁ బ్రీయంబున నంతఁ దా
విని లలిం దనరవృత్తిని నుండె న
జనవరేణ్యుఁడనరజాయను జూచి యి
ట్లనియె వింటె సురతాత్మజుఁ డిమ్మెయిన్.

55

తే. చేసికొని వచ్చినాఁ డనర జెలఁగి యామె
విని మనోనాథ రాజ్యంబురవే తొకండు
వచ్చు టది భాగ్యమే కదరవసుధ వానిఁ
జేయఁడే రాజులకు మేటిరశివుఁడు కృపను.

56

వ. అని దౌహిత్రునియదృష్టంబునకుం బరమామోదంబు నొందు చుం
డి రివ్విధం బుండఁ గొన్నాళ్లకు మాఖమాసంబు వచ్చుటంజేసి చం
ద్రగుప్తుండు నిజపరివారంబును గొని భార్యను దౌహిత్రునిం గూడి
రథం బెక్కి సురాఘటక్షేత్రంబునకుం జని క్రమంబుగ సిద్ధేశ్వరును
త్సవాదులు చేయించి మగుడ వచ్చుననుయంబునం గాంభోజపురీశుం
డు గాంచి.

57

— — — { కాంభోజపురాధిపతి యగుభద్రసేనుఁడు సాత్యవతేయున
కుఁ దనరాజ్యం బొసంగుట. } — — —

తే. చంద్రగుప్తునికడ కేగిరసత్ప్రియంబు
దనర నరనాథ నాగృహంబునకు మీరు
వచ్చి మదభీష్టమును దీర్పరవలె నటంచుఁ
జెప్ప నాచంద్రగుప్తుండురచెలఁగి యపుడు.

58

వ. అందఱుం దోడ్కొని యాభద్రసేనునిమందిరంబున కేగ నతం
డవ్వారి సకారవంబునఁ గూర్చుండఁజేసి సాత్యవతేయునకు మదీ
యరాజ్యం బొసంగ నిశ్చయించితి నందుల కతఁ డంగీకరించితి నని
యొకలేఖ మీయానతిఁ బడసి లిఖించి పంచె మేము వృద్ధు లగు
టంజేసి కాలం బూరక గడపు టుచి తంబుగాదు యముండు కరుణ
లేడు గావునఁ బరమేశ్వరు నారాధించుచుం బరలోకంబు గన వల
యు మీయిష్టం బిఁక ననినఁ జంద్రగుప్తుం డిట్లనియె.

59

- చ. జనవర ప్రీతిఁ బ్రోచు మిము శ సాత్యవతేయుఁడు మీయభీష్టముం
గొని మతి మాకు సమ్మతముఁ శగుర్చును గావున నల్లె చేయుఁ డం
చనఁగఁ బురోహితో త్తముని శ నప్పుడు ర మ్మని లగ్న మొందు గ
న్గొనుఁ డనఁ జూచి యిట్లనియెఁ శ గూర్కిగ నాతఁడు రాజవర్యుతోన్.
- వ. మూడవదినంబునరుణోదయకాలంబు పట్టాభిషేకాది కార్యంబులకుఁ
గడుశుభం బనియె నంత నాభద్రసేనుఁ డాసుదినంబునఁ బుణ్యవతీ
చంద్రగుప్తులకు సాత్యవతేయునకు మంగళస్నానంబు సేయించి
నూతనవస్త్రభూషణాదుల నంకృతులం జేసి దా మట్లు సుస్నాతు
లైనవవస్త్రధారు లగుచుం బురోహితో త్తమ పురస్కరంబుగ సాత్య
వతేయుని నిజపుత్తుఁబోలె సంకల్పించి సకలజనంబులు చూచి సంత
సింపఁ దమరాజ్యం బొసంగి మంగళవాద్యంబు లొప్పార వరవారణా
రోహునింజేసి పురంబునం బ్రసిద్ధంబుగ నుత్సవంబు సేయించెనంత
సాత్యవతేయుండు మాతామహిమాతామహులకు నభిమానజననీజ
నకు లగుభానుమతీభద్రసేనులకుఁ బ్రియంబుగఁ బ్రణామంబు లాచ
రించి వారిశుభాశీర్వచనంబులం గొనియె నంత భద్రసేనుండు పురో
హితాదిజనంబులకు నుచితసన్మానంబులు చేసి పంచి నాటఁగోలె
రాజ్యపాలనంబు వదలి సుఖం బుండె నంత సాత్యవతేయుండు మా
తామహిమాతామహులను సిద్ధవటపురంబునకు నంపి కాంభోజపురి
పాలనంబు సేయుచు భానుమతీభద్రసేనులం గాపాడుచుఁ గొన్నాళ్లుం
డి మంత్రియందు రాజ్యభారంబుపెట్టి భానుమతీభద్రసేనులం
దోడ్కొని స్వపురంబునకుం జని యాభానుమతీభద్రసేనుల మాతా
మహిమాతామహులను ముదంబునఁ దనరం జేయు చుండ నొ
క్కనాఁడు చంద్రగుప్తుండు దాహిత్రునిం గూర్చి భార్య యగు
పుణ్యవతితో నిట్లనియె.

61

—◆◆◆ చంద్రగుప్తుఁడు దాహిత్రుని యావరాజ్యాభిషిక్తునిఁ జేయుట. ◆◆◆—

- చ. సకలకలాప్రవీణుఁ డగు శ సాత్యవతేయుని యావరాజ్యనా
యకునిఁగఁ జేయ నెంచితిఁ బ్రియంబుగ నీ కిది సమ్మతంబె యూ

రక యిక నుండు లేల యనరరాణి ముదంబునఁ జెప్పె నిట్లు వే
తొకసుతుఁ డున్నవాఁడె మనశ్చుర్వికి నాధునిఁ జేయ వల్లభా. 62

ఉ. కావున దీని కే నొకటిగఱా దని సెప్పుట యుండునే యశ
శ్రీ) వెలయంగ నల్లె యభిరషిక్తునిఁ జేయు మనంగఁ జంద్రగు
ప్తావనినాథుఁ డంత విబురధాళి సభాభవనంబుఁ జేర్చి తా
భావ మెఱుంగఁ జేసె వినిరపల్కిరి వారలు తేని కిమ్మెయిన్. 63

తే. రాజ దాహిత్రునకు యశావరరాజ్య మిచ్చి
సుఖముగా నుండఁ దలఁచుట శ శుభము గాదె
యనుచు సుముహూర్త మొక్కండు శ గని నరేంద్రు
నకు నెఱింగించి రాసులగ్నమున నతఁడు. 64

వ. పురంబు నలరికరింపఁజేసి బంధుమిత్రజనంబులను సకలరాజన్యలను
సశౌరవంబున రావించి మంగళగీతవాద్యంబు లొప్పారఁ బుడమివే
ల్పు లాశీర్వాదింపఁ బురోహితవరేణ్యపురస్కరంబుగఁ దా నా
సాత్యవతేయునకు శిరంబునం గిరీటంబువెట్టి కరంబున ఖడ్గం బా
సంగి యువరాజుం జేసె నాటఁగోలె సాత్యవతేయుండు మాతా
మహిమాతామహులకును దనయభిమానజననీజనకు లగుభాను
మతీభద్రసేనులకును సకలసౌఖ్యంబుల నొసంగుచుం గడుముదం
బున రాజ్యభారంబు వహించి యుండ నొకనాఁడు సభాభవనం
బునఁ బేరోలగం బుండుసమయంబున. 65

—●—●—●— { సాత్యవతేయునికడకు నూర్యుండు విప్రవేషంబున } —●—●—●—
వచ్చి హితోపదేశము చేయుట.

క. తన తేజంబున వెల్గెడు
తనయునికడ కేగి రాజరథర్థంబుల నె
ల్లను జెప్పి వత్త మని వి
ప్రనిరూపము దాల్చి భాస్కరరుండు సంప్రీతిన్. 66

క. చనుదెంచి పుత్త్రవర్యునిఁ
గనుఁగొని దీవింప నతఁడు శ గద్దయ డిగి వి

ప్రనిపదపద్మములకు వం

దనముల నొగిజేసి భక్తిరదనరారంగన్.

67

వ. పసిండిపీటయందుఁ గూర్చుండఁ జేసి వినయంబు మెఱయ నమ్మాయా
విప్రనకు నిట్లనియె.

68

తే. భూసురోత్తమ లొల్లి నేర జేసినట్టి

పాపపుంజంబు భవదంఘ్రిర పద్మరజము

వలనఁ బాసెను బరమపాశ వనుడ నైతి

ననుచుఁ గొనియాడు చుండఁ బ్రీయంబు మీఱ.

69

చ. జలరుహమిత్రుఁ డిట్లనియె సాత్యవతేయ ననుం బ్రీయంబునం
బలుకుచు గౌరవించుటను ర బట్టి మువంబును జెందితి న్మహీ
తలమున సద్వివేకులకు ర ధర్మ మిదే కద యంచు నింక నా
తలఁ పెఱిగింతు నీ వైకడు ర దప్ప మఱెవ్వరు నుండ రా దిటన్.

వ. అని చెప్పుటంజేసి సాత్యవతేయుం డత్తతి సభాంతరాశంబున నుం
డుజనంబులం బ్రీయంబున ననిచి దేవతం బుండుసమయంబు నమ్మా
యాదివాకరుం డిట్లనియె.

71

సీ. విను సత్యవతియందు ర వేడ్కమై నే నిన్నుఁ

గనినాడ నేదివార కరుడ నీకు

జనకుండఁ బుత్రివారత్సల్యంబు నెగడంగ

సరవి హితోపదేశంబు నేయ

వచ్చినాడను విప్రవరుఁ డని తలఁపకు

నాపల్కు లన్ని మరనసున నుంపు

మని చెప్పఁ దొడఁగె నెరయ్యంబునఁ బ్రీయపుత్రి

జగతిరాజులకెల్ల ర సత్వగుణము

వలయు మఱి నీవు బాలుడు ర వసుధశత్రు

పులకుఁ గాలాంతకుడుఁబోలె ర జలఁగి ధాత్రి

పాలనము నేయ నోపపు ర భద్రయశముఁ

బొందుమార్గం బెఱుంగవు ర పోహణముగ.

72

వ. కావున నీ విష్ణు ప్రధానం బైనక్షమాచరణంబు సేయు మద్దానివలనం
బ్రహ్మ్యంబును సద్యశోధనంబును బంధుమిత్రప్రపూజ్యతయును సద
సద్వివేకంబును రాజ్యసుఖంబును శాత్రవజయంబును దురతిక్రమక్రి
యాసాధనంబును సకలరాజన్యవశీకరణంబును గలుగు నాశాంతం
బు లేనిచో సర్వకార్యంబులు సెడు నని వెండియు ని ట్లనియె. 73

ధ్రువకోకిలవృత్తము.

సరసః జేరి ప్రియంబుః బుట్టఁగ ర సంస్తవం బొనరించు దు
శ్చితితులం గడుదూరమం దిడు ర సద్బద్ధావళితో నిరం
తరముః గూడు సభాస్థలిన్ నృప ర ధర్మపాలన సేయు నీ
శ్వరషడాబ్జము లాత్మ నెంచుము ర వార కెప్పుడుఁ బు త్రికా. 74

చ. మనకు సమానుఁ డెవ్వ రిల ర మానవనాథులలో నటంచు నా
మును బడఁ బోకు సజ్జనస ర మూహము నెప్పుడు బ్రేమఁ జూడు మే
జనములఁ గాని దూఱకుము ర సఖ్యము సేయకు క్రొత్తనారితో
ననయము ధైర్యము ని్విడకు ర నాలమునన్ రిపుతోడఁ బోరుచోన్.

క. సేవకులను బుత్రులుగా
భావింపుము దూఱ కెపుడురభయపడి నిన్నుం
బ్రోవు మని వేడుజనములఁ
గావుము బంధువులఁ బేర్కొగనుము కుమారా.

76

తే. భూసురో త్తములనురభూషింపు మెప్పుడుఁ
దనరఁ బాత్ర మెఱిగిరదాన మిమ్ము
ఎట్టికార్యమైననెసలార యోచించి
చేయు దాన మేలురచెందుఁ జుమ్ము.

77

చ. పరమరహస్య మెవ్వనికిఁ ర బ్రాణసఖుం డని చెప్పఁ బోకు స
ద్గురువచనానుసారముగఁ ర గూర్చిఁజరిపుము పేదవాండ్ర సా
దరమున నేలు దీనుల కురదారత నుండుము మృతివర్యులం
గర మనుర క్తిమొఁ గను మరకాలమునం దెటకేని పోకుమా. 78

- ఉ. కాల మెఱింగి పల్కు నిజకార్యములందు నుచేతు గూడ దే
యాలము నేయ కౌతయు ధరనార్జనమీ వైనరింపు కాఁపు లౌ
నేలిక మాకు దేవుఁ డనరనేలుచుఁ బన్నులు దీయు మూరకే
కాలము పోఁ జరింపకు నురఖప్రదమార్గ మెఱుంగు పుత్రికా. 79
- చ. అడిగిన పేదవారలకు ర నప్పుడ తోఁచినవి త్త మిమ్ము నీ
వడఁకువ మంచి దెప్పు డొగినమ్మెయిఁ జేయక రేపు మా పటం
చిడికొన రాదు గర్వము వరహింపకు దాన మొసంగువేళ నీ
విడినది చాల దం చడుగరనించుక యెచ్చుగ నిచ్చి పంపుమా. 80
- ఆ. స్వకులనిందకులను ర వరవేదశాస్త్రపు
రాణదూషకులను ర రహిని భూసు
రోత్తమాశిజీవనోపాయముల వన
కూపములను జెఱచు ర కూరమతుల. 81
- ఆ. బధిరమూకవృద్ధ ర పంగునిర్ధనజను
షాంధజనుల గేలి ర నల్పువారి
నించుకేని కరుణ ర నెంచక శిక్షింపు
దానఁ దప్ప లేదు ర తనయ నీకు. 82
- తే. అగ్ని సాక్షిగ నుద్వాహారమై సుఖంబు
నొసఁగుభార్యాలలామంబు ర నుల్ల మలర
నుండు మించుక నూఁఖంబు ర నెందఁజేయ
కందుచేఁ గీడు వాటిల్లునయ్య వింటె. 83
- తే. మఱియుఁ బరభార్యఁ గోరకు ర మహితసాధు
జనులఁ గూడుము వినయము ర సత్యవాక్కు
మానకుము గౌరవాసక్తి ర దీనబంధు
పోషణము సేయు పెద్దల ర పూజ విడకు. 84
- వ. ఇదియునుంగాక కళింగరాజేంద్రునిపుత్రి నీకుఁబరిణయం బగు దాని
యందు సత్సంతానంబు వడసి మాతామహిమాతామహులను

భానుమతీభద్రసేనులను రక్షించుచు సుఖం బుండు మంచు విధి
పూర్వకంబుగ నరుణాస్త్రం బనుమంత్రరాజంబు నుపదేశించి యింక
నే బోయి వత్తుననిన నాసత్యవతీసూనుఁ డత్యంతభక్తిమై నమ్మా
యాదివాకరునిచరణారవిందంబులకుం బ్రణమిల్లి యిట్లనియె. 85

తే. గురువరేణ్య భవత్పద శ సరసిజములఁ
దలఁచినప్పుడ నాకు సురదర్శనంబుఁ
గరుణ నొసఁగుము భవదాజ్ఞఁ శ దిరము గాను
జిత్తమున నుంతు ననశనట్లు చేసెద నని. 86

చ. తరమిడి విప్రవేషుఁ డగుశతామరసామ్రుఁడు ఘోయె నంతఁ దా
నురుతరభక్తి నాతనిహి శ తోక్తులు చిత్తమునందు నిల్పి ధీ
వరు లగుమంత్రులం గలసిశవారక రాజ్యము నేలుచుండె దు
శ్చరితులగర్భశత్రు వయిశజ్జనకల్పమహిజ మై భువిన్. 87

వ. అమ్మెయి నుండుటంజేసి పుణ్యవతీచంద్రగుప్తులును భానుమతీభద్ర
సేనులును సాత్యవతేయునకు వివాహంబు నేయం దలంచి రాసమ
యంబునం గళింగవిషయాధీశుండు నిజకుమారికారత్నం బగుచారు
మతికి స్వయంవరమహోత్సవదినంబు నిర్ణయించి సకలరాజన్య
కుమారులకు శుభరేఖలు పనుపుటంజేసి చంద్రగుప్తునికడకు. 88

క. మన మార విప్రు డొక్కఁడు
చని తచ్చుభరేఖ యొసఁగి శ చారుమతీరూ
పనియతి పొగడెం బ్రేముడి
తనరారఁగ నతడు సమ్మరదస్వాంతుం డై. 89

—●—●—●— { కళింగదేశాధిపతి చంద్రగుప్తునికడకుఁ బుత్రికా } —●—●—●—
స్వయంవరరేఖను బంపుట.

క. వరభూషణాంబరంబులు
పరమానందంబు నొందిశపసదన మాభూ
సురవరుని కొసఁగె నాతం
డరిగెం గైకొని ముదమునశనలరుచుఁ బురికిన్, 90

వ. అంతః జంద్రగుప్తుండు శ్రుతికాగమనం బంతయు నింట నెల్లర కె
జింగించి యాముహూర్తంబునకు సాత్యవతేయునిఁ బంపుటకు నిశ్చ
యించి యుండె.

91

—●●◆ ఆశ్వాసాంతము. ◆●●—

క. పరమామ్నాయచతుస్సా
గరపరివృతప్రణవదేశశకలితా విత్తే
శ్వరమిత్రా భూతేశ్వర
ద్విరదాననగురువరేణ్య శ వృషరాడ్తురగా.

92

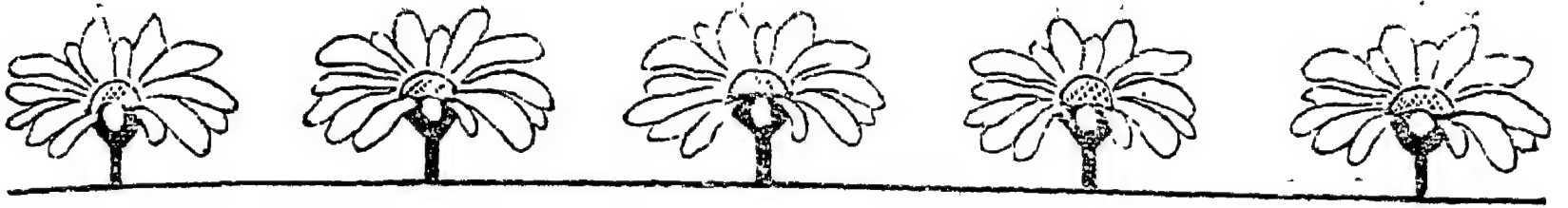
సృగ్విణీవృత్తము. శ్రీమహాదేవ గౌరీశ్వరా శంకరా
సామగానప్రియా శ చంద్రమాళీశ్వరా
కామితార్థప్రదా శ కాలకంఠా భవా
కామవిద్వేషణా శ కాల మృత్యుంజయా.

93

—●●◆ గ ద్య ము. ◆●●—

ఇది శ్రీమదాలూరువంశపయోధిరాకామ్యగాంక రామ
కృష్ణదైవజ్ఞపుత్త్ర సుజనవిధేయ వాసుదేవనామ
ధేయప్రణీతం బైనశ్రీసిద్ధేశ్వరీయం
బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ
జతుర్థాశ్వాసము.

సంపూర్ణము.

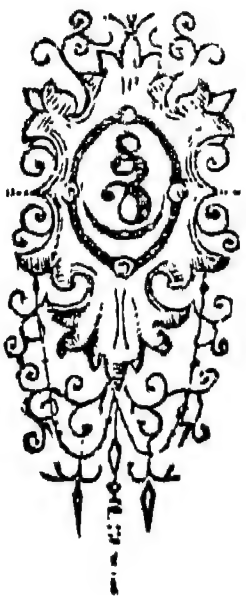

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ గణేశాయ నమః.

శ్రీ సిద్ధేశ్వరీయము.

పంచమాశ్వాసము.

మత్సనకాదిముని
స్తోమాలంకృతసభేశ రతుహినాచలక
న్యామణికైరవ చంద్రమ
హామహిమా మద్యపూరిత తార్ద్రాఘటేశా.

తే. అంతమునులార చంద్రగురస్తావనీశుఁ
డాన్వయంవరదినమునం రదతిముదమునఁ
దనదుదాహిత్రు నొగిఁ బరిరజనులతోడ
నాకళింగాధిపతిపురిరకనిచెనచట.

2

వ. కళింగదేశాధీశ్వరుండు పురంబలంకారంబు నేయించి స్వయంవరం
బునకు వచ్చురాజకుమారులకు మందిరంబులు నిర్ణయించినవాఁడ
య్యె నాసమయంబున.

3

సీ. గౌళబంగాళనేరపాళచోళేశులు
పౌండ్రకమళయాళరపాండ్యపతులు
కోసలపాంచాలరకుంతలనేతలు
కేరళసాళ్యాదిభూరమణులు

ద్రవిడోత్కళాంధ్రమా శ్రవమత్యసోధులు
 లాటకర్ణాటవశ్రాటపతులు
 కాశ్మీరసోవీర శ్ర గాంధారనృపతులు
 ఘూర్జరబర్బర శ్ర కుకురుధవులు
 మద్ర కేంకణకరహాట శ్ర మగధనిగధ
 శబర కేకయ బాహ్లిక శ్ర శకవిదేహ
 కొంకణావంతిసోరాష్ట్ర శ్ర కురువిదర్భ
 చేదివత్యమహారాష్ట్ర శ్ర సింధువిభులు.

4

—●—◆— { కళింగరాజా పుత్రికా స్వయంవరంబునకు వచ్చినరాజ
 కుమారుల గౌరవంబున విడుదులను జేర్చుట. } —◆—●—

క. చను దెంచిరి తమతమపరి
 జనములతో నాకళింగజనపతి వారిఁ-
 ఘనతం దోడ్చెచ్చుటకుం
 దనబంధుపురోహితప్రధానులతోడన్.

5

క. సంగీతవాద్యములతోఁ
 బంగరుపల్లెరములందురఫలపుష్పాదుల్
 బంగరుపచ్చడములు గొని
 పొంగుచుఁ దద్రాజవర్యపుత్తులకడకున్.

6

వ. పోయి పురోహితపూర్వకంబుగ విచ్చేసినరాజకుమారరత్నంబుల
 కందఱకుఁ గురంగనాభ సమన్వితచందనామోద పుష్పదామంబుల
 ను వివిధమధురఫలంబులను గనకమణిమయభూషణాంబరాదుల నొ
 నంగి సగౌరవంబున నెల్లరం దోడ్కొనివచ్చుచుండ నాపురవరంబున.

తే. ఎందుఁ జూచినపచ్చని శ్ర పందిరులును
 దుఱఁగలిం చెడుముత్యాల శ్ర తోరణములు.
 వివిధఫలపుష్పవల్లరీ శ్ర విలసి తేక్షు
 దండసంయుతకదళికా శ్ర స్తంభములును.

8

క. చెలఁగెడుసదనద్వారం

బులు కప్రముగ్గు లొలయు ర భూతలములు రం

గులు మీఱుచిత్రపటములు

చేలువారుచు నుండఁ గలిమిశచేలి కాలయ మె.

9

వ. అంత రాజు రాజపుత్రులం దోడ్తెచ్చి యుచితసుందరమందిరంబులం
జేర్చి తనకార్యంబుల నుండె నయ్యవసరంబున.

10

{ చారుమతి సురూపగుణాన్వితరాజకుమారు మొక్కని నేర్పు
మెరియించి చూచి ర మ్మని మోహనవల్లిని బంపుట. }

ఉ. రాజకుమారి చారుమతి ర రాజకుమారులరాకఁ జూచి యా
రాజకుమారులందు రతి ర రాజును బోలి ప్రశస్తశీలవి
ద్యాజవసత్వధైర్యనిపు రణాన్నితుఁడై సుగుణాఢ్యుఁడై మహా
రాజకులప్రసూతుఁడయి ర రాజిలువానిని నేర్పు మీఱఁగన్. 11

వ. పొడగాంచి ర మ్మని మోహనవల్లి యనుచెలికత్తియను బంపుటం
జేసి యది రాజకుమారులవిడుదులకడ నిల్చి పూబంతులు గట్టుదాన
నని పలుకుటంజేసి పాంచాలభూవిభుండు విని యిట్లనియె. 12

ఆ. పూలదండ లంద శ్రముగఁ గట్టుదానవె
యెందునుండి నేర్చి శ్రతీవు చెపుమ
యనఁగ రాజు లిండ్ల శ్రననయ మిప్పని సేయు
దాన నడుగు శ్రేల శ్రధరణినాథ.

క. అని నుడువఁగ విని యమ్మెయిఁ
దనరారఁగఁ గట్టు మెల్లి రధరణిపుపుత్తిం
గనువేళ వలయు నన మో
హనవల్లి యదే విధమున రనందం బెనఁగన్.

వ. పుష్పదామంబులం గట్టి యొసంగె నద్దాని రాజకుమారులు చూచి
ముదం బంది రాసమయంబున నెల్లజేంద్రం జూచెనందు సాత్యవతే
యుండు నక్షత్రప్రకరంబునఁ జంద్రుంబోలె నుండుటంజేసి తనమన
మ్మున.

ఉ. ఈరమణీయరూపుని మరహేశుఁడు మన్మథు కూపు మాపి యం
భోరుహగన్భుచే మఱలభూతలమం దిటు పుట్టె జేసె నో
చారుమతీవిభుండుగ విశచారము లేటికి నింక దానితో
భూరిముదంబు మీఱఁగనురబోయి వచించెద నైన నేర్పడన్. 16

ఆ. ఎవ్వ రెఱుఁగ కుండరసీతనివృత్తాంత
మెఱుఁగవలయుఁ గడకురనేఁగి యంచు
నచటనుండి వత్తురని చెప్పి తేఁడుల
ముదలఁ బొంది వచ్చెరముదము నెగడ. 17

వ. అట్లుచితకాలంబున లేచి సాత్యవతేయునివిడిదికిం జని యతనికి
దండంబు లిడి యిట్లనియె. 18

క. చారుమతీసఖి సగుదును
గారవమునఁ బుష్పమాలి శ కలు గట్టచు నే
భూరమణుఁడు శుభలక్షణఁ
డై రాజులు నట్టివాని శ నరయుట కెలమిన్. 19

క. చారుమతి పంప వచ్చితి
నోరాజకుమార యనఁగ శ నుల్లాసముతో
నారాజపు త్రిలక్షణ
మారయ నా కెఱుఁగఁ బల్కు శ మని యడుగఁగఁ దాన్. 20

వ. చారుమతీశుభలక్షణంబులు ప్రియంబు గదుర వక్కాణింప నాసా
త్యవతేయుండు విని మహానందంబు నొంది మోహనవల్లితో ని
ట్లనియె. 21

అంబురుహవృత్తము.

అందఱ రాజకుమారులఁ జూచితె శ యందు నెవ్వరు దానికిం
బొందువడుం బరువంబుగఁ జెప్పమరబొంకకుండ ననంగ నా
సుందరునిం గని వల్కె నదో త్తమరచూచినందఱలోఁ బ్రియం
మ్మొందెడు సీపయిఁ గావున వచ్చితిరనుల్లసిల్లుచు నే నొగిన్. 22

వ. భవద్వంశోదంతంబు సంగ్రహంబుగ నెఱింగింపుఁ డేను బోయి చారు
మతి కెంతయు ననురాగం బుదయింప నుడివెద ననవుడు నాసూ
ర్యపుత్తుం డొకప్రతికయండు.

23

—●—◆— { చారుమతికి సాత్యవతేయుండు తనవృత్తాంత
మొకప్రతికయండుఁ బనుపుట. } —◆—●—

సీ మగధదేశాధీశుఁ ర డగుచంద్రగుప్తమ
హీతలేంద్రునకు దారహిత్తుఁ డేను
వసియించుపురి సిద్ధరవటము ప్రభాకర
శర్మ నాదేశికరస త్తముండు
జనులు సాత్యవతేయుఁ ర డని నన్నుఁ బిల్తురు
విబుధపూజనమె చూరవృత్తి నాకు
సత్యమృదుత్వశౌరచశ్రీలు గలయువ
తిం బెండ్లియాడఁ జిర త్తంబునందుఁ
దలఁచియున్నాఁడ నింతకు ర జలజభవుని
తంత్ర మె ట్లున్నదో యది ర తటి నెఱుంగఁ
బడుఁ గదా యైనఁ జంద్రునిఁ ర బరముదముఁ
గోరదే చక్రవాకంబు ర గూర్చి నెపుడు.

24

క. అని యిట్లు వ్రాసి యమ్మో
హనవల్లికరమున నిడఁగ ర నది కడుమోదం
బును బొంది దాని నెడి నిడి
కొని తేనికిఁ జెప్పి ముదలఁగొని తా నంతన్.

25

ఆ. పోయి చారుమతికిఁ ర బొందుగ దాఁ జేసి
నట్టికార్యములఁ బ్రీయమున నుడివి
కమ్మఁ జేత నొసఁగఁ ర గని దానిఁ జదివి యి
ట్లనియెఁ బొలఁతి నెయ్యోమాగ నపుడు.

26

క. ఈప్రతిక లిఖించిన
భూపాలునిముఖసరోజరముం జూచితె త

ద్రాపమునకు నదృశుంజే

భూపాలుండు లేడేర పోల్పంగ ననంగన్.

27

ఉ. మోహనవల్లియిట్లనియెర మోహము పుట్టిగ రాకుమారి క
మోహనమూర్తితో నదృశర మూర్తిగ తేడొకఁడు లేడయు
తాహము గల్గదే యతనిర చక్కదనంబును జూడ మన్మథుం
డాహరుచేత రూపు చెడేరనం చిలఁ బల్కుట దబ్బరల్ సుమా. 28

ఆ. అతనిరూపునకు హిరమాంశుఁడు లజ్జచే

గొన్ని నాల్గు మఱిగిర కొన్ని నాల్గు

సత్యగుణము చూపిర చనవుమై వెల్లెడు

నంచు జెప్పవచ్చుర నమ్మ చూడ.

29

క. అని బహుభంగులఁ బొగడుచు

మనసారంగఁ జేసెఁ జారుర మతి కారాజేం

ద్రునిమీఁద వలపు రాసుత

తనకరమున నుండుకమ్మఁ ర దలకొని మఱలన్.

30

తే. చదువుకొను చుండునపుడు గ్రరచ్చుట నెడందఁ

దోచె నయ్యారె నాతల్లిరతో నొకప్పు

జనకుఁడు వచించెఁ గద యట్టిర చంద్రగుప్త

నృపతిదాహిత్రుఁ డితఁడొక్కొర నిజము గాను.

31

వ. అదియునుంగాక.

32

క. సత్యవతీసుతుఁ డగుటను

సాత్యవతేయుఁ డని పేరుర సమకూడె మఱా

దిత్యునికృపఁ దాఁ గల్గుట

సత్యంబ ప్రభాకరుండుర సద్గురుఁ డగుటన్.

33

వ. అట్టిమహానుభావుండు నాకు భర్త యగుట నాపూర్వనుకృతంబ
మఱియు నతనిగుణరూపవిద్యాశీలాదు లింకఁ బఠింపఁ దగ దని
వెండియు నిట్లు తలంచె.

34

తే. చక్రవాకంబు గోరదేశ చంద్రురాకఁ
 గూర్చికొఱ కని వ్రాయుటఁ శ్రీగోర్కి యతని
 కెంత నాపయి నుండునో శ్రీయెడఁద నింత
 కీశ్వరుఁడు నన్నుఁ గూర్పఁడె శ్రీయెల్లి యంచు. 35

వ. కొంతవడి తలపోసి మోహనవల్లి యొరచ్చిన నేర్పునకు సంతసించి దా
 నితో నిట్లనియె. 36

మత్తకోకిలము. ఎల్లి మోహనవల్లి నా కవరశీశ్వరుల్ పొడచూపుచో
 నెల్లవారలఁ జూచు చూరక శ్రీయేను వత్తును వెంట నా
 యుల్ల మారఁగ నీన్పపాత్మజు శ్రీమద్ద నేరుపు నింపు సం
 ధిల్లఁ బల్కుచు నిల్వ మితని శ్రీతీరు చూడ వలెం దగన్. 37

వ. అని మోహనవల్లికి మున్నడి నియమించె నంత. 38

—●—◆— చంద్రోదయవర్ణనము. —◆—●—

తే. శాత్రువుం డగుభానుండు శ్రీచరమదిశకు
 నరిగె భయమేమి యిఁక నా కరటంచు మించి
 తిమిరదైత్యుండు వచ్చెనో శ్రీతిమురు చనఁగ
 నలువలంకులఁ దిమిరంబు శ్రీబలిసె నపుడు. 39

తే. అంతకంతకుఁ బూర్ణామృతాబ్ధిలోని
 భూరిరంగ త్తరంగముల్ శ్రీపొంగి నింగి
 కెగసెనో యనఁ బ్రాగ్దిశశ్రీనెనఁగె వెల్ల
 మిసిమి యామీఁద దెసలెల్లశ్రీమించె నంత. 40

క. చెలువారఁ బులోమజ సా
 మ్ములు దాలిచి తనయొయారశ్రముం జూచుటకుం
 దొలిదిక్కుమేడముంగల
 నిలిపినదర్పణ మనంగశ్రీనెల యొగిఁ బొడిచెన్. 41

వ. అయ్యవసరంబునం జెలిక త్తియల నందఱం బ్రియంబునం బోయి భు
 జించి రండునిన వా రేఁగి రంత సౌధోపరిభాగంబునకుం జని పండు

వెన్నెలయం దొక్కెడం బఱచినమృదుశయ్యను జేరి సాత్యవతేయుని
వలన నెగడుమదనానలంబునకు సహింప నేరక. 42

—●●◆◆◆ మన్మథమాషణము. ◆◆◆●●—

ఉ. దండనసేయ కుండఁ దలిరదండ్రులు ముద్దుగఁ బెంచి రట్లు లే
కుండినచో ననీతుఁ డయ్యియుత్కటగర్వము నొంది పుష్పకో
దండము వట్టి యిమ్మెయి నేదం గుసుమాంబక మేయఁ బూనితే
దండు కెలంకులం గొలువఁదార్కొని నిర్దయతఁ రతీశ్వరా. 43

తే. వావి వగుసలు లేకుండఁ ర గావరమునఁ
గుసుమబాణంబు లేయంగఁ ర గూర్మిపతుల
జిహ్వవక్షోర్ధతనువులం ర జేరి గోలి
భారతీందిరాశౌరులు ర క్రూరమతుఁడ. 44

చ. అనుపమరూపయావనము ర లం దనుభోగమునందు సాటి యై
దనరురతీసతీమణిని ర దర్పక పాసి చలంబు మై ననుం
జెనకుట పాడియే శివుని ర చే నశియింపఁగఁ జేయుదున్ వెనం
జను మిఁక బాపురే యిటులుకఁచానల నేచిన మేలుగల్గునే. 45

—●●◆◆◆ చంద్రమాషణము. ◆◆◆●●—

తే. అనుచుఁ గుసుమాంబకుని దూఱు ర నపుడు మొంటఁ
జాటుకు వెన్నెలఁ జంద్రుఁడు ర నెఱయఁ గాయఁ
జారుమతి దాని కోపకరచంద్రుఁ జూచి
తొడరి యాసెజ్జఁ బాయక ర దూతె నిట్లు. 46

తే. ఓరిదోషాకరా సుకుశలోదయుండ
వయ్య నించుకదయ లేక ర యంగజనకు
జోక వైతివి గదర దోరషాకరుండ
నంగ నీ కిల సార్థక ర నామకంబ. 47

తే. పుట్టితివి పాలకడలి ర నీపుట్టుక సెడ
దానఁ బుట్టిన గజకామ ర ధేనుకల్ప

కావసీజసుధాకాస్తుశభాదులతుల
గుణములం గాంచె నీ కట్టిశగుణము లేడ.

48

తే. కఱకుఁదురకలదేవరశగాకయున్న
గురునియిల్లాలితోఁ బొందుశకూళభూమి
తలమునం దొక్కఁ డున్నాఁడెశధర్మవృత్తి
మానిబాపురే నీ కిదిశమంచి దగునె.

49

తే. అపురతోఁబుట్టునింటినిశనైనఁ బ్రేమఁ
జూడ నోపినవాఁడవెశశూలపాణి
పరఁగ నీశాంతకాంతిఁ బురస్కంబు కరణ
శిరమున ధరించికద కొపశచిత్తుఁ డయ్యె.

50

క. పెనుఁబాపతేఁడు నిను మ్రిం
గినయప్పుడు మాంత్రికు లొగిశగృహమై విధిచొ
ప్పునఁ దన్మంత్రములు పఠిం
చినకతనం బ్రదికి యిట్లుశచెనకెద వకటా.

51

తే. అంచుఁ జంద్రుని నిందించుశనపుడు మరుఁడు
కుసుమబాణంబు లురమునశనెసఁగఁ బొంచి
యేయఁ దనపానువ్విపై సొమ్మరప్రాయె నంతఁ
జెలులు గొందఱు డగ్గఱఁ శజేరియెలమి.

52

వ. మృగమదఘనసారమిళితమలయజంబు మై నలంది వీవెనలం గొని
విసరి రప్పు డారాచపట్టి నిదురించి మేల్కొన్నచందంబున లేచి మో
హనవల్లింజూచి యిట్లనియె.

53

క. చెలియా సాత్యవతేయుని
చెలువంబుం జూడఁ గోరెశజిత్తము నా కా
చెలువునిఁ గూర్చునె పల్కుల
వెలఁదిమగం డెంచి యంచుశవెండియు ననియెన్.

54

వ. మదనానలంబున కొడలు తాళ నోపకున్నది యేమి నేయుదు ననిన

నప్పడంతి యప్పుడు పాలోగిరంబును బసిండిగిన్నె నిడికొని వచ్చి
యి ట్లనియె. 55

మ త్తకోకిలము.

అమ్మ లె మ్మిది యారగింపు ప్రి శ యంబునం గమలాసనుం
డమ్మహీపతి కీపు భార్యగ శ నర్థిఁ గూర్చును బో నిజం
బిమ్మెయిం బలుమాటు నూరక శ యేల నెంచెడు వర్ధరా
త్రమ్ము మీతె ననంగ నావర శరాజపుత్రిక లేచి తాన్. 56

తే. దాని నించుక భుజియించి శ తల్పమునను
జెలులు బాదంబు లొ త్తంగ శ నెలమి నిదురఁ
జెంది సాత్యవతేయుని శ జేరినట్లు
గంటిఁ గల యేమి చిత్ర మి శ క్కల నిజంబె. 57

వ. అని చెలులం జూచి చెప్పుచు నుండుసమయంబున. 58

—●●◆ సూర్యోదయవర్ణనము. ◆●●—

సీ. కమలపండమునకుఁ శ గల్గె సమ్మోదంబు
గలువలగరగరికంబు తగ్గె
గొడమ తేటలు గుంపు శ గూడి పాడఁ దొడంగె
నిక్షుసాయకుఁడు విశ్లెక్కు డించె
జక్రవాకముల కశక్ర తేజము మించె
నలచకోరములకు శ నాస తలఁగె
గొంకుచేఁ జీకటి శ గుహలందుఁ జొచ్చెను
నలుదిక్కులం దొగి శ దెలుపు మించె.
నళుకుఁ గల్గెను జారచో శ రులకు నెదల
వృక్షములు వాసి పక్షులు శ వెడలి పాతె
శిష్యులకు వేదముక్కులు శ సెప్పఁ బూని
రోర్పుమై నిప్రు లంతటఁ శ దూర్పునందు. 95

తే. దంభవృత్తి సురద్విషు శ ల్తాపసులను
హింస సేయుటఁ గాంచి స శ హింపలేక

తచ్చిరంబులఁ దెగటార్పరదానవారి

పంచెనో చక్రమనఁ బుట్టైభానుఁ డెలమి.

60

వ. అంతఁ దత్సమయోచితక్రియాశీలు రై వచ్చిరాజకుమారువరేణ్యుల
మూల్యాభరణాంబరంబులు దాల్చి వివిధవిచిత్రాలంకృతస్వయంవర
మంటపంబునకుం జని యుచితాసనంబులం గూర్చుండి రాసమయం
బున.

61

—●●◆—చారుమతిని జెలు లలంకృతురాలుగఁ జేయుట. —◆●●—

క. పొలఁతులు సంపెఁగనూనెం

బాలువుగ రాసుతకు నంటిరపూసీట ముదం

బలరఁగ మజ్జన మొనరిచి

యలసట వ్రా విసరి తావిరయగుధూమంబున్.

62

ఆ. గుబులుకొనఁగ నిడుదరకురులకు నొసఁగి చి

క్కనువు మీఱఁ దీసిరయారఁ జేసి

శర్కరామృతంబుఁజయ్యనఁ గ్రోలంగ

నొసఁగి రంతఁ జెలులు ర మసలకుండ.

63

సీ. పస మించుచెంగావిరవలువఁ బాల్పుగఁదాల్చి

కస్తూరి నెఱిఁ దిలరకంబువెట్టి

క్రొమ్మెఱుంగులు మీఱఁగూర్చినబంజుల

కమ్మలు వీనులఁగ్రాలఁ జేసి

బెడఁగారుసొమ్ములురజడఁ బొంకముగ నిడి

జిగి మానికంబులఁజెలఁగుతల్కు

ముంగరఁ దగఁ బెట్టిరమురు వగుచంద్రహా

రములుభూషలు కంధరమునఁ బూన్చి

కరయుగంబుల రత్నకంఠకణము లొప్పఁ

జేసి నడుమున మిసిమిగఁజెలును గూర్చి

డాలు మించెడురవలయొరడ్డాణ మెసఁగ

నిడి పదంబుల కందెలురదొడిగి యంత.

64

చ. సురభిసుమైకమాలికలఁజొప్పడ వేణి నలంకరించి భా
 సురముగ మేనఁ జందనమునసొంపుగఁ బూసి కరంబునందు నుం
 దరతరమల్లికాకుసుమరదాసు మొసంగిరి యప్పు డొక్క నుం
 దరి నృపునాజ్ఞఁ గైకొని మురదంబెసలారఁగవచ్చి రాసుతన్. 65

తరళవృత్తము. కని స్వయంవరమంటపంబునఁగొంతరో ననుఁ గోరి వ
 చ్చిననరేంద్రులు లేచి నా రని న్ చెచ్చెరం జనుదెంచి తో
 డొనుచు ర మ్మనియెన్ భవజ్జన న్ కుం డనంగఁ బ్రియాంగనల్
 దనుఁ గెలంకులఁ గొల్వఁగా నెడఁదం బ్రమోదము నొందుచున్.

వ. అస్వయంవరమండపంబునకుం జన నారాజకుమారులు పొడగాంచి
 యిట్లనికొనిరి. 67

తే. శంబరాసురరిపుహస్త న్ సాయకంబా
 నవసుధాంశునిశేఖయై న్ వివిధరత్న
 ఖచితచిత్రంబా న్ రతిచేతఁ గ్రాలుశుకమొ
 వరజయంతునిపట్టపు న్ వారణంబా. 68

క. జలజాకరమునకుం జను
 కలహంసయొ లేక కమల న్ గర్భుం డిలఁ జె
 న్నలరఁగ బసిండికొమ్మెఱుఁ
 గులఁ బడఁగఁజేసె నేమొ న్ కో యనుచుండన్. 69

తే. రాజచంద్రులఁ జూపఁగఁ న్ రాజనాజ్ఞఁ
 గొని పురోహితుఁ డాతేని న్ కూతుతోడ
 నాస్వయంవరమంటప న్ మందు నిలిచె
 వివిధమంగళవాద్యముల్ న్ వేడ్కఁ జెలఁగ. 70

—●—●— చారుమతీస్వయంవరమహోత్సవము. —●—●—

వ. అయ్యవసరంబునం బురోహితోత్తముండు చారుమతి కాయాయి
 దేశాధిపతు లని వచ్చినరాజకుమారుల నిమ్మెయిం జూపఁ దొడంగె.
 సీ. అమ్మరో చూడు మీరయన గౌళనాయకుం
 డతఁడు బంగాళదే న్ శాధినాథుఁ

డితఁడు కోసలవిభుఁ యడతఁడు పాంచాలేశుఁ

డితఁడుమాళవధవుఁడతఁడు మత్స్య
వల్లభుఁ డితిఁడు సారల్వమహీశుఁ డాతఁడాం

ద్రధవుండె యితిఁడు కేరళనరేంద్రుఁ
డతఁడు కాశ్మీరదేశశాధిపు డితిఁడు ఘూ

ర్జరనాథుఁ డతఁడుమద్రదధరణీంద్రుఁ
డితఁడు కొంకణరాజేంద్రుఁడతఁడు బాహ్లి
కాధిపతి యీతఁ డుత్కళ ననాథుఁ డతఁడు

శకధరిత్రీశుఁ డితిఁడు వశత్సపతి మతియు

నతఁడు సౌరాష్ట్రభూపాలుఁ యడంచు నెలమి.

72

వ. సకలరాజన్యకుమారవరేణ్యులం జూపుచుం బోవ నొక్కెడ నుడు
గణంబున నుడురాజుంబోలె నాదిత్యులయందు విష్ణుకెవడిం బరిభవి
ల్లుసాత్యనతేయుని నితఁడు మగధభూపాలుఁ డని వచింపఁ జారుమతి
మోహనవల్లిముఖిం బాలోకింప నది కనుసైగ నేయ నించుక యా
తనిముఖారవిందంబుం గాంచి తనమనంబున.

73

క. మనసిజుఁడు కూపవంతుం

డని చెప్పుటె కాని కన్ను నలారఁగ వానిం

గనుఁగొన్నవారు లే రిలఁ

గనుఁగొంటిని నేడుశంభు నకరుణం గనులన్.

74

మ. తొలి నేఁ జేసినపున్నె మారయని సంత్తోషాత్మ మైయెల్లరా
జులుఁ జూడం దనచేతిపూసరము తనత్సూర్యాత్మజస్కంధమం
దలరంబెట్టెను దూర్యనాదములఁ గర్రానంద మొదంగ ము
న్నలవైదర్భులయట్లు దేవతలు నారనారీతులన్ మెచ్చఁగన్.

75

క. అత్రతీసాత్యనతేయుం

డత్రుణీమణిక రాబ్జ నమతిసంత్తోషా

యత్రాత్మఁడగుచు బట్టె నృ

పోత్తము లెసఁ జూడఁ దోడి నయవతులు పొగడన్.

76

ఉత్సాహము. అంత రాజపుత్తు లెల్ల ర రాస్వయంవరంబు న
త్యంతప్రీతిఁ జూచి యూరక కాశచే ని టుండ న
క్కాంత మనలఁ గోరునే యి ర కంద తేఁగు టు త్తమం
బింత కీశుకరుణ దానిరకెగ్గు సేయఁ బాడియే. 77

తే. అనుచుఁ దమపట్టణములకు ర నరదములను
గూరుచుండియుఁ నేఁగిరి ర గూర్చి నెగడ
చారుమతివెంటఁ దోడ్కొని ర సరివి న త్త
వూమయదుగుల కెఱిగి సరమ్మదము మీఱి. 78

వ. సాత్యవతేయుండు నిజపురంబునకుఁ బ్రయాణంబు సేయఁ గని కళింగ
భూవిభుం డి ట్లనియె. 79

క. విను మయ్యా విధ్యుక్తము
గనుబెండిలి సేసి మిమ్ముఁ ర గడువేడుకమైఁ
బనుపంగ నుచిత మని తా
ఘనతఁ బురోధఃప్రపూర్వ ర కంబుగ నెలమిన్. 80

—◆◆◆ సాత్యవతేయుండు చారుమతిని వివాహంబు చేసికొనుట. ◆◆◆—

వ. శుభముహూర్తం బొకండు నిశ్చయించి తల్లగ్నంబునకు స్వబాధు
మిత్రజనంబులను జామాతృమాతామహి మాతామహాద్రిప్రియజనం
బులను రావించి సంగీతవాద్యంబు లొప్ప రమణీయకల్యాణమంట
పంబునం గనక రత్నమయప్రీతియందుఁ గూతు నల్లునిఁ గూర్చుండఁ
జేసె నపుడు సుగంధశైలంబున నంగనామణులు నలుగులు పాడు
చు శిరంబుల నంటి మంగళస్నానంబు సేయించి రంత. 81

ఆ. ఆకళింగనరవరరాగ్రేసరుఁడు పుత్తి
కొనఁగువస్త్రభూష ర లొక్కపసిఁడి
షల్లైరంబునందు ర ఫలపుష్ప తాంబూల
గందనాను టుంచి ర యంద మలరు. 82

వ. భూషణాంబరంబు లొక్కపల్లెరంబున జామాత కొనంగ నిడికొని
కల్యాణమంటపంబునకు యోషిద్రత్నంబుల చే నెత్తించుకొని వచ్చి
పురోహితులకడం బెట్టించె నయ్యవసరంబున. 83

క. చారుమతీసతికి నలం
కారంబును జేసి రెలమిఁ గాంతలు తద్దా
త్రీరమణుఁ డమ్మెఱు శృం
గారంబును జేసికొనియెఁ గాతుక మెనఁగన్. 84

మత్తకోకిలము.

భూసురేంద్రులు బంధుమిత్రులు గా భూమిపాలురు మెచ్చఁగా
నాసమైఁ బురకాంతలెల్ల మహాద్భుతంబుగఁ జూడఁగాఁ
భూసురాంబురుహాక్షు లందఱు గా పాట లింపుగఁ బాడఁగా
వాసి మీఱునుగీతవాద్యరసంబు దిక్కులు నిండఁగన్. 85

వ. ఉండుసమయంబునఁ బురోహితోత్తముండు మంగళాష్టకంబులు సె
ప్పుచు నాచారుమతీసత్యవతేయుల నక్కల్యాణమంటపంబునకుఁదో
డ్కొని వచ్చి నవరత్నఖచితవిశాలపీఠిం గూర్చుండఁజేసి విద్యుక్త
కర్మకలాపంబు లొనరించి చారుమతీకంధరంబున నిడుమని సా
త్యవతేయునికరంబునం జారురత్నాంచితమంగళసూత్రం బొసంగ న
తండు. 86

క. అంగభవారిని నిజజన
నిం గమలాప్తుని బుధాశీరనిం జిత్తమునం
దుం గడుభక్తిఁ దలంచి సు
మంగళసూత్రంబు గట్టె గా మంగళమలరన్. 87

వ. అనంతరంబు. 88

తే. చెలఁగి భూసురవర్యు లాశీర్వాదింప
వందిమాగధు లానందశ్రమొంది పొగడ

నతివ లానంద మానందమామౌ నంచు
బాడుచుండగ నొగి దలశ్రబాలు పోసె.

89

తే. అంతనాదంపతులఁ బీఠియందు నుంచి
యగ్నిఁ బూజించి లాజహోమాదు లెల్ల
సరవిఁ జేయించె నవ్వధూవరుల కెలమి
బంధుమిత్రులు భూషణాంబరము లపుడు.

90

మత్తకోకిలము. కానుక ల్గొని వచ్చి యిచ్చిరిశౌరవం బలరంగ భూ
జాని యప్పుడు గూతు నల్లుని సంతసంబునఁ గాంచి నా
మానసాబ్జమునందుఁ గోరినమాడ్కిఁ గూతున కిట్టి సం
ధానము దగ్గఁ బోని కేమి కృతార్థుఁడై తి నటంచు దాన్. 91

వ. వివాహాదినంబులయందు హర్షోత్కటస్వాంతంబున సకలజనంబుల
ను మృష్టాన్నంబునం దనిపి యనంతరంబు ప్రియంబుగ బంధుమిత్ర
పురోహితామాత్యావసీసురవందిమాగ ధాదిజనంబులకు నుచితవస్త్రా
లంకారాదు లొసంగి వారిం బంచి దుహితృజామాతలం గొన్నిది
నంబు లింట నుంచుకొని యొకసులగ్నంబున నవ్వధూవరులం బ్ర
యాణంబు సేయించి యాదినంబున.

92

తే. సద్గజాశ్వశతాంగముల్ సాధుగోస
హస్రమును సుందరాభరణాంబరములు
మెసఁగె జామాత కతఁడు సంతసము నొంది
వానిఁ గైకొని యతిభక్తిరవళలనపుడు.

93

వ. అత్తమామలయడుగుదమ్మలకుం బత్నీసమేతుఁడై దండప్రణామం
బు లాచరించి వారిశుభాశీర్వాచనంబులం గొని నిజపురంబునకుం బో
వునవసరంబునం జారుమతిం జూచి తజ్జననీజనకు లిట్లనిరి.

94

—●—◆— చారుమతికిఁ దలదండ్రులు నీతులు గఱపుట. —◆—●—

మత్తకోకిలము. అమ్మరో నిరతమ్ము భర్తపరదాంబుజమ్ములు భక్తిఁజి
త్తమ్మునం దిడు వేఱదై వమురధాత్రి లేచిక నమ్ము స

త్యమ్మః దప్సుకుః బెద్దచారలశస్థిః జూషు మొకింత కో
పమ్మునైః బరుషంబు లాడకుభక్తిః బాయకు మేలగున్. 95

చ. మనకు సమాన తెవ్వరనిరమానసమందుఁ దలంపఁ బోకు ని
ర్ధనికుల గేలి సల్పకుముదార్కొని దూఱకు భృత్యవర్గముం
బని చెడి యేగ రా దొరులశ్రప్థానకుం బతిఁ బాసి యొంటిగాఁ
గనకుము సుందరాంగు లనిరకన్నులఁ బూరుషులం గుమారికా. 98

ఉ. వచ్చినబంధుమిత్రులనుశవంచన సేయక యన్నపానముల్
పొచ్చెము లేక పెట్టు కృపకపాంపిరివోవఁగ నంగహీనులం
గ్రచ్చఱఁ జీరి లేదనకరరాతిరివేళలఁగాని యోగిరం
బిచ్చుట మంచి దమ్మ విసురకెప్పుడుఁ బొందకు దానమందెదన్. 97

తే. వ్రతము లేవేని పతియానరవదలి సేయ
ఫలము లేదందుఁ బతియానర దలఁగకుండు
పతినిఁ బూజింప నదె మహావ్రతము దాని
కంటె లేమల కొకగతిగలదె జగతి. 98

క. పురుషునిసుఖదుఃఖంబులు
పరికించి తదానుగుణ్యరపథమున నొగిఁ బొ
మ్మొరులకుఁ గీ డెంచకు స
చ్చరితలతోఁ బల్కు పుణ్యరసాధన మబలా. 99

ఆ. లేనివస్తువుఁ దెమ్మనిరలేనిపోని
మాటలాడుచు భర్తనురమానభంగ
కార్యములఁ ద్రోసి నవ్వెడుకాంత లుండు
నెడకుఁ జనకుము పతిభక్తివిడిచి యెపుడు. 100

చ. అనిసుగుణంబులం దనయశకాత్మ నెసంగఁ బొసంగఁ జెప్పి యి
ట్లని రనురక్తి నల్లునకురనయ్య మదీయకుమారి కష్టముం
గన దిదియెంతమాత్రమునుగ్రావున నిప్పటిప్రీతి డెందమం
దొనరఁగ నెట్ల నుంపుము మృదూక్తులు వల్కుచు భద్రమయ్యెడున్.

తే. సకలదుగ్ధాబ్ధితరణంబు సకలధర్మ
ములకు మూలంబు నిత్యసర్వమోదకరము
కీర్తిసంధాయకంబు రోగగర్తనివహ
నిగ్రహము సాధుపత్నీపరరిగ్రహంబు.

102

వ. కావున నిద్ధర్మంబునుం గూర్చి పెక్కులు వక్కాణింప నేల యనవు
డు నాసాత్యవతేయుండు విని యాదులకు త్తమవచనంబులం జెప్పి
పరివారంబుతో నిజపురంబునకుం జని భార్యయుం దానుఁ దనవా
రికిం బ్రియం బారంబ్రణమిల్లి వారియాశీర్వచనంబులం గొని చారు
మతిం గూడి సుఖంబుండె నంత నొకనాఁడు మాతామహుం డగు
చంద్రగుప్తుండు సంసారవిముఖుం డగుచు సాత్యవతేయునకుఁ బట్టా
భిషేకంబు సేయం బూని పురోహితపురస్సరంబుగా నొకముహూ
ర్తంబు నిర్ణయించి సకలరాజన్యుల కెఱింగించి చిత్రకారుల
రావించి.

193

—●—●—●— చంద్రగుప్తుండు సాత్యవతేయునకుఁ బట్టాభిషేకము సేయుట. —●—●—●—

సీ. పురవీధులందు సుందరముగఁ బచ్చని
పందిరు లేవ్వయించి శ పలుతెఱంగు
లగుచిత్రవస్త్రాబుశ్లోగి దాని కలరంగ
గట్టించి ముత్యాల శ పట్టుకుచ్చు
తెసఁగుతోరణములఁ శ బొసఁగ సింగారించి
చిత్రపటంబులు శ చెలఁగు పెక్కి
యంబులు రాజసౌ శ ధాగ్రంబులం దొప్పఁ
బెట్టించి యందందు శ బిరుదపటము
లరయ నిడఁ జేసి రాజచి శ హ్నములు దనరు
మకరతోరణములు సభాశమంటపమున
వఱల నెలకొల్పి ప్రతిగృహ శ ద్వారమునను
వివిధఫలపుష్పగుచ్ఛము శ త్వలయునట్టి.

104

వ. కదలికాస్తభంబు లొప్పార నిల్చి భూప్రదేశం బాతయు గురంగనా
భఘనసారఘుస్యణసంకలితహిమాంబువులకలయంపిఁ జల్లించి పలు
విత లగురంగులు చెలంగురంగవల్లకలం దీర్చించె ననంతరంబ. 105

తే. సకలరాజన్యులను బంధు శనికరములను
హితులఁ బ్రెగ్గడలను బురోహితుల నెల్ల
గరిమ రావించి యా సులగ్నంబునందు
నృత్యసంగీతవాఙ్మయ శ లెసఁగ నపుడు.

196

వ. చారుమతీసాత్యవతేయులకు మంగళస్నానంబు సేయించి సకలభూష
ణాంబరాలంకృతులం గావించి కల్యాణమంటపంబునం గాంచనపీఠం
బునఁ గూర్చుండఁ జేసె నప్పుడు పురోహితుండు తండులపూర్ణపా
త్రంబునఁ గనకకలశంబు లుంచి సముద్రోదకంబును నవరత్న ధాన్యం
బులను దత్కలశంబుల నిడి పంచపల్లవంబులును బీతాంబరంబులు
ను నారికేళంబు నందుంచి యలంకరించి పుణ్యాహవాచనాదిపావన
మంత్రంబులం జెప్పి తద్విధ్యుక్తకర్మకలాపంబు లెల్ల నడపి నవరత్న
కిరీటంబును బూజింపఁ జేసి సర్వరాజన్యవైశ్యశూద్రమిత్రామాత్య
పురజనబృందంబు లానందంబునం జూడ నిరుగెడలం బొలంతులు కర
కంకణంబులు మొరయ వింజామరంబులు వైవ వందిమాగధులు
వ్రేగడ నవనీసురోత్తములు ప్రవిమలవేదమంత్రాక్షతపుష్పంబులం
జేకొని యాశీర్వాదింపఁ దత్కలశోదకంబును శిరంబునంజల్లి క్రమ్మఱి
నూతనవస్త్రాఘాల నలంకృతులం జేయించి రత్నసింహాసనంబునం
గూర్చుండఁ బెట్టె నప్పుడు చంద్రగుప్తమహారాజచంద్రుండు పుణ్య
వతీసమేతుం డై యొకపార్శ్వంబునను గాంభోజమహీపాలుం డగు
భద్రదేనుండు భానుమతీయుక్తుం డై యొకపార్శ్వంబునను నిల్చి సా
త్యవతేయునిశిరంబునం గిరీటంబు నిడి తమకరంబుల రాజ్యధురంధ
రం బగునంగుళీయకంబు లొసంగి శ్వేతచ్ఛత్రఖడ్గంబు లిచ్చి రనం
తరంబ.

107

తే. చంద్రగుప్తమహీశుండు శ సంతసమున
 విప్రులను బంధుమిత్రుల శ వినయ మారఁ
 బసదనంబు లొసంగి తాఁ శ బంపె నాటఁ
 గోలె సాత్యవతేయుండు శ కువలయంబు.

108

గీ. అలర నేలుచుండె శ నాయేలుబడిఁ జూచి
 సంతసంబు నొంది శ చారుమతికి
 బుద్ధి పెప్పి మేము శ పోయి సిద్ధేశుని
 గూర్చి నేవచేసి శ కొనుచు భక్తి.

109

వ. పాతాళర్షురంబున నొక్కడ. “వార్ధకే మునివృత్తీనా” మను
 సూక్తిచొప్పున వృద్ధు లగుమేము మునివృత్తి నుండెద మనిన
 విని భానుమతీభద్రసేను లమ్మెయిం బోవ నిశ్చయించి యంద
 తానందంబునం జారుమతీసాత్యవతేయుల దీవించి పాతాళర్షురం
 బునకుం బోయి యం దొకయుచితస్థానంబునం జేరి క్రమంబున న
 య్యాశుపదారవిందభజనంబు సేయుటంజేసి తత్పరత్వంబున నన్న
 పానంబులు సరకు గొనక దేహంబులు మఱచియుండి పర్యవసానం
 బున నాసిద్ధేశ్వరచరణారవిందంబులం జేరిరి గావున.

సీ. పరమేశుఁ బూజించు శ కరములుకరములు
 శితికంఠ వర్ణింపు శ జిహ్వా జిహ్వా
 కామారిఁ జూచెడు శ కన్నులు కన్నులు
 భవుకథ లాలించు శ చెవులు చెవులు
 శ్రీహరుఁ గోరెడు శ చిత్తంబు చిత్తంబు
 శ్రీశంభునకు మ్రొక్కు శ శిరము శిరము
 భర్గుని వలగొన్న శ పదములు పదములు
 శంకరు జపించు శ జపము జపము
 దేవదేవుని నేవించు శ దినము దినము

